

ŽELEZAR

TEDNIK - GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SZ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 7. JULIJA 1977

ŠTEVILKA: 26. LETO: XXVI

Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl - Naslov: Uredništvo Železarskega združenja, SZ - Železarna Jesenice. Številki internih telefonov: urednik 483, administracija 484. Tisk: GP Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72

PROUČEVANJE PRODUKTIVNOSTI DELA

V zadnji, četrti številki revije za družbena vprašanja Teorija in praksa, ki jo izdaja fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo univerze v Ljubljani, je avtor Janez JEROVŠEK objavil daljše razmišljanje pod gornjim naslovom. Ker revija ni preveč razširjena na našem območju in ker bi radi pospešili tudi tovrstno razmišljanje v naših temeljnih organizacijah združenega dela, sestavek v celoti ponatiskujemo.

Ker s samoupravljanjem odpiramo neko povsem novo vizijo družbe, ki naj bi kar najbolj zadovoljevala materialne in socialne potrebe vseh delavcev, ima ta vizija široke družbenopolitične in mednarodne implikacije. Čeprav ni cilj samoupravljanja v čistem potrošništvu, ki v skrajni posledici pelje v vulgarnost in odsotnost pravega okusa, ga bodo v mednarodnih okvirih ocenjevali predvsem po tem, kaj v materialnem pogledu lahko nudi in kakšne možnosti in potence nosi v sebi za razreševanje poglavitnih materialnih problemov.

S tega vidika je važno, koliko proizvajamo in kako racionalno proizvajamo. Stopnjo racionalnosti proizvajanja pa ugotavljamo na podlagi stopnje produktivnosti dela oziroma stopnje njene rasti.

Ker pa na rast produktivnosti dela vpliva izredno veliko število dejavnikov - nekateri neposredno, drugi posredno - je to ena najbolj sistemskih kategorij. Zato pri produktivnosti ni možen voluntarističen pristop, ampak je možno dvigati njeno rast na temelju številnih različnih pristopov. Njeno rast je mož-

no povečati z večjim fondom izobrazbe celotnega prebivalstva, s socializacijo tistih norm, ki spadajo v področje delovne kulture, s stimuli-

ranjem inovativnosti, z večjo kontrolo (ki temelji na rezultatih dela), s posodabljanjem administracije, z uspešno koordinacijo, z ekonomsko politiko, ki ima za cilj poživitev gospodarske rasti itd., itd. V celotnem delovanju OZD in družbe bi težko našli aktivnost, ki ne bi imela nepo-

(Nadaljevanje na 6. strani)

NA OSEBNE DOHODKE GLEJMO OBJEKTIVNO

V rubriki Samoupravni organi v preteklem tednu smo v zadnji številki Železarskega prebrali tudi informacijo s pete seje delavskega sveta TOZD Elektrode. Že prvi stavek te informacije nam dokazuje tudi nadaljnji potek razprave, saj je rečeno, da je delavski svet razpravljal o »nizkih« osebni dohodkih. V podkrepitev te trditve je navedeno, da je osebni dohodek TOZD Elektrode vedno na predzadnjem mestu in da je v maju pri povprečju 4.716 din v vsej Železarni znašal v TOZD Elektrode le 3.801 din.

Navedbe so sicer natančne, vendar ne da bi upoštevali vsega tega, kar na osebni dohodek vpliva, ne zadostujejo kot informacija, s katero bi si tudi delavci v TOZD Elektrode lahko ustvarili objektivno

mnenje. Sestav skupnega osebnega dohodka v Železarni in s tem tudi povprečnega za vsako temeljno organizacijo je namreč odvisen od

(Nadaljevanje na 2. strani)

ZAKONITE ENOTE MERSKEGA SISTEMA

V aprilu letos sem v okviru seminarja JUREMA v Zagrebu sledil ciklusu predavanj o zakonitih merilskih enotah v Jugoslaviji. Ker je ta čas to vprašanje aktualno, zaradi vidnih sprememb, ki so v teku, sem zbral in napisal glavne misli, ki bodo zanimive za nekatere sodelavce tako na delovnem mestu, kot tudi v privatnem življenju.

Merske enote se po svetu ustanavljajo, razvijajo in dopolnjujejo že stoletja nazaj. Kdaj, od kod in zakaj nas v tem trenutku niti ne zanima. Vemo pač, da je meter natančno določena enota za dolžino. Vemo pa tudi, da so enote za dolžino sežnji, vatli, čevlji, cole, milje in tako naprej. Tu pa se že vprašamo, katera enota je pravilnejša, katera uporabnejša, kakšno je razmerje med njimi. Z razvojem znanosti in tehnologije se vsak dan večja števila merskih enot, njihova uporaba je vsak dan bolj raznovrstna, zato je bilo nujno na tem področju napraviti red. V preglednem merskem sistemu enotam natančno določiti vrednost in v enačbi odnos nasproti drugim enotam. Za eno dimenzijo naj velja samo enota, ki naj ima vedno in povsod veljavno ime in simbol.

Mednarodni sistem enot s kratiko »SI« (kar je iz francoskega LE SYSTEME INTERNATIONAL D'UNITES) je danes veljaven tako rekoč po vsem svetu. Od 162 držav, ki so ga sprejele in uzakonile, ga že 153 od njih uporablja. Za vse je, kot že rečeno, veljaven enoten simbol in v osnovi enotno ime (običajno poimenovanje zaslužnih znanstvenikov). Jasno je, da so v različnih deželah prilagoditve v izgovorjavi, pisavi obrazili in slično. Rusi imajo na primer znake prilagojene pisavi v cirilici. Zakonito so sistem »SI« sprejele tudi takojimeno »nemetske države«, kot so Velika Britanija, Kanada, Avstralija, Japonska in Indija. Z zakonom o metrični preobrazbi so ga ob koncu

(Nadaljevanje na 2. strani)

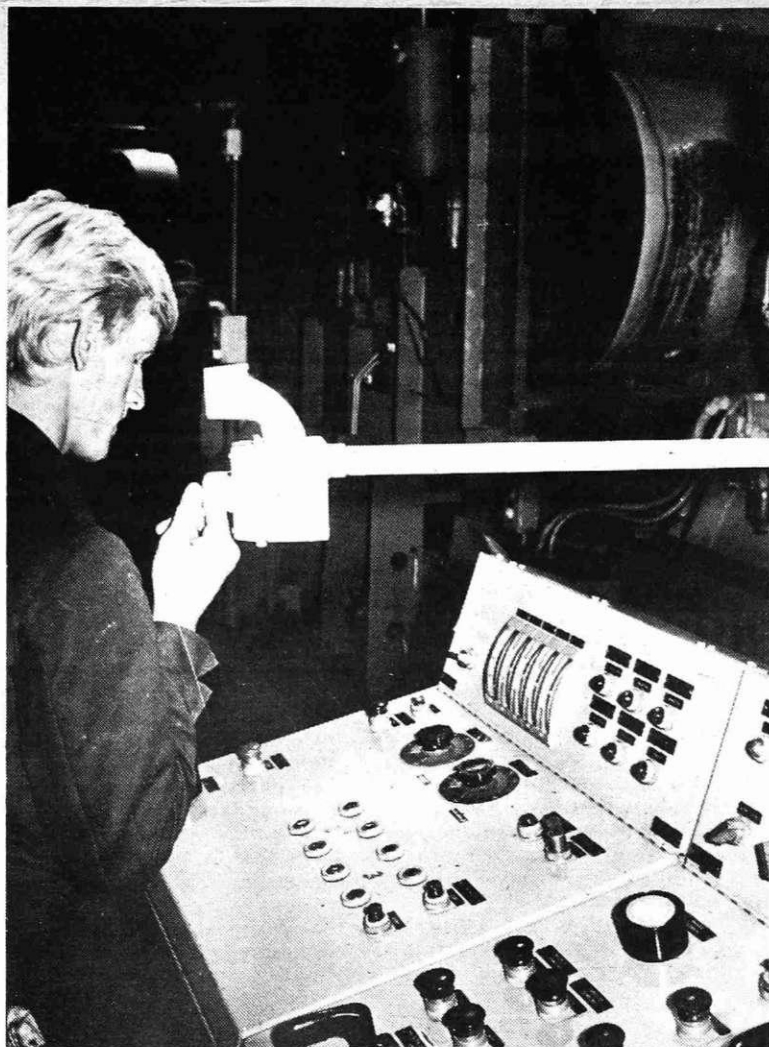
SINDIKAT MORA PREVENTIVNO ODSTRANJEVATI VZROKE PRITOŽB DELAVCEV

Število ugovorov in pritožb delavcev, ki jih naslavlja na sindikalne organe od občine do federacije je v porastu. Več kakor polovica, v nekaterih primerih tudi do 85 %, je upravičenih, ker so spori v teh primerih rešeni v korist predlagateljev pritožb. To je bilo med drugimi ugotovitvami poudarjeno na seji predsedstva sveta Zveze sindikatov Jugoslavije, ko so govorili o družbenopolitičnem vidiku pritožb delavcev, konec maja letošnjega leta.

Osnovni vzroki pritožb so predvsem v nerazvitih samoupravnih odnosih, v nespoštovanju samoupravnih dokumentov ali v njihovi nedosledni uporabi pa tudi kršenju, v nezadostni udeležbi delavcev pri odločanju, nereguliranih ali delno reguliranih pravicah in obvezah delavcev, kakor tudi v birokratskem in tehnokratskem obnašanju posameznikov na vodstvenih položajih in podobno. Razen tega so neke vzroki tudi v pasivnosti in oportunističnosti osnovnih organizacij sindikata in drugih družbenopolitičnih organizacij ter samoupravnih organov.

Znano je število ugovorov in pritožb, ki jih povzroča nezadostna informiranost delavcev, ki izhajajo iz nepoznavanja pravic in dolžnosti, so pa tudi primeri pritožb, ki izhajajo iz delavcev, ki so stalno z nekom v konfliktu in se nikakor ne morejo prilagoditi svoji sredini. Razen tega določeno število delavcev postavlja zahteve, katerih njihova organizacija združenega dela ali širša družbena skupnost objektivno v tem trenutku ne moreta rešiti.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Sodelavec v TOZD Hladna valjarna Bela

PRVE NAGRADE ZA IZBOLJŠEVANJE POGOJEV DELA DELAVCEV V INDUSTRIJI IN RUDARSTVU

Najuspešnejšim inovatorjem na področju izboljševanja pogojev dela je odbor za nagrajevanje na osnovi odločitve zveznega odbora sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije in pravilnika o nagrajevanju novatorjev in racionalizatorjev 1. junija letos podelil prve nagrade. S tem prvim podeljevanjem nagrad za inovacije na področju izboljševanja delovnih pogojev je stimulirano delo inovatorjev, katerih rešitve prispevajo k temu, da se olajša in humanizira delo.

Prvo nagrado 60.000 dinarjev z diplomom je prejela grupa avtorjev, delavcev zavoda Crvena zastava v Kragujevcu, za spremembo organizacije dela in tehnološkega postopka pri izdelavi delov za zvočno in termično izolacijo avtomobilov Zastava. S tem so se bistveno spremenili delovni pogoji in ni več potrebe, da bi se delo 24 delavcev tretiralo kot posebni pogoji dela. Izboljšava se lahko uporabi tudi pri ostalih proizvajalcih potniških vozil.

Druga nagrada 40.000 dinarjev z diplomom je pripadala Muharemu DŽAMPO, visokokvalificiranemu strojnemu ključavničarju v Metalni Zenica. S svojo rešitvijo na stroju za proizvodnjo jeklenih konstrukcij je bistveno izboljšal delovne pogoje: zmanjšan je ropot, zaradi česar je prihajalo do trajne poškodbe sluha, odstranjeno je težko fizično delo in s tem možnost različnih deformacij delavcev.

Tretjo nagrado v višini 20.000 dinarjev so dodelili inženirju za varstvo pri delu Antonu ŠPELKU iz delovne organizacije Novoles v Novem mestu za rešitev transporta hlodov, s čimer je odstranjena stalna nevarnost poškodb 45 delavcev, ki so zaposleni pri tem delu.

Na osnovi ocene, po kateri je prvi konkurz močno pospešil in razširil interes proizvajalcev za iskanje najboljših rešitev v proizvodnji in pri izboljšanju tehničnih in drugih delovnih pogojev, je odbor za nagrajevanje novatorjev in racionalizatorjev pri zveznem odboru sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije sprejel odločitev, da bo v bodoče dodeljeval nagrade vsako leto in da bo konkurz postal tradicionalen. V te namene je bil te dni razpisan nov konkurz za predlaganje prijav do 31. decembra letos, s tem da bodo rezultati znani meseca maja prihodnjega leta.

Tudi v novem konkurzu so nagrade iste in se bodo dodelile za najuspešnejše rešitve s tem, da imajo prednost tiste, ki so že uvedene v praksi. Pravico udeležbe imajo vsi avtorji, katerih rešitve humanizirajo delo, izboljšujejo in olajšujejo pogoje dela delavcem v materialni proizvodnji, zmanjšujejo ali odstranjujejo možnosti poškodb pri delu, zmanjšujejo težke posledice poškodb pri delu, odstranjujejo ali znatno zmanjšujejo trajne poškodbe posameznih organov delavcev zaradi neustreznih delovnih pogojev, odstranjujejo vzroke bolezenske odsotnosti delavcev zaradi škodljivih vplivov delovnega okolja, zmanjšujejo potrebe za beneficiranje delovne dobe za posamezna delovna mesta, prispevajo h krepitvi delovne sposobnosti delavcev, izboljšujejo zanesljivost pri delu, zmanjšujejo invalidnosti in povečujejo produktivnost dela in dohodek.

Prepričani smo, da imamo tudi v naši železarni ob razviti inovacijski aktivnosti kandidate za to visoko priznanje, prepričani pa smo tudi, da bo ta konkurz tudi med našimi delavci spodbudil še večjo inovacijsko dejavnost.

(Iz Informatorja sveta ZSJ, štev. 12, junij 1977)

OBČINSKA KONFERENCA SZDL SPREJELA PROGRAM DELA

Pretekli četrtek, 30. junija je predsednik Zdravko Črv sklical redno sejo občinske konference SZDL Jesenice, na kateri so sprejeli program dela konference za letošnje leto, zaključni račun dohodkov in izdatkov konference za preteklo leto in finančni predračun za letošnje leto. Čeprav program dela v bistvu zajema tudi aktivnost krajevnih konferenc SZDL, posebne razprave ni bilo in seja je bila sklenjena v pičli uri.

(Nadaljevanje na 9. strani)

KONSTITUANTNA SEJA DELAVSKEGA SVETA ŽELEZARNE

Dosedanji predsednik delavskega sveta Železarne Alojz Kalan v petek, 8. julija sklicuje konstituantno sejo novega delavskega sveta Železarne. Delegatom delavskega sveta, ki smo jih izvolili 28. junija, poleg poročila o izidu referenduma za sprejem samoupravnega sporazuma o združitvi temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti v delovno organizacijo železarna Jesenice ter o rezultatih volitev v samoupravne organe Železarne, 28. junija predlaga v obravnavo še:

- poročilo predsednika delavskega sveta Železarne o delu delavskega sveta v zadnjem mandatu,

- izvolitev predsednika in namestnika predsednika delavskega sveta Železarne,

- izvolitev izvršilnih organov delavskega sveta Železarne (odbora za gospodarstvo, odbora za kadre in družbeni standard, odbora za splošne zadeve, odbora za ljudsko obrambo in družbeno varnost, odbora za stanovanjska vprašanja),

- imenovanje razpisne komisije za tri člane poslovnega odbora (v smislu samoupravnega sporazuma o združitvi temeljnih organizacij združenega dela v delovno organizacijo železarna Jesenice, vodi Železarno poslovodni odbor, ki ga sestavljajo predsednik, sedanji direktor Železarne Peter Kunc, ki mu mandat še traja, podpredsednik, sedanji pomočnik direktorja Ivo Arzenšek, ki mu mandat še traja in trije člani, ki jih bo delavski svet imenoval na osnovi razpisa).

ZAKONITE ENOTE

(Nadaljevanje s 1. strani)

leta 1975 sprejele tudi ZDA, ki ga uvajajo postopoma, vendar zaenkrat brez časovne omejitve. Zakaj pri njih rezerviranost? Ne iz sentimentalnih nagibov tradicije, kot npr. Angleži, tudi ne toliko iz tehničnih, kot iz ekonomskih razlogov. Tako ogromno industrijo tako preobrazba tudi ogromno stane.

V Jugoslaviji je danes veljavni zakon o merskih enotah in merilih, ki je stopil v veljavo 1. julija 1976 in velja do 31. decembra 1980. Izveden je na podlagi »SI«, v določenih dovoljenih točkah pa je prilagojen na jugoslovanske razmere. Tu gre predvsem za uporabo takomenovanih izjemno dovoljenih enot, ki si jih je vsaka država prikojila po svojih potrebah.

Naj preidemo konkretno k enotam. Naš zakon jih je razdelil v sedem skupin. V prvo skupino spadajo takomenovane osnovne enote, za katere so nas v osemletki učili, da so to MSKA (meter, sekunda, kilogram, amper), danes so dodane še kelvin (K), kandela in mol.

Če preskočimo drugo skupino, je v tretji dvainštirideset enot, ki so izpeljane iz osnovnih sedmih, kot na primer: kilogram krat meter deljeno s kvadratom sekunde, je enota za silo newton (N). In tako naprej.

Ob manjši »izbirici« enot za iste dimenzije se je še povečala uporaba decimalnih enot, ki pokrivajo drugo in četrto skupino. Tehnični inteli-genci je prišlo v kri manipuliranje s potencami, na primer »deset na deveto hertza«. Zakonik pa predvideva tudi uporabo zakonitih predpon pred enoto, kot na primer »pet mikrofaraadov«. Ni pa dovoljena uporaba dveh predpon. Včasih so na primer rekli »milimikrofaraad«, pravilno je samo »nanofaraad«. Od teh predpon sta bili dve pri nas uvedeni šele lani. To je EKSA (10 na 18) in peta (10 na 15). Poleg tega zakon priporoča opuščanje predpon blizu enice (deka, deci, hekto, centi), razen tam, kjer so res udomačene (centimeter). Predpona se piše z enoto skupaj kot ena beseda.

V peti skupini so izjemno dopustne enote. Vsak zakon ima svoje luknje (pri nas še posebno) in tudi sestavljalci se jim niso mogli izogniti, tako da so stali iz teh lukenj pravico mrežo. »SI« je predvidel za uporabo trideset izjemno dopustnih enot, vsaka država pa si je izbrala glede na svoje potrebe možnost izbiranja med njimi. Jugoslavija je med najliberalnejšimi, saj jih dopušča šestindvajset (Nemčija 22, Češko-slovaška samo 16). To so v glavnem enote za čas (ura, minuta ...), kotne enote (stopinja, minuta), električne enote (watne ure ...), potem liter, ar, hektar, morska milja, stopinja Celzija (o tej stopinji so na diskusiji teklo žolčne debate, kako bi se izražala dnevna temperatura z 295 stopinjami kelvina). Omenim naj tu posebej enoto za tlak bar, kar je deset na peto Pascala. Pascal (Pa) pa je enota za tlak pri nas še malo poznana, to je newton na kvadratni meter. Uporaba predpon za te enote (šesta skupina) je dovoljena, vendar ne za vse. Dovoljene so na primer kilovatne ure, milibari, hektolitri, tone.

Logično je, da so vse enote, ki ne spadajo v zgornjih šest skupin prepovedane. Da pa ne bi bili Jugoslovani preveč rigorozni, so pustili odprta še ena vrata. V sedmi skupini so strpane, takomenovane prehodno dovoljene, do konca leta 1980, ko tudi preteče veljavnost zakona. Ker je prepovedano vedno najbolj zanimivo, jih velja omeniti več. Dolžinske enote angstrom, mikron, pa vse anglosaške razen morske milje. Enote za maso kvintal, funt, longtona. Pa pond, kilopond in dina, kot enote za silo. Tehnična in fizikalna atmosfera, milimeter vode in živega srebra, kot enote za tlak. Dalje stokes in centistokes, poise in centipoise za viskoznost, pa curie in röntgen, za konec pa enote za energijo kilopondmeter, erg in kalorija ter enota za moč, to je, konjska moč.

Ze zdaj pa pri teh niso dovoljene predpone. Vredno je omeniti, da smo se že uradno poslovili od kilo-mega-gigakalorije, megaponda, miliröntgena in tako naprej. Prav tako ni več dovoljena uporaba kg/mm in kg/cm (kar je enako atmosferi).

To praktično pomeni, ko je že ravno govor o atmosferi, da so pri nas tako znani in popularni enoti šteti dnevi. Namesto nje bo bar, pravzaprav tudi enota, ki je le izjemno dovoljena. En bar je 0,981 atmosfere, torej je po velikosti podoben, le navaditi se bo treba nanj. Ali bomo torej horuk zamenjali vse manometre v tovarni z novimi? Najbrž ne. Predvidevam mirnejšo preobrazbo, ki bo trajala nekaj let, saj najbrž nikogar ne bo motil manometer z atmosfersko skalo, kje na zakonitem cevovodu. Razen tega se bo dalo precej narediti s predelavo skal. Vendar je treba na to misliti že zdaj pri opremlitvi novih

naprav. Zahodnoevropski proizvajalci danes že dobavljajo manometre s skalami izključno v barih, vendar naše centralno skladišče, ki kupuje manometre od »Borca« in »Čajevca«, ima na zalogi še vse manometre z atmosferami. Pri meritvah nizkih pritiskov po pečeh in vlekov, se bomo morali privaditi Pascalov in pozabiti na milimetre, narisane po U cevkah. Energetiki bodo izražali moči svojih kotlov in central v watih, opustili pa bodo popularne kalorije. Odpadle bodo tudi debate, koliko konj je močnejši naš avto od sosedovega in tako naprej.

Z uvozom investicijske in reprodukcijske opreme iz ZDA in Velike Britanije smo avtomatično »obremenjeni« z anglosaškimi enotami, kot so cole, pinti, sani, PSI ... Tudi oprema za novo valjarno na Beli je v tem pogledu še popolnoma na istem. Opiram se na izjavo tov. Brezinščaka, ki je na JUREMI v diskusiji dejal: »Pri naročanju materiala iz ameriškega trga navajajte enote »SI«. Proizvajalec je po konvenciji dolžan, takega tudi dobaviti, ne da bi pri tem zaračunaval dodatne stroške. To velja predvsem za tisto, za kar sem ga vprašal, torej za merilno opremo (stopinje Celzija, namesto fahrenheit, atmosfere, ozi-

roma bari namesto PSI in Cole). Ne moremo pa seveda pričakovati, da bo kompletni serijsko proizveden stroj za nas imel vse navoje metrične. Da pa še vedno ostane problem prilagajanja in zaokroževanja enot, je pa na žalost tudi res.

Akcija za izpeljavo »SI« sistema enot je v polnem teku. Pričakovati pa je pri tem precejšnje težave in tudi ne majhne materialne stroške. Za zdaj so »na udaru« prve bojne vrste. To je najprej ureditev JUS standardov in s tem poimenovanje vseh proizvodov v novih enotah. Dalje prilagoditev učbenikov ter druge tehnične in znanstvene literature, doslednost pri pravilni uporabi te terminologije v sredstvih javnega obveščanja in končno tudi preko teh sprožiti akcijo informiranja in poučevanja.

Za kršitelje zakona o merskih enotah so predvidene izjemno ostre kazni. Za delovne organizacije in druge pravne osebe od 20 do celo 500 tisoč (novih!) dinarjev. Večini nam delavcem v Železarni te številke ne pretijo. Sodelovali bomo pasivno, torej sprejemali dano in se privajali na to. Kljub temu pa smatram, da bo te novosti treba sprejeti z vso resnostjo.

VIRI: M. Brezinščak: Zakonite mjerne jedinice u Jugoslaviji - JUREMA 77; Prof. Dr. Danlagić Dali VTS Maribor: Nove merske enote in njihova uporaba.

Marjan Gašperin

V naši Železarni so v sredo, 29. junija, potekali razgovori med delegacijo SSSR za zunanje trgovinsko zamenjavo in predstavniki SOZD Slovenske železarne. Govorili so o medsebojni zamenjavi v letih 1977-1978, ki bo zajemala okrog 30 milijonov dolarjev v obe smeri (izvoza in uvoza) na leto. Na tem srečanju so se dogovarjali tudi o aranžmajih za naslednja leta.

NA OSEBNE DOHODKE

(Nadaljevanje s 1. strani)

števila delavcev, razporejenih po plačilnih kategorijah (kategorizacijski sestav), vpliva učinka, stimulacije za proizvodnjo in vpliva vseh dodatkov, ki so vsebovani v našem samoupravnem sporazumu. In na koncu tudi od števila plačanih ur. Odstopanje pri vsakem elementu posebej pa ima svoj odraz v povprečnem osebnem dohodku. Če sumiramo vse elemente nujno pridemo do zaključka, da razlike v povprečnem osebnem dohodku so in morajo biti. Ker pa že govorimo o »nizkem« osebnem

dohodku je prav da poiščemo tu razlago. Ne da bi se spuščali v razpravo, da niso rešeni vsi problemi glede kategorizacije (postopek se teče) je dejstvo, da ima TOZD Elektrode takšen kategorizacijski sestav, ki je v Železarni na predzadnjem mestu in ga tudi morebitna korektura ne bo bistveno spremenila. Druga standardna razlika se pojavlja pri dodatkih, ki zaradi višine, pač pa zaradi golega dejstva, da v nekaterih TOZD nastopajo v večji meri kot v TOZD Elektrode. Če primerjamo te dodatke za letošnjih pet mesecev, znašali v odstotkih na osnovo:

	Železarna	TOZD Elektrode
% učinka (norma - premija)	33,10	31,01
dod. za nočno delo	4,75	2,29
stimulacija za proizvodnjo	8,00	8,40
nadurni in nedeljni pribitek	4,94	1,79
dodatek na staž	7,85	8,10
stimulacijski dodatki	1,95	1,73
otežkočeni dodatki	1,63	-
	62,22	53,32

Tretja razlika je v številu plačanih ur, ki znašajo za Železarno za prvih pet mesecev 188,1 na osebo, za TOZD Elektrode pa 185,2 ure ali 1,55 % manj. Kar še ostaja gre na račun koriščenja sobotnih dopustov in dela na praznike, kjer je iz podatkov razvidno, da je bilo v Železarni koriščenih 6,05 ure, v TOZD Elektrode pa 3,69 ure, kar da v preračunani vrednosti okrog 1,28 % manj osebnega dohodka. Če vse vplive (kjer posameznemu ni dosti oporekati) združimo, lahko izračunamo, kakšna

razlika med povprečnim dohodkom Železarne (lahko bi za primerjavo vzeli katerokoli TOZD) in TOZD Elektrode je upravičena. Če v tem primeru vzamemo Železarno kot 100, se TOZD Elektrode »odmik« v naslednjem:

- 10,76 % zaradi nižjega kvalifikacijskega sestava,
- 5,52 % zaradi vpliva dodatkov (8,90 % na osnovo 62),
- 1,55 % zaradi manjšega števila plačanih ur,
- 1,28 % zaradi manjšega koriščenja sobotnih dopustov in zato, ker ne delajo na državne praznike.

Skupno je torej razlika za pet letošnjih mesecev kar 19,11 % ali 2 drugo besedo, če dosega TOZD Elektrode povprečni osebni dohodek 80,89 %, je v odnosu na Železarno še vedno realen. Dejansko izplačilo za isti čas pa znaša:

za železarno 4.626 din/os ali 100,00 % za TOZD Elektrode 3.787 din/ ali 81,86 %

Če je torej osebni dohodek, ki ga dosega v letošnjem letu TOZD Elektrode nizek, je ravno tako nizek osebni dohodek, ki ga dosega v Železarni kot celoti, s tem pa tudi v sleherni temeljni organizaciji, saj v odnosu na plan ni bistvenih razlik. S tem pa prehajamo že na drugo področje to je na analizo finančnega rezultata, kjer pa izkazana izguba v višini 70 milijonov din ne daje nikakršnega jamstva, da se bo kmalu obrnilo na boljše.

ČESTITAMO

V juniju so diplomirali naslednji naši sodelavci:

Franc BASSANESE iz TOZD Energetika na visoki tehnični šoli Maribor - prva stopnja in si pridobil naziv inženir strojništva, Anton NOVAK iz TOZD Vzdrževanje na elektro tehnični šoli - jaki tok, Anton TIŠOV iz TOZD Elektrode na srednji politični šoli in Greta TOMAŠ iz finančnega sektorja na srednji ekonomski šoli.

Vsem sodelavcem za uspeh dosežen s študijem ob delu iskreno čestitamo in jim želimo veliko delovnih uspehov in osebnega zadovoljstva.

Vse prepočasi v našo zavest prodira spoznanje, da na moje in naše ni moč več tako gledati, kot smo še gledali pred zmagevito socialistično revolucijo, ko so bila produkcijska sredstva še v rokah privatnikov, oziroma posameznih kapitalistov ali kapitalističnih družb. Danes ustava in zakon o združenem delu to natanko opredeljujeta, lahko govorimo le o družbenih sredstvih, zato sta tudi vsak posamezni delavec med nami kakor tudi vsaka temeljna organizacija združenega dela odgovorna pred družbo tako za razvoj samoupravnih socialističnih odnosov kot za družbeno upravičeno izkoriščanje družbenih sredstev, dohodka in akumulacije.

Na nadavnem zboru občanov neke krajevne skupnosti je ob razpravi o temeljnih planov samoupravnih interesnih skupnosti za obdobje 1976-1980 nekdo dejal, da kaj prida občan tako nimamo za reči, ker o stopnji prispevka za posamezno interesno skupnost na podlagi svobodne menjave dela odločajo le delavci v materialni proizvodnji. Kako zmotno mnenje, če pa je po ustavi in zakonu o združenem delu dohodek, ki ga delavci pridobivajo v temeljni organizaciji združenega dela v denarni obliki kot družbeno priznanje za rezultate svojega in celotnega družbenega dela, del celotnega proizvoda družbe. Ali res potem kot občani, med katerimi so tudi delavci iz materialne proizvodnje in delavci družbenih dejavnosti ter ostali občani, ne bi smeli reči, ali prispevne stopnje za posamezne interesne skupnosti ustrezajo ali ne, ali je s temi stopnjami zagotovljena skladna rast neke dejavnosti, na primer vzgoje in izobraževanja, ali kulture, zdravstva in podobno? Ali res ne bi smeli reči, če ta sredstva zadoščajo za zadovoljevanje svojih osebnih in skupnih potreb in interesov? Nasprotno pa bi se morali v teh razpravah tudi vprašati, ali pa morda niso obremenitve materialne proizvodnje prevelike, da jim ne ostaja dovolj sredstev za pokrivanje svojih obveznosti, predvsem pa za izboljšanje in razširjanje materialne osnove dela ter za ustvarjanje in obnavljanje rezerv. Kajti tudi to mora biti, da bomo oplajali naša skupna družbena sredstva in povečevali produktivnost dela.

Pri tem je prav gotovo prisotna še precej proračunske miselnosti, miselnosti iz časov zakonskega predpisovanja prispevnih stopenj za skupne in splošne potrebe. Z ustavo pa smo naredili velik korak naprej v pogledu odmiranja države, to je v pogledu zmanjševanja zakonskih predpisov kot instrumenta države in jih nadomestili s samoupravnimi sporazumi in družbenimi dogovori delavcev in vseh delovnih ljudi. Po vsem tem ima potem občan še kako pravico reči ob tem, da so sredstva družbena lastnina, če je bilo dovolj dohodka temeljnih organizacij združenega dela namenjenega za skupno porabo. Še več, občani imajo vso pravico in ustavno dolžnost, da bedijo nad družbeno upravičenim izkoriščanjem družbenih sredstev, dohodka in akumulacije v temeljnih organizacijah združenega dela.

DRUŽBENA SREDSTVA NIMAJO DVEH ŽEPOV: MOJEGA IN NAŠEGA

Čeprav je višja ali nižja prispevna stopnja, ki jo po samoupravnem sporazumu delavci v temeljnih organizacijah združenega dela materialne proizvodnje in družbenih dejavnosti, ki svoj prihodek pridobivajo na osnovi svobodne menjave dela, namenajo za skupno porabo, oziroma družbene dejavnosti, še kako pomembna, bi se ob teh razpravah morali mnogo bolj zaustavljati pri vprašanju ali z družbeni sredstvi gospodarimo dovolj gospodarno in racionalno ali so dovolj izkoriščena in podobno. V tem je namreč tudi ključ do višjih prispevnih stopenj za družbene dejavnosti, v tem je tudi ključ za hitrejši razvoj osebnega in družbenega standarda. V tem pa so tudi zajete samoupravne pravice, dolžnosti in odgovornosti tako delavcev v materialni proizvodnji, kakor delavcev v družbenih dejavnostih, kakor ostalih delovnih ljudi in občanov. Pri tem velja posebej poudariti, da pri racionalnem in gospodarnem izkoriščanju družbenih sredstev moramo imeti pred očmi tako temeljne organizacije združenega dela v materialni proizvodnji, kakor tudi temeljne organizacije združenega dela družbenih dejavnosti (izobraževanja, znanosti, kulture, zdravstva, socialnega varstva in druge družbene dejavnosti).

Dohodek, ki ga delavci pridobivajo v temeljni organizaciji iz celotnega prihodka, ki ga ustvarjajo s prodajo proizvodov in storitev, z udeležbo pri skupaj ustvarjenem dohodku na podlagi združevanja dela in sredstev, s svobodno menjavo dela s kompenzacijami, regresi, premijami itd., je po zakonu o združenem delu:

»Materialna osnova njihove pravice, da odločajo o pogojih in rezultatih svojega dela, glavni nagib za delo in merilo za uspešnost proizvodnje ter opravljanje druge dejavnosti temeljne organizacije in odgovornost delavcev za uspešno delo in uspešno razpolaganje z družbenimi sredstvi, ki jih upravljajo.

V okviru nove ustvarjene vrednosti v materialni proizvodnji je osnova in vir sredstev za zadovoljevanje skupnih in splošnih družbenih potreb, s katerimi se zagotavljajo skupni in splošni pogoji za delo in razvoj družbe, kot tudi sredstva za osebne dohodke in za skupno porabo delavcev, za izboljšanje in razširjanje materialne osnove dela ter za ustvarjanje in obnavljanje rezerv.

Vsa ta razmišljanja in citirana odlomka iz zakona o združenem delu očitno kažejo, da bomo morali v naši zavesti in miselnosti mnogokaj spremeniti. Predvsem spremeniti naš odnos do skupnih družbenih sredstev. Nemalokrat se namreč srečujemo s povsem nasprotnimi mnenji, najsibo individualnimi ali skupinskimi, da za to ali drugo dejavnost premalo namenjamo, znotraj temeljnih organizacij združenega dela pa se obnašamo, kakor bi bila družbena sredstva - produkcijska sredstva in druga delovna sredstva, materialne pravice in denarna sredstva idr., ki jih v združenem delu uporabljamo - last nekoga drugega in da z njimi lahko ravnamo, kakor da se nas nič ne tiče. V tem pa je bistvo našega hitrejšega napredka, čim bolj gospodarno in racionalno bomo uporabljali družbena sredstva, za kar smo po zakonu odgovorni pred celotno družbo, hitreje bomo lahko uresničevali svoje osebne in skupne potrebe in interese. Seveda se to tiče vseh delavcev v združenem delu, ki so jim zaupana v upravljanje družbena sredstva. Premagati bomo morali miselnost, da se družbena sredstva lahko delijo na moja, tvoja in njegova. To so naša skupna lastnina in kakor bomo z njo gospodarili toliko bomo imeli v skupnem žepu TI, JAZ in ON, mi vsi skupaj. Kajti, če bo ta skupni žep prazen, bo prazen tudi moj in tvoj osebni žep. Zato se bova oba potrudila in mi vsi skupaj, da bomo z dobrimi in racionalnimi gospodarjenjem z družbenimi sredstvi imeli kar najbolj poln skupni žep, kajti potem bodo tudi naši osebni žepi polni, zadovoljivo pa bomo pokrivali tudi svoje osebne in skupne potrebe in interese.

KJE STE, MLADI?

V temeljni organizaciji Žičarna smo se pred časom pogovarjali s SAŠOM PIBROM, predsednikom osnovne organizacije sindikata, s STANETOM STRESOM, predsednikom OO ZSMS, in z IVANOM SUŠNIKOM, vodjem ene samoupravnih delovnih skupin. Tudi pri njih so opazne nekatere značilnosti, ki so do neke mere skupne vsej Železarni: kakršnakoli aktivnost – bodisi v samoupravnih organih, na sestankih SDS, v družbenopolitičnih organizacijah – se omejuje le na prizadevne posameznike. Še zlasti leta očitki na mladino, češ, da si premalo prizadeva za družbenopolitično delo. Zato si lahko vsi, ne samo v Žičarni, zastavimo gorje vprašanje.

Sicer pa prepustimo besedo sogovornikom:

»Vloga sindikata se odraža zlasti v samoupravnih delovnih skupinah,« pravi Sašo Piber. »Z naše strani prihajajo pripombe in predlogi. V izvršnem odboru so v glavnem le novi člani, nekaj je starih. Z mladimi je nekoliko težje, ker je v večini njihov staž v temeljni organizaciji kratek. Še zlasti smo se angažirali ob volitvah. Moram reči, da so ljudje pokazali veliko pripravljenosti za sodelovanje, saj so se v večini strinjali, da so predlagani v delegacije.«

Kar se družbenopolitičnih organizacij tiče, je sodelovanje z osnovno organizacijo zveze komunistov dobro, nekoliko slabše pa z mladinsko organizacijo.

Za športne akcije je med delavci zanimanje, saj sodelujejo pri teh dejavnostih v okviru Železarne, sedaj pa tudi v TRIM ligi. Poleg odbojke je zanimanje še za nogomet, namizni tenis, šah. Pri šahu so bili nekaj let med boljšimi. Letos niso bili pravočasno obveščeni, ker je prišlo do nesporazuma pri prenašanju informacij. Pri športu so angažirane tudi ženske, zlasti v kegljanju. (Sicer pa se trudijo, da jih vključujejo tudi v druge dejavnosti. V izvršnem odboru osnovne organizacije sindikata sta dve, tudi v delavskem svetu so.)

Udeležujejo se tudi kulturnih prireditev, kolikor dobijo vstopnice za prireditve. Načelno jih razdelijo le med tiste, ki se resnično tudi udeležijo prireditve. Drugače upoštevajo interese delavcev, glede na vrsto: film ali gledališka predstava. Poskusili so tudi z lastnimi oblikami kulturnih dejavnosti, zlasti ob praznikih, angažirali naj bi se predvsem mladinci.

V prihodnje nameravajo napraviti seznam vseh tistih, ki se bavijo s katerim koli športom ali rekreacijo, čeprav so to že enkrat storili; njihov namen je pritegniti novince. Pri kulturnem delu se bodo potrudili, da bodo organizirali lastno prireditev ob kakem prazniku. Upravičeno pa poudarjajo, da je težava v tem, ker se jim pozna v proizvodnji vsaka ura, ki jo drugače izkoristijo.

Stane Stres je zelo kritičen do dela mladine. V temeljni organizaciji je mladincev 65, kar ustreza približno eni tretjini vseh zaposlenih. Od teh jih je aktivnih le nekaj deset. Vzroki so verjetno ti, da predsedstvo ne zna pritegniti mladih v delo, pravi Stane. Veliko mladih je iz samskih domov in te je težje pridobiti. Precej pa je takih, ki se niso odslužili vojaškega roka – in komaj se dobro vpeljejo v delo, grejo k vojakom. Ko se vrnejo, imajo običajno druge načrte in jih je spet težko pridobiti za delo v mladinski organizaciji.

Pohvalijo pa se lahko kar s treni delovnimi akcijami v Posočju, ki so jih opravili skupaj z mladinci iz žebjarne. Žal pa je spet delalo le deset aktivnih.

S sodelovanjem s koordinacijskim svetom in z OK ZSMS so zadovoljni. Računajo tudi na njihovo pomoč, kolikor bodo seveda sami zanj zaprosili. V temeljni organizaciji urejajo volišča, pogovarjali so se tudi o notranji delovni akciji, pa ni bilo zanimanja.

Premalo zanimanja kažejo mladi tudi za informacije, ki bi jih lahko dobili – bodisi o delu samoupravnih organov ali o delu družbenopolitičnih organizacij. Sestanki so slabo obiskani, čeprav imajo na razpolago prostor za sestajanje.

Športnih prireditev se udeležujejo v okviru akcij sindikata. Nameravali so se udeležiti tudi obeh kvizov, vendar so bili obakrat prepozno obveščeni. Ob zadnjem so bili prizadeti, ker so se resno pripravljali, sodelovanje na oddaji pa bi bilo prispevek h kulturnemu delu.

Zastopani so v delavskem svetu s štirimi člani, med njimi je sedem mladih komunistov, nekaj pa jih je predlaganih.

Povezujejo se s sosednjo OO ZSMS v hladni valjarni Jesenice in se bodo dogovarjali tudi za športna in druga srečanja. Omenili smo že sodelovanje z žebjarno.

Prosili so že za strokovno pomoč – za mentorja, toda tako delo zahteva veliko volje in aktivnosti, zato se ga marsikdo brani. Mladi pa nujno potrebujejo pomoč. Predsedstvo samo vsega ne more opraviti, tudi predsednik ne, saj mora biti zelo aktiven na družbenopolitičnem področju, prav tako pa biti za zgled sodelavcem za strojem.

»Za sestanek samoupravne delovne skupine se pripravimo vnaprej,«

pravi Ivan Sušnik, kolikor je problematika, ki jo nameravamo obravnavati, zahtevnejša. To še zlasti velja za priprave na volitve in sprejemanje planov SIS. Ob tem je bilo tudi sodelovanje s sindikatom zelo tesno. Če gre samo za sprejem ali potrditev katerega akta, diskusija ni velika. Kakor hitro pa se proble-

RAZVOJNA POT SLUŽBE MEDICINE DELA NA GORENJSKEM

Med referenti na letošnjem sestanku sekcije za medicino dela slovenskega zdravniškega društva in društva medicinskih sester Slovenije, ki je bil 1. in 2. aprila na Jesenicah, je bil tudi dr. Mario KOCJANČIČ, ki je govoril o razvoju službe medicine dela na Gorenjskem. Tudi njegov referat v celoti objavljamo.

Zgodovina praktične medicine dela je ravno tako dolga kot zgodovina človekovega dela in je z njo ozko povezana. V svetovni zgodovini praktične medicine dela ima slovensko in jugoslovansko ozemlje zelo velik in pisan delež. Vendar sodobne in strokovne koncepte medicine dela zasledimo na jugoslovanskih tleh šele s pojavom industrializacije ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja, organizirano in socializirano medicino dela pa šele po drugi svetovni vojni. Približno isto velja za zgodovino medicine dela na področju Gorenjske.

Začetki organiziranega zdravstvenega varstva delavcev na Gorenjskem segajo že pred prvo svetovno vojno. Specifično zdravstveno varstvo delavcev je imela organizirano že Kranjska industrijska družba v železarni na Jesenicah. To delo je med dvema vojnima prevzela Bratovska skladišča na Jesenicah. Zato ni čudno, da so na področju Jesenic, ki so zgodaj postale industrijsko in metalurško področje, zdravniki hitro spoznali vzročno zvezo med delom in delovnim okoljem ter boleznimi, za katerimi so delavci obolevali. Med obema vojnima je bila na Jesenicah ustanovljena tudi železniška ambulantna, katera je imela tudi nalogo opravljanja kurativne in preventivno zdravstveno varstvo železniških uslužbencev in njihovih družinskih članov.

Med dvema vojnima so tudi škofjelški zdravniki nudili organizirane usluge na področju kurativne in preventivne zdravstvene dejavnosti delavcem jugoslovanskih državnih železnic in delavcem gradbenih podjetij, ki so od leta 1938 do 1941 gradili vojaško cesto na Blegoš. Teh delavcev je bilo od 500 do 4000, velika večina od njih je bila iz drugih banovin. Zdravnik, ki je opravljal zdravstveno službo za te delavce je delal po principih obratnega zdravnika – poleg kurativne dejavnosti v ambulanti je opravljal še preventivne preglede ter preventivno in socialno-medicinsko dejavnost na delovnih in bivališčih delavcev.

Organizirana služba medicine dela se je na Gorenjskem pričela takoj po drugi svetovni vojni, ko je bil ustanovljen okrajni higienski zavod. V tem zavodu je bil prvotno zaposlen sanitarni tehnik (Zdravko Gruden), ki se je v začetku ukvarjal le s higieno dela in sanitarno inšpekcijo v organizacijah združenega dela.

Nato so se pričele ustanavljati obratne ambulante, to je zdravstvene postaje v organizacijah združenega dela. Leta 1946 je bila ustanovljena obratna ambulantna organizacija združenega dela Plamen Kropa, leta 1948 obratna ambulantna v Kranju in sicer v Savi, Iskri, Tiskanini in pri splošni bolnišnici Jesenice, leta 1948 v tovarni verig Lesce in v Alpini Žiri, (obratna ambulantna Alpina Žiri je prenehala delovati leta 1960), leta 1950 v Inteksu in bombažni predilnici in tkalnici Tržič, leta 1952 v predilnici Škofja Loka (za Gorenjsko predilnico, Jelovico in gradbeno podjetje Gradis Škofja Loka), leta 1954 v SGP Projekt Kranj (poslovala je do leta 1960), leta 1955 v Planiki Kranj, leta 1964 v tovarni Elan Begunje (za Elan Begunje in Sukno Zapuže), leta 1970 v tovarni Peko Tržič, 1972. leta v industriji bombažnih izdelkov Kranj.

Osem izmed teh obratnih ambulant je v času od 1955. do 1959. leta postalo zdravstveni zavod s samostojnim financiranjem, od 1. aprila 1968 dalje so ponovno vse obratne

matika tiče delavcev v najožjem smislu (osebni dohodki, medsebojni odnosi, proizvodna problematika), je razpravljanje zelo živahno.

Obveščanje poteka dobro. Poskrbijo tudi za razlago. Največkrat tolmači kar tovariš Sušnik sam, ima namreč precejšnje izkušnje v samoupravnem delovanju. Tudi o delu sindikata so delavci sproti obveščeni na sestankih samoupravnih delovnih skupin.

Mladincev v samoupravni delovni skupini je kar četrtina. Pri delu jih kar pohvalijo, očitajo pa jim neaktivnost druge vrste, o kateri sta že ostala dva sogovornika precej povedala.

Za konec napišimo – kar so v svoji skromnosti omenili čisto na koncu: letos so dobili srebrni znak sindikata Slovenije za uspešno delo v temeljni organizaciji.

M. V.

Sodelavec pri polnjenju jeklenk z dušikom

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK – 11. 7.	MENCINGER STANE	ULČAR MARJAN
TOREK – 12. 7.	BURJA ANTON	RAVNIK JOŽE
SREDA – 13. 7.	KOVAČ JANEZ	MLAKAR FLORJAN
ČETRTEK – 14. 7.	SITAR ANTON	CUZAR ALOJZ
PETEK – 15. 7.	LEBAN IVAN	KAVČIČ EDO
SOBOTA – 16. 7.	BENEDIČIČ MITJA	GMAJNAR JANEZ
NEDELJA – 17. 7.	TORKAR STANE	SEKLOČA PETER

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 358
vezni telefon je: 410

Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni stavbi TO Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 11. do 16. julija bodo delale naslednje ambulante:
dopoldan: I. in III. obratna ambulantna,
popoldan: IV. obratna ambulantna.

V soboto, 16. julija, samo dopoldan I. obratna ambulantna.

V zobni ambulanti bo delala samo popoldan II. zobna ambulantna, delavci I. zobne ambulante so na dopustu.

Ordinacijski čas dopoldan od 6.30 do 13., popoldan od 13. do 19.30.
V soboto samo dopoldan od 6.30 do 13. ure.

ADAPTACIJA SAMOPOSTREŽNE RESTAVRACIJE IN KUHINJE

Po dolgotrajnih pripravah in odlaganju adaptacije v samopostrežni restavraciji in centralni kuhinji je bilo sklenjeno, da pričnemo z adaptacijo 11. julija. Ker se v tej kuhinji pripravljata tudi topli obrok za kantine vas obveščamo, da od 10. julija do 20. avgusta ne bo mogoča priprava toplega obroka: vse ostalo, kot solate, salame, klobase, želodčki, pijske pa bo možno pripraviti kot do sedaj.

Vsi abonenti, ki imajo bone za prehrano v samopostrežni restavraciji, se bodo od 10. julija dalje lahko hranili v restavraciji Železarne (Kazina).

Vse delavce Železarne prosimo za razumevanje, saj je adaptacija tudi glede sanitarnih predpisov nujna in kakršnokoli odlaganje ni več mogoče.

TOZD DRUŽBENA PREHRANA

ODBOR ZA MEDSEBOJNA RAZMERJA PRI TOZD KOVINOSERVIS
JESENICE, PREŠERNOVA C. 15

objavlja prosta delovna mesta za nedoločen čas s polnim delovnim časom za:

- 1 KV pleskarja
- 2 KV strugarja
- 5 KV ključavničarjev

Pogoji: Ustrezna poklicna šola in 3 leta delovnih izkušenj. Stanovanja ni na razpolago. Zaposlitev možna takoj.

SAMOUUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

TOZD ŽIČARNA

6. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Predsednik Ciril Resman je 30. junija sklical sejo odbora za gospodarstvo in poleg običajnega dnevnega reda dal v obravnavo dva izboljševalna predloga in potrditev nekaterih projektov, ki se financirajo iz združenih sredstev.

Na začetku seje je odbor sprejel poročilo vodja TOZD o izvrševanju sklepov zadnje seje in pri tem ugotovil, da so bili sklepi realizirani razen dveh, ki sta vezana na daljši rok izvršitve. To je sklep, ki zahteva, da se pripravi podrobnejša analiza vzrokov za padec storilnosti v zadnjih dveh mesecih na žičarskih strojih in se posreduje v obravnavo SDS in drugi, ki zahteva, da se uvede kontrola luženja žice pred dostavo v TOZD Žičarno.

V nadaljevanju seje so člani odbora na predlog sodelavca oddelka za zaščito industrijske lastnine, potrdili rente za izboljševalna predloga, ki sta bila pred dvema, oziroma tremi leti uvedena v žičarni. Tako je bila izboljševalnemu predlogu št. 2125 avtorjem: Endliherju, Mlakarju, Cundriču, Lavtarju in Pristovu priznana tretja renta v znesku 5.977 din, ter izboljševalnemu predlogu št. 2188 avtorjev: Valentarja, Kreuzerja, Batagelja in Kralja druga renta v znesku 5.476 din.

Istočasno je bila dana pripomba, da v letošnjem letu v TOZD Žičarna še ni bilo prijavljenega novega izboljševalnega predloga, kar je težko razumljivo z ozirom na precejšno aktivnost v zadnjih letih.

Odbor je soglašal, da eno naslednjih sej namenijo tej problematiki. Pri oceni poslovnih rezultatov za mesec maj je odbor soglašal z ugotovitvijo, da se kažejo znaki oživljanja proizvodnje, saj je v primer-

javi z aprilom storilnost skoraj na vseh strojih v porastu, čeprav je še vedno nižja od dosežene v letu 1976. Rezultati bi bili lahko še boljši, če ne bi bilo toliko zastojev zaradi nelužene žice in če bi bil delovni čas boljše izkoriščen. Čeprav operativni plan ni bil dosežen, pa je prodajna cena občutno nad planirano, kar kaže na to, da proizvodnja zaostaja predvsem v manj kvalitetnem asortimentu. Malenkost višji stroški od planskih pa so posledica nedoseganja plana in višjih stroškov za embalažo ter vzdrževanje.

Povprečni osebni dohodek za maj je bil 4.371 din in se je tako razlikoval od povprečnega OD v Železarni še povečala.

Referent OPP je predložil operativni plan proizvodnje za mesec julij. Znižanje družbenega plana za 200 ton je odbor potrdil, ker je mnenja, da so navedeni razlogi takšne narave, da se posledicam v juliju ni mogoče izogniti. Tako predvideva operativni plan 4.950 ton vlečene žice od tega za prodajo 3.870 ton in za domačo predelavo 1.080 ton.

Na koncu seje so se člani odbora strinjali s predlogom razdelitve sredstev AZ za leto 1977 in potrdili sklepe k posameznim projektom, ki jih posreduje odbor v dokončno potrditev DS TOZD Žičarna. Soglašali so tudi s prenosom ostanka finančnih sredstev za adaptacijo stavbe ŽIC in priporočajo, da tudi to DS potrdi na prvi seji.

K. J.

to, da ne bi tisti, ki so bolezensko odsotni dobili več kot tisti, ki delajo. Po zelo temeljiti razpravi so skupno odobrili 10.200 din pomoči.

Odbor je obravnaval tudi rezultate referenduma, kakor tudi volitev v samoupravne organe. Rezultati niso zadovoljivi, odsotnost je bila sicer v glavnem upravičena, je pa prevelika. Odbor podrobno ni analiziral slabih rezultatov, vendar bo tudi to potrebno, posebno iz vidika doseženih rezultatov pri samem delu. Vzdrževalci imajo tako visoko strokovno strukturo, da bi morali pri uveljavljanju samoupravnih odnosov, kakor tudi pri uveljavljanju zakona o združenem delu v praksi, odigrati večje vlogo. Toda na volitvah so pokazali zelo malo interesa, zato tudi 20 % abstenenca na volitvah.

Stane Torkar

TOZD JEKLARNA

Četrta seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata je bila 14. junija. Ob pregledu izpolnjevanja sklepov sprejetih na prejšnji seji so ugotovili, da na treh sestankih SDS še niso izvolili delegatov v izvršni odbor osnovne organizacije sindikata. SDS bodo priporočili, da delegate čimprej izvolijo. Prav tako še niso določili datuma za razlago zakona o združenem delu. Izvršni odbor ugotavlja, da še ni pripravljen poslovilni večer za upokojene sodelavce.

Izvršni odbor osnovne organizacije sindikata je razpravljal o pripravi na proslavo ob praznovanju dneva borca, ki bo na Hrušici. Odobrili so potrebna sredstva, sestavo programa pa so zaupali Andreju Zalokarju, med tem ko bosta za izvedbo športnih tekmovanj poskrbeli Drago Dokl in Smiljo Kačar.

Za izvedbo izletov, ki jih organizirajo prek SDS, so odobrili denarna sredstva na osebo 245 din. Kritično so obravnavali prehrano v kantinah, za katero menijo, da je preveč enolična, večkrat pa primanjkuje toplega obroka. Predlagajo, izboljšanje kakovosti prehrane in priporočajo nabavo večje količine toplega obroka. Delavci se pritožujejo, ker imajo vse kantinerke ob delitvi malic opravek z denarjem. Predlagajo vodstvu temeljne organizacije Družbena prehrana, da delo v kantinah organizirajo tako, da bo opravek z denarjem imela le ena kantinerka. V poletnih mesecih naj čajna kuhinja obratuje na vseh izmenah.

Izvršni odbor osnovne organizacije sindikata ugotavlja, da v jeklarni nimajo ustreznega prostora za seje in zbor delavcev. Vodstvu temeljne organizacije predlagajo, da poišče ustrezno rešitev tega problema.

SINDIKAT MORA PREVENTIVNO...

(Nadaljevanje s 1. strani)

V celoti vzeto, se je število ugovorov in pritožb delavcev še posebno povečalo po intervjuju tovariša Tita v Vjesniku, toda istočasno se je okrepila tudi aktivnost sindikalnih in drugih družbenopolitičnih organizacij in so se ugovori ter pritožbe delavcev hitreje in učinkoviteje reševali. To je v bistvu pozitivna posledica demokratizacije družbenih odnosov, vedno večjega zaupanja delovnih ljudi v naš socialistični samoupravni sistem ter v sposobnost in moč družbenopolitičnih organizacij pa tudi sindikata, da se uveljavlja pozitivno reševanje problemov delavcev.

Reagirana delavcev, ki izhaja iz vsebine in zahtev njihovih pritožb, ne bi smeli razumeti vedno kot njihovo prizadevanje, da uveljavijo svoj osebni interes, temveč tudi kakor njihov prispevek v prizadevanjih za premagovanje nesamoupravnega obnašanja, birokratsko - tehnoškriških odločitev vse z namenom, da se v različnih sredinah soočajo, premagujejo in izkoreninijo negativni pojavi. Med drugim, da je to res, potrjuje tudi dejstvo, da je v zadnjem času vedno manj nepodpisanih ugovorov in pritožb, iz česar lahko sklepamo, da vedno hitreje premagujemo čas v katerem so se delavci posluževali anonimnih pritožb, da bi se izognili morebitnim represalijam.

Čeprav se sorazmerno največje število pritožb rešuje v temeljnih organizacijah združenega dela, najpogosteje ob pomoči sindikalnih organizacij, ni majhno število delavcev ki gre, včasih tudi po nepotrebnem, mimo samoupravnih in družbenopolitičnih organov sredine v kateri dela, pa tudi mimo organov sindikata v občini in pošiljajo pritožbe višjim vodstvom. Taka pot je med drugim upravičena in racionalna edina, če so izkoriščene vse predhodne možnosti, ki jih ima

delavec v delovni sredini, ker se bodo mimo tega sporna vprašanja sigurno počasneje reševala.

Predsedstvo sveta Zveze sindikatov Jugoslavije je na osnovi teh ugotovitev sprejelo naloge sindikalnih organizacij in organov v naslednjem obdobju, ki se med drugim nanašajo na odločnejša prizadevanja za nadaljnji razvoj in napredek samoupravnih družbeno - ekonomskih odnosov, na usposabljanje svojih članov, da bodo uspešneje uresničevali pravico in odgovornost samoupravljalcev, mobilizacijo delavcev za kar najbolj dosledno uresničevanje zakona o združenem delu v praksi.

Pred sindikalnimi organizacijami je tudi odgovorna naloga, da se s samoupravnimi dokumenti na ustrezen način regulirajo pravice, obveznosti in odgovornosti delavcev, oziroma, da se borijo za spoštovanje in dosledno uporabo sprejetih norm, meril in kriterijev na področju delovnih odnosov, delitev sredstev za osebne dohodke po rezultatih dela, pri delitvi stanovanj in podobno, ker so to področja, na katerih se nanašajo največ ugovorov in pritožb delavcev. Končno je tudi naloga sindikalnih organizacij, da spodbujajo klicanje na odgovornost oseb, ki kršijo ali si prilaščajo samoupravne pravice delavcev in izvajajo samovoljo ter rušijo norme socialističnega samoupravnega obnašanja.

Da bi sindikalne organizacije vse navedene naloge uspešno in učinkovito uresničevale, se morajo organizacijsko in kadrovske usposobiti za uspešno, preventivno zaščito samoupravnih pravic delavcev, kakor tudi, da opredelijo postopek, da se bo na osnovi ustave, zakona o združenem delu in statuta Zveze sindikatov Jugoslavije omogočilo, da se vsaka pritožba vsestransko in odgovorno prouči in reši v predpisanem času.

(Iz Informatorja sveta ZSJ, št. 12, junij 1977)

NA VOLITVAH 28. JUNIJA SMO IZVOLILI DELEGATE V DELAVSKI SVET ŽELEZARNE, ODBOR SAMOUUPRAVNE DELAVSKE KONTROLE ŽELEZARNE, DELEGACIJO ŽELEZARNE V DELAVSKEM SVETU SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE IN SKUPNO DISCIPLINSKO KOMISIJO ŽELEZARNE

V delavski svet Železarne so bili izvoljeni delegati TOZD:

Vito Gričar, Jože Kokalj - TOZD Plavž; Ludvik Berce, Jože Faletič, Franc Šimnic, Henrik Zupan, Jože Ulčar - TOZD Jeklar-na; Vinko Kunšič, Janez Smolej - TOZD Livarna; Marjan Kristan, Mavro Lenardič, Sašo Mandelj, Mirko Podlipnik - TOZD Valjarna bluming-štel; Roman Jakopič, Ivan Kavčič, Ana-Marija Pagon - TOZD Valjarna žice in profilov; Branko Resman, Ivan Žvan - TOZD Valjarna debele pločevine; Jože Kliček, Marjan Žurman - TOZD Hladna valjarna Bela; Kazimir Kotnik, Vojko Smolej, Franc Solar - TOZD Hladna valjarna Jesenice; Vinko Poganičnik, Ivan Sušnik, Jakob Veber - TOZD Žičarna; Vera Jereb, Ivan Klokočevnik - TOZD Profilarna; Janez Vidmar, Janez Zupan - TOZD Vratni podboji; Anton Dežman, Ana Kučina - TOZD Jeklovlek; Antonija Divjak, Janez Kosmač, Vojka Mihelič - TOZD Elektrode; Jože Hlebanja, Nande Piber - TOZD Želblarna; Alojz Černe, Franc Medja - TOZD Kovinoservis; Marjan Kristan, Valentin Klinar, Marko Lukan - TOZD Strojne delavnice; Stane Begeš, Janez Faletič, Franc Prestrel, Franc Novak - TOZD Remontne delavnice; Venceslav Lapajne, Anton Pretnar, Anton Ravnikar, Janez Smolej - TOZD Vzdrževanje; Janez Dobravec, Jože Hribar, Stane Markizeti - TOZD Energetika; Rado Cvetkovič, Drago Košir, Franc Lah, Jože Šlibar - TOZD Transport; Ivan Dakskofler, Bogdan Langus - TOZD Družbena prehrana; Jože Gračnar, Vinko Mežnar, Vaso Stana - delovna skupnost komerciala in finance; Miloš Magolič, Božo Pančur, Silva Steblaj - delovna skupnost za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje; Anton Razingar, Niko Sok, Martin Šketa, Peter Zbontar - delovna skupnost za ekonomiko, tehnično kontrolo, razvoj ter novogradnje in Stanko Arnšek, Stanko Potočnik, Rajko Rožej - TOZD Monter.

V odbor samoupravne delavske kontrole Železarne so bili izvoljeni:

Franc Razpet - TOZD Plavž; Eršef Šabanovič - TOZD Jeklar-na; Anton Križaj - TOZD Livarna; Stanislav Dereani - TOZD Valjarna bluming-štel; Ludvik Smrke - TOZD Valjarna žice in profilov; Vinko Peternel - TOZD Valjarna 2400; Miha Jelševar - TOZD Hladna valjarna Bela; Franc Klinar - TOZD Hladna valjarna Jesenice; Mladen Nikšič - TOZD Žičarna; Vojteh Furlan - TOZD Profilarna; Darja Vengar - TOZD Vratni podboji; Anton Noč - TOZD Jeklovlek; Anton Tišov - TOZD Elektrode; Danica Kežar - TOZD želblarna; Pavli Medja - TOZD Kovinoservis; Niko Cenček - TOZD Strojne delavnice; Dolfi Jeršin - TOZD Remontne delavnice; Nikola Brajič - TOZD Vzdrževanje; Franci Fon - TOZD Energetika; Jože Lenar - TOZD Transport; Janez Bohinc - TOZD Družbena prehrana; Boris Pesjak - DS za komercialne in finančne zadeve; Franc Svetina - DS za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje; Janez Kernc - DS za ekonomiko, tehnično kontrolo, razvoj ter novogradnje; Anica Goltnik - TOZD Monter.

V delegacijo železarne Jesenice v delavskem svetu Slovenskih železarn so bili izvoljeni: Pavel Dimitrov, Boris Hafner, Anton Kalan, Stane Koren, Sašo Mandelj, Anton Pintar, Miloš Piščanec in Miha Tolar.

V skupno disciplinsko komisijo Železarne so bili izvoljeni delegati temeljnih organizacij in delovnih skupnosti: Džuro Samardžija, Franc Pajntar, Franc Rozman - Plavž; Drago Dokl, Alojz Purger, Stefan Viner - Jeklar-na; Karel Bohinc, Miran Kele, Leon Ržek - Livarna; Janez Erjavč, Božidar Kero, Franc Ravnikar - Valjarna bluming-štel; Franc Ferik, Franc Jakopič, Anton Jakšič - Valjarna žice in profilov; Nenad Ivaštanin, Anton Vovk, Mirko Zupan - Valjarna debele pločevine; Osman Čatak, Brane Pačnik, Ostoja Panič - Hladna valjarna Bela; Jože Gasar, Slavko Grumerc, Franc Žnidar - Hladna valjarna Jesenice; Milan Kristan, Franc Trtnik, Stanko Železnikar - Žičarna; Angel Pervanja, Matija Pretnar, Tatjana Pazler - Profilarna; Gregor Hudrič, Marija Kolenc, Marjeta Mirtič - Vratni podboji; Ivan Arnež, Ivan Lahajnar, Vojka Legat - jeklovlek; Josip Bajz, Rade Koljanin, Cilka Noč - Elektrode; Janez Jakopič, Asima Rekič, Bogdan Smolej - Želblarna; Vladimir Bolte, Vladimir Jakelj, Anton Močnik - Kovinoservis; Mirko Kos, Franc Oblak, Branko Petek - Strojne delavnice; Franc Bernik, Jože Pšenica, Janez Rozman - Remontne delavnice; Mitja Benedičič, Klavdij Mlekuž, Ahmed Telalović - Vzdrževanje; Albin Bukovnik, Vinko Sedej, Anton Žagar - Energetika; Vinko Robič, Vladimir Skube, Slavko Sušnik - Transport; Srečko Brevec, Minka Katrašnik, Majda Mihelič - Družbena prehrana; Anica Fabjan, Filip Rihtaršič, Latif Rizvanović - DS za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje; Tilka Erjavšek, Janez Gregori, Tomaž Keršmanc - DS za komercialne in finančne zadeve; Klemen Hribar, Peter Kikelj, Danilo Svetlin - DS za ekonomiko, tehnično kontrolo, razvoj ter novogradnje.

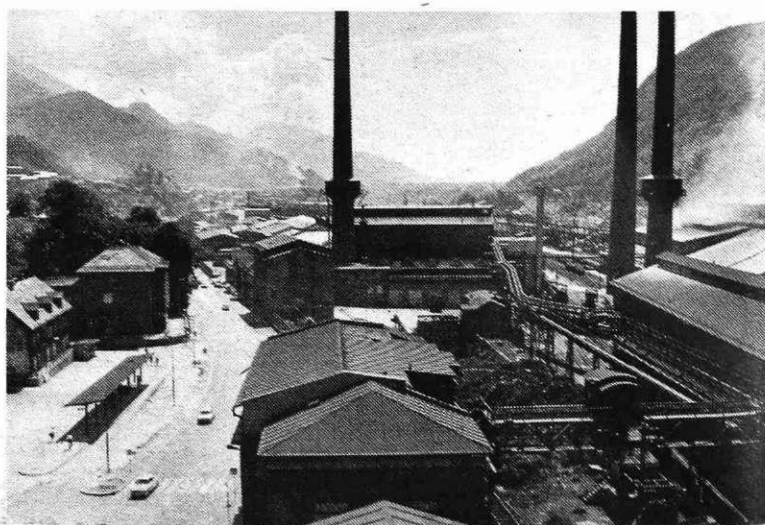
V skupno disciplinsko komisijo Železarne so bili izvoljeni tudi člani iz liste zbora združenega dela skupščine občine Jesenice: Jože Eniko, Konrad Gros, Erika Krevselj, Daniel Klemenc, Anton Končnik, Jože Miklavčič, Anton Rekelj, Rado Rupnik, Tomaž Vidmar.

Za predsednika skupne disciplinske komisije je bil izvoljen Janez Rozman, za podpredsednike pa so bili izvoljeni:

Josip Bajz, Mitja Benedičič, Albin Bukovnik, Tilka Erjavšek, Slavko Grumerc, Milan Kristan, Ostoja Panič, Angel Pervanja, Branko Petek in Stefan Viner.

V naslednji številki Železarja pa bomo objavili izvoljene člane delegacij za zbor združenega dela in skupščine samoupravnih interesnih skupnosti: za otroško varstvo, izobraževanje in znanost; za zdravstvo, pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter zaposlovanje; in za telesno kulturo in kulturo.

Jerca Šimnic

SEJA SVETA ZSMS
SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE

V petek, 1. julija, je bila v železarni Jesenice redna seja sveta ZSMS SOZD Slovenske železarnice. Delegati so najprej ocenili nedavno srečanje mladih slovenskih železarjev v Ljubljani. Strinjali so se z oceno, da je srečanje doseglo svoj namen in da je potekalo v zelo veseljem in prijetnem vzdušju. Delegati so imeli le pripombo, da v zadnjih letih to srečanje izgublja na vrednosti, oziroma na organizacijski zasnovi. Dgovorili so se, da do prihodnje seje mladinske organizacije v posameznih kolektivih SOZD Slovenske železarnice pripravijo predloge in konkretne programe, kako v prihodnje majsko srečanje mladih slovenskih železarjev še popestriti in mu dati večjo kvaliteto ter vrednost.

V nadaljevanju so delegati sveta ZSMS poslušali informacijo o delu SOZD Slovenske železarnice, ki jo je podal predsednik sveta Mitja Komman. Zatem pa so razpravljali o udeležbi mladih slovenskih železarjev na zveznih mladinskih delovnih akcijah v okviru združenja jugoslovanskih železarov. Ugotovili so, da je prekratek rok za evidentiranje brigadirjev, ker so z njimi zaključili

že v spomladanskih mesecih. Sklenili so tudi, da pristojni organ opozorijo, da naj prihodnjič prej pošlje podroben razpis za udeležbo na akcijah.

Delegati so na petkovi seji razpravljali še o poslovniku sveta. Najprej so se seznanili z osnutkom poslovnika za koordinacijske svete ZSMS v temeljnih organizacijah

združenega dela, ki so ga izdelali pri republiški konferenci mladih delavcev. Sprejeli so sklep, da bodo osnutek najprej obravnavali v posameznih kolektivih, z razpravo pa bodo zaključili 15. septembra. Ob koncu seje so se delegati sveta še dogovorili da se začnejo priprave za evidentiranje možnih kandidatov za nove člane sveta ZSMS. Letos namreč poteče mandat članov družbenopolitičnih organizacij v SOZD Slovenske železarnice.

J. R.

MLADINA ISKRE ZA DAN BORCA

V četrtek zvečer je aktiv ZSMS v obratu telefonskih enot Iskre na Blejski Dobravi pripravil lepo proslavo v počastitev 4. julija dneva borca. Povabili so odbor krajevne organizacije ZB NOV in za vse obiskovalce pripravili kulturni program, v katerem je sodeloval tudi moški pevski zbor Vintgar pod vodstvom dirigenta pihalnega orkestra Jeseniških železarjev Ivana Knifca. Zapel je nekaj partizanskih in revolucionarnih pesmi, ki so jih delavke Iskre in gostje navdušeno pozdravili.

Uvodoma je spregovoril predsednik KO ZB NOV Blejska Dobrava Ludvik Ambrožič, ki je dal poudarka zgodovini NOB, revolucionarnemu gibanju na Dobravi in na Jesenicah, ter opisal delo borcev NOV v sedanjem trenutku razvoja revolucije in samoupravnih socialistične družbene ureditve. Posebno je poudaril negovanje in utrjevanje tradicij NOB, bratstvo in enotnost ter pravo partizansko tovarišstvo in naloge mladine v ljudski obrambi ter družbeni samozaščiti.

Člani odbora ZB NOV so bili prijetno presenečeni ko jih je 90-član-

ski aktiv ZSMS v Iskre povabil na proslavo v počastitev dneva borca. To se je zgodilo v takem obsegu prvič, pač pa se bo nadaljevalo v raznih oblikah sodelovanja še naprej, je zagotovil predsednik aktiva Miro Hočevnar.

V kulturnem programu so mladinke in mladinci sami recitali prilžnostne pesmi in prečitali odlomek iz Ukane, prav tam kjer Svarun pripravlja brigado za napad. Priznanja je bil deležen pevski zbor, ki je s svojim programom popestril večer.

Po končanem programu, so ostali člani ZB, pevci in ostali gostje na tovariškem srečanju z mladino. Stekli so pogovori o sedanjih nalogah, ko mladi prevzemajo na svoja ramena tako gospodarske kot politične naloge.

Borci, odborniki ZB NOV se mladini Iskre in vodstvu TOZD za prijetno preživeti večer lepo zahvaljujemo in obljublamo, da se bo naše sodelovanje trajno nadaljevalo v vseh bodočih akcijah v naši krajevni skupnosti.

AL

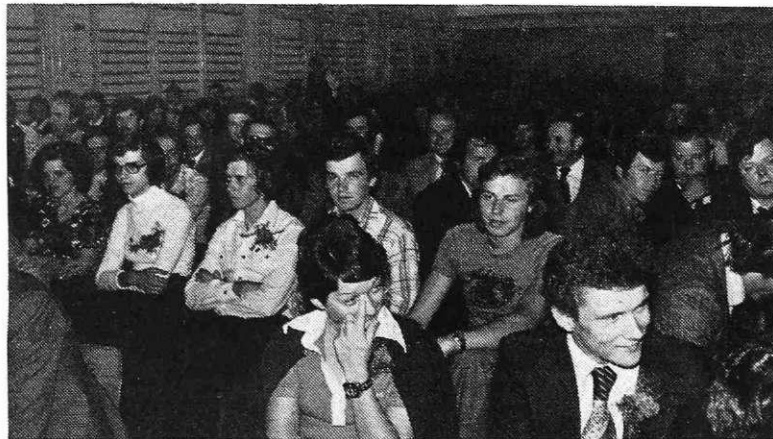
TABORNIKI
V KARIGODORJU

Kot vsako leto so tudi letos jeseniški taborniki postavili svoj tabor v majhnem obmorskem mestecu Karigadorju. Šestčlanska skupina, ki se je vrnila 30. junija, je postavila v gozdiču okoli 50 šotorov raznih velikosti. Posekali so trnje, posuli steziče, da bi bil tabor še bolj prijeten, so na zbornem mestu iz morskih kamnov in peska naredili veliko peterokrako zvezdo in taborniški grb, skratka poskrbeli so, da bi bilo v taboru čim bolj prijetno. Vodstvo jeseniških tabornikov se na vso moč trudi, da bi se taboreči v taboru počutili čim bolj prijetno, kar jim v veliki meri tudi uspeva.

Za boljše počutje v taboru so jeseniški taborniki v zadnjih petih letih naredili zelo veliko. Še pred leti je bila kuhinja pod šotorom, danes zidana in jo uporabljajo po taborjenju kot skladišče za ves taborniški inventar. Voda je tudi že napeljana v tabor, tako, da ni treba tabornikom nositi vode kilometer daleč. Kupili so nekaj šotorov in blazin za najmlajše tabornike. Prejšnja leta so taboreči poleg osebne prtljage morali s seboj prinesiti tudi jedilni pribor in posteljno perilo, danes to dobijo že v samem taboru. To je za tabornike velika pridobitev in je vredna pohvale.

Karigador je zelo majhno mesto, v katerem med sezono prevladujejo predvsem taborniki. Poleg jeseniškega tabora, so postavljeni še tabori idrijskih in tolminskih tabornikov, počitniški dom Ravne na Koroškem, taborniki iz Mosta na Soči itd. Turistov je v tem mestecu zelo malo, skoraj nič, ustavijo se samo v motelu, kjer se okrepčajo in nadaljujejo pot. Poleg motela, kjer je tudi vsak dan ples, so še trgovina, slaščičarna, en kiosk ter nekaj vikendov. Obala ni najboljša, saj je nihče ne ureja. Karigador je zelo mirno mesto, brez večjega prometa in je kot nalašč, da se človek na počitnicah kar dobro spočije.

Vasjo Hribar

Učenci strokovnih šol Železarskega izobraževalnega centra ob podeljevanju spričeval in diplom

Na zdravstveni šoli Jesenice, ki letos praznuje 15-letnico obstoja, je bila ob zaključku šolskega leta krajša slovesnost s podelitvijo diplom dijakinjam zaključnega letnika, ki so tako opravile zrelostni izpit za medicinske sestre. Dipleme je razdelila ravnateljica zdravstvene šole Jesenice Mira Jazbinšek in ob tem vsem novim medicinskim sestram zaželela veliko delovnega uspeha pri opravljanju tega humanega poklica. Na sliki: Diakinje zaključnega letnika z diplomami pred zgradbo šole. JR

Pripravljenost je vedno
boljša kakor
golo pričakovanje ...

Tito

4

ZATIRANJE NALEZLJIVIH BOLEZNI

Davica se prenaša neposredno z bolnika, pa tudi prek predmetov. Inkubacija traja en dan do sedem dni. Pojavijo se bolečine v grlu, na mandljah pa bela mrena, ki se prek ustne votline razširi na jeziček. Vratne žleze otečejo. Če skušamo mrene iz grla odstraniti, močno krvavimo. Včasih začne bolnik krvaveti tudi iz nosa. Dobi visoko temperaturo. Ta bolezen se zdravi s serumom.

Tetanus prenaša povzročitelj — bakterija, ki se je sposobna preobraziti v obliko spore. Nahaja se v prahu, na cestah, poteh in njivah, kamor pride s konjskim izmečkom. V organizem pride, kadar se globoka rana onesnaži s prahom. Inkubacija traja od enega do 14 dni. Ta bolezen se pokaže s krči mišic na obrazu, in sicer skoraj vselej po spanju. Bolnikov obraz dobi takšen izraz, kot da se cinično smeje. Dogajanje okrog sebe spremlja le s premikanjem oči, glave pa ne premakne. Pri ležanju se opira na tilnik in na pete, medtem ko mu je hrbet upognjen kot lok. Pojavijo se krči v mišicah, ki utegnejo povzročiti paralizo dihalnih mišic in s tem tudi smrt. Ta bolezen zapusti le kratkotrajno imunost. Zdravi se tako, da dajemo bolniku umirjevalna sredstva, antibiotike in serum. Najzanesljivejša zaščita pred boleznijo je dajanje seruma.

Plinska gangrena nastaja najpogostejše med vojno in hudimi elementarnimi neizgledami, ko je naravna odpornost organizma zmanjšana in ko se spremeni higijenski življenjski razmere. Bolezen nastane tako, da nalezljive klice prodrejo skozi poškodovano kožo, oziroma rano, zlasti če je rana globoka, če nima ravnih robov, in če je v njej veliko zmečkane in odmrlega tkiva. Inkubacija traja od enega do štirih dni. Ta bolezen se razvija zelo naglo. Okrog mesta, kjer je poškodba, se pokažejo otekline, ob dotiku okolice rane pa se slišijo rahli poki, ki nastajajo zaradi tega, ker se med mišičnimi vlakni ustvarjajo plini. Ta bolezen se zdravi s serumom in antibiotiki. Zaščito pred plinsko gangreno dosežemo z dajanjem seruma.

Rdeči veter je bolezen, ki nastane s prodiranjem klic ob zmanjšani odpornosti organizma. Inkubacija traja nekaj ur do nekaj dni. Bolezen se začne s tresavico in visoko vročino. Pojavi se srbečica z rdečico kože, ki postane bleščeča, oteklina, in je z robovi mandljeve oblike jasno omejena oziroma ločena od okolišnje zdrave kože. Ta bolezen ne ustvarja imunosti, temveč ustvarja nasprotno povečano nagnjenost k vnovičnemu obolenju. Traja po nekaj dni. Zdravi se z antibiotiki. Pred njo se zavarujemo z izolacijo in dezinfekcijo.

Garje so bolezen, ki se pojavi v razmerah kolektivnega načina življenja in slabih higienskih razmerah. Prenaša se najpogostejše z neposrednim dotikom ali prek skupnih delov oblačil. Povzročitelj bolezni — garjevec — »skoplje« kanale skozi človeško kožo in v njih polaga jajčeca. Okuženi čuti močno srbenje kože na tistih mestih, na katerih je ta mehka (na trebuhu, pod pazduho, med prsti). Ta bolezen se zdravi z zveplenimi preparati, ki se potem, ko kožo poprej razmehčamo z umivanjem z milom, vtarejo večkrat v nekaj dneh.

Zlatenica zelo pogostoma izbruhne v vojnih razmerah v obliki epidemij. Njen povzročitelj je virus, ki ga prenaša mrčes (muhe) ali pa se prenaša z vodo, mlekom in živili. To bolezen spoznamo po hudi onemoglosti ter po rumeni barvi kože in sluznice. Okrevanje traja zelo dolgo časa in nalaga poseben način prehrane (dieta). Ta bolezen se pojavlja najpogostejše jeseni in v začetku zime.

KEMIČNO OROŽJE
AMERIŠKE ARMADE 1

Ameriški vojaški teoretiki so mnenja, da je potrebno kemično orožje nujno izpopolnjevati, ker bo verjetno v nekaterih primerih učinkovitejše ne le od konvencionalnega, temveč tudi od jedrskega orožja. Na tej podlagi sklepajo, da bo imela ob spopadu približno enako močnih vojaških grupacij prednost tista stran, ki bi si pomagala s kemičnim orožjem, čeprav bi bila nasprotna stran dobro opremljena s sredstvi za protikemično zaščito.

feljton — Tehnični feljton — Tehnični feljton — Tehnični feljton — Tehnični feljton — Tehnični feljton —

NAFTA IN ZEMELJSKI PLIN
V LETU 1976

NAFTA

Določeno izboljšanje gospodarske situacije leta 1976 v zahodnem svetu je imelo med drugim za posledico tudi povečano porabo in proizvodnjo energije in s tem tudi nafte. Zato je bila tudi rahlo presežena doslej največja poraba iz leta 1973, in sicer 2.769 milijard ton in proizvodnja 2.848 milijarde ton.

Deset največjih svetovnih porabnikov in proizvajalcev nafte v letu 1976 je razvidno iz spodnjih razpredelnic (v milijonih ton):

Porabniki država	Proizvajalci država
1. ZDA 808,8	1. Sovjetska zveza 520,0
2. Sovjetska zveza 381,0	2. ZDA 460,0
3. Japonska 244,0	3. Saudska Arabija 427,9
4. Zvezna rep. Nemčija 138,8	4. Iran 294,0
5. Francija 115,8	5. Kuwait 108,4
6. Italija 102,5	6. Irak 107,2
7. Velika Britanija 96,3	7. Nigerija 102,0
8. Kanada 89,0	8. Libija 92,0
9. LR Kitajska 70,0	9. LR Kitajska 87,0
10. Španija 45,9	10. Abu Dhabi 76,7
Skupaj svet 2.822,0	Skupaj svet 2.922,0

Iz obeh tabel je razvidno, da ima izmed vseh velikih industrijskih držav samo Sovjetska zveza dovolj nafte za kritje lastnih potreb. Vse ostale države, vključno z ZDA, jo morajo uvažati za kritje vseh ali večine svojih potreb in to predvsem iz dežel Bližnjega vzhoda in Afrike. Pri tem je zanimiva situacija predvsem v Veliki Britaniji in Norveški, ki sicer v tabeli proizvajalcev nista navedeni. Leta 1970 ti dve deželi nista spadali med proizvajalce nafte. Leta 1976 pa sta z nahajališč v Severnem morju že načrpali prva 11,7 in druga 13,7 milij. ton nafte. V prihodnjih letih računata na znatno povečanje načrpanih količin. V zadnjih letih se tudi LR Kitajska uvršča med važne izvoznike nafte. Njen glavni kupec je Japonska.

Zanimivi so tudi podatki o svetovnih rezervah nafte. Spodnja tabela kaže deset držav, ki imajo največje znane rezerve (v milijardah ton, po podatkih iz leta 1976):

država	rezerve
1. Saudska Arabija 20.632	
2. Sovjetska zveza 10.626	
3. Kuwait 9.283	
4. Iran 8.548	
5. Irak 4.562	
6. ZDA 4.219	
7. Abu Dhabi 3.810	
8. Libija 3.349	
9. LR Kitajska 2.740	
10. Nigerija 2.632	
Skupaj svet 87.544	

Tabela kaže, da imajo države Bližnjega vzhoda skupaj s Sovjetsko zvezo daleč največje zaloge nafte. ZDA so šele na šestem mestu. Izmed zahodnoevropskih držav ima Velika Britanija v Severnem morju največje zaloge z 2.308 milijard ton in Norveška s 760 milij. ton.

ZEMELJSKI PLIN

Deset držav z največjo proizvodnjo in zalogami zemeljskega plina za leto 1976 (v milijardah kub. m):

država	proizvodnja	država	rezerve
1. ZDA 560,3		1. Sovjetska zveza 26.000	
2. Sovjetska zveza 320,8		2. Iran 9.345	
3. Nizozemska 96,0		3. ZDA 6.230	
4. Kanada 89,0		4. Alžirija 3.500	
5. LR Kitajska 40,0		5. Saudska Arabija 1.790	
6. Velika Britanija 37,6		6. Nizozemska 1.780	
7. Romunija 32,0		7. Kanada 1.590	
8. Iran 22,0		8. Kuwait 900	
9. Zvezna rep. Nemčija 18,8		9. Velika Britanija 850	
10. Italija 14,8		10. Irak 765	
Skupaj svet 1.371,8		Skupaj svet 65.630	

Tabela kaže, da ima daleč največje rezerve zemeljskega plina Sovjetska zveza, medtem ko so največji svetovni porabnik ZDA. Le-te imajo sicer tretje največje rezerve na svetu, vendar bi bile te rezerve pri sedanjem gibanju porabe in brez uvoza že v prihodnjem desetletju porabljene. V zahodni Evropi imata največje zaloge Nizozemska in Velika Britanija. Slednja v nahajališčih Severnega morja.

PROUČEVANJE PRODUKTIVNOSTI DELA

(Nadaljevanje s 1. strani)

srednega ali posrednega vpliva na rast produktivnosti dela. Kako se posameznik obnaša v območju dela je odvisno od tega, kakšne so njegove eksplisitne ali implicitne vrednote. Vrednotni sistem vpliva na delovno kulturo in s tem na rast produktivnosti dela.

Ker pa je rast produktivnosti dela določena s tako velikim številom dejavnikov, jo je izredno težko empirično proučevati. Podatek o individualni produktivnosti nima posebnega pomena, če ga ne postavimo v odnos s številnimi drugimi dejavniki.

Poglaviti problem pri analizi produktivnosti dela je »odstotnost primerne teoretičnega okvira, s pomočjo katerega bi organizirali naše dejansko znanje o produktivnosti« (W. Salter, Productivity and Technical Change, Cambridge, The University Press 1969, str. 4.). Gre za iskanje operacionalnega modela, ki bi integralno spoznanje ekonomskih in organizacijskih ved. Do takega vzorca pa je izredno težko priti, ker na produktivnosti vpliva tako veliko število dejavnikov. Metodološko pa je nemogoče obvladati določen eksplanatorni model, v katerem je tolikšno število spremenljivk, da vseh ni možno operacionalizirati. Če pa nam takšna operacionalizacija uspe, se kasneje vedno izkaže, da za vse spremenljivke ni možno zbrati vseh podatkov. V primerih, ko ni možno priti do kompleksnega eksplanatornega modela, nam ostanejo parcialni pristopi. Zadolžiti se moramo z manjšim številom spremenljivk, ki najmočneje vplivajo na produktivnost dela (čeprav nimamo niti docela zanesljivih kriterijev za izbor tistih dejavnikov, ki imajo največjo moč), in s proučevanjem njihovih odnosov.

Določena OZD dobi opozorila o tem, ali je njena produktivnost zadovoljiva, če se primerja s podobno delovno organizacijo, družba kot ekonomski sistem pa dobiva opozorila o tem, ali je njena stopnja rasti produktivnosti dela zadovoljiva, če se primerja z drugimi sistemi.

Zato v študijah o produktivnosti dela ponavadi najdemo tudi številne primerjave. Ker pa produktivnosti dela ne merijo povsod z istim metodološkim postopkom, je vprašljivo, v koliki meri so podatki medsebojno primerljivi oziroma kolikšna je natančnost takih primerjav. V obsežni študiji je Irvin Kravis (Irvin Kravis, A survey of international comparison of productivity, The Economic Journal, March 1976, No. 341, str. 1-45), pokazal, da so metodološke težave pri mednarodnih primerjavah o stopnji produktivnosti dela tako velike, da moramo podatke vzeti s pridržkom, posebno če delamo primerjave na ravni globalnih ekonomskih sistemov.

Ceprav moramo vzeti tovrstne primerjave z določenim pridržkom, jih nekaj navedimo, ker imajo vsaj določeno indikativno vrednost.

Država	Stopnja rasti produktivnosti od 1960-1974 - v %
1. Švedska	5,3
2. ZDA	1,2
3. Nizozemska	7,2
4. Francija	5,9
5. Belgija	6,3
6. Sovjetska zveza	5,4
7. Zahodna Nemčija	4,4
8. Češkoslovaška	4,8
9. Anglija	3,1
10. Poljska	5,6
11. Italija	5,7
12. Avstrija	5,0
13. Madžarska	5,1
14. Jugoslavija	5,1

V gornji razpredelnici (Vir: Dr. Milorad Taušanović, Uporedne produktivnosti industrije Jugoslavije za industrijo drugih zemalj, Posvetovanje o produktivnosti dela v Peči, 22.-24. septembra 1976), navajamo povprečno stopnjo rasti produktivnosti dela za 14 držav v obdobju od leta 1960 do 1974.

Stopnja rasti produktivnosti dela je v Jugoslaviji v primerjavi z drugimi državami sorazmerno zadovoljiva. Če pa vzamemo startno izhodišče, je podatek manj zadovoljiv. Tako je bila produktivnost dela v Švedski leta 1960 za 3,4-krat večja kot v Jugoslaviji, leta 1974 pa za 3,5-krat večja. Prav tako se je povečala razlika med Nizozemsko in Jugoslavijo. Razlika se je povečala v odnosu do Francije, Belgije, Sovjetske zveze, Poljske, Italije in Madžarske. Razlike med Jugoslavijo in petimi drugimi državami pa so se zmanjšale. Najbolj se je zmanjšala razlika v odnosu do ZDA. V letu 1960 je bila produktivnost dela v industriji v ZDA za 5,3-krat večja kot v Jugoslaviji, v letu 1974 pa 3,1-krat večja.

Ce bi produktivnost dela v Jugoslaviji rasla s 4-odstotno stopnjo, bi

potrebovali 32 let, da bi dosegli raven, ki jo je Švedska dosegla leta 1974.

Naredimo še nekaj primerjav o produktivnosti dela med našimi in nekaterimi inozemskimi podjetji (Milorad Tusanović, isti vir).

— Združeno elektropriredno preduzeče Srbije, Beograd	100
— Rheinisch Westfälisches Elektrizität, Nemčija	228
— INA, Zagreb	100
— Royal Dutch Shell	329
— Združeno podjetje Slovenske železarne, Ljubljana	100
— Angust Thyssen Hütte, Nemčija	328
— Zavodi »Crvena Zastava«	100
— Volkswagen, Nemčija	330
— Fiat, Italija	207
— Gorenje, Velenje	100
— Philips, Nizozemska	120
— Pliva, Zagreb	100
— Bayer, Nemčija	268
— Varteks, Varaždin	100
— Lainerie De Roubaix, Francija	172
— Kombinat Borovo	100
— Michelin, Francija	249
— Robne kuče »Beograd«	100
— Bazar de l'Hotel de ville, Francija	146

Gornji podatki nam kažejo izrazite razlike v produktivnosti dela med našimi in tujimi podjetji. Najmanjša je razlika med Gorenjem in Philipsom.

Gornji podatki o produktivnosti dela so preračunani najbolj preprosto na podlagi števila zaposlenih in realizacije — tj. dohodka — na zaposlenega. Ta metodološki postopek meri ne samo stopnjo produktivnosti, temveč tudi stopnjo rentabilnosti, ki predstavlja »spodobnost producentov pridobiti z danimi sredstvi K denarni dohodek« (Aleksander Bajt, Uvod v politično ekonomijo, CZ 1965, str. 180). Produkt je izražen z dohodkom, ta pa je določen s tržnimi cenami in z monopolnim položajem na nabavnem ali prodajnem trgu. Tako je lahko podjetje v čisto tehničnem smislu visoko produktivno, vendar nizko rentabilno, če svoje proizvode prodaja po nizkih cenah. Glede na dejstvo, da so dohodki merjeni s tržnimi cenami, ne izražajo zanesljive storilnosti dela. V tržnem gospodarstvu je možno celo dohodek povečati pri znižanju proizvoda.

Gornje podatke smo navedli zato, da bi pokazali, da je zgolj ekonomski pristop k proučevanju produktivnosti dela nezadosten. Preprost račun nam daje podatke o stopnji produktivnosti oziroma o rentabilnosti, ne pove pa nam ničesar, zakaj je prišlo do razlik.

Če nam gornji podatki pokažejo, da je produktivnost dela v Volkswagnovih tovarnah za več kot dvakrat večja kot v Crveni zastavi, iz tega ničesar ne vzemo, zakaj je prišlo do teh razlik. Lahko prihaja do razlik zato, ker je organska sestava kapitala različna, ali zato, ker je organizacija dela v Crveni zastavi slabša. Produktivnost je funkcija specializacije, stopnja specializacije pa je določena z velikostjo trga. Zato je proizvodnja ob relativno majhnih serijah (npr. 100.000 avtomobilov) nižje produktivna kot proizvodnja pri velikih serijah (npr. 500.000 avtomobilov).

Največjo stopnjo rasti produktivnosti opazimo v tistih industrijskih panogah, v katerih so največje tehnološke spremembe in največja delitev dela. Visoka delitev dela pa je ekonomsko utemeljena samo pri velikem trgu. Navedeni razlogi za veliko razliko v produktivnosti dela nam povedo, da te razlike ne izhajajo nujno iz razlik v individualni produktivnosti ali intenzivnosti dela.

Produktivnost dela je možno proučevati na makro- ali na mikro ravni, (tj. na ravni TOZD ali OZD). Če je enota analize industrijska organizacija, potem je pri proučevanju produktivnosti dela potrebna integracija ekonomskih in organizacijskih ved. Nas zanimajo, kolikšne so možnosti za bolj kompleksno proučevanje produktivnosti dela na ravni industrijske organizacije pri obstoječem razvoju ekonomskih in organizacijskih ved oziroma pri razvoju metodoloških pristopov.

Pri proučevanju produktivnosti dela oziroma pri definiranju tega pojma srečamo druge pojme, kot so učinkovitost, uspešnost, gospodarnost, rentabilnost, ki jih ekonomske in organizacijske vede različno definirajo. Vprašanje je, kako se omenjeni pojmi med seboj razločujejo in v koliki meri se medsebojno prekrivajo. Razločevanje in prekrivanje teh pojmov je odvisno od njihovega definiranja. Ugotavljamo, da ekonomske in organizacijske vede te pojme različno definirajo. Ne obstaja niti terminološka jasnost, kateri pojem je najširši: ali je to produktivnost ali učinkovitost. V organizacijskih vedah merijo učinkovitost delovne organizacije s številnimi merili, med katere spada tudi produktivnost. Nekateri ekonomisti pa defi-

nirajo produktivnost najširše in se tako docela prekriva s pojmom učinkovitosti. Tukaj nam ne gre zgolj za terminološko čistost — ki jo je v družboslovnih znanostih zelo težko doseči — temveč za iskanje takšnih definicij, ki bodo omogočile izdelavo operacionalnega modela, ki bo sposoben zajeti čim večje število spremenljivk. Za oblikovanje takšnega operacionalnega modela je potrebna določena pojmovna jasnost.

Težave pri definiranju omenjenih pojmov pa so dokaj velike, ker ekonomske in organizacijske vede korakajo po svojih lastnih poteh. Potrebno pa je bilo, da bi se vsaj pri proučevanju produktivnosti organizacijske vede bolj ekonomizirale, ekonomske vede pa sociologizirale.

Organizacijske vede definirajo učinkovitost delovne organizacije z razmerjem med inputom in outputom. Čim večji del inputa se preobrazi v output (čim manjši del absorbira socialni sistem delovne organizacije), tem večja je učinkovitost. Ta definicija zveni zelo preprosto, njena praktična vrednost pa ni velika, ker jo je zelo težko operacionalizirati. Delovna organizacija ima namreč ogromno število tako različnih inputov, da jih je metodološko nemogoče spraviti na eno mersko enoto. Za ideje, znanje, material in energijo ni možno najti skupne merske enote.

Učinkovitost v smislu gornje definicije zadeva v ekonomske in tehnične vidike organizacije. Uspešnost pa definirajo organizacijske vede kot sklop odnosov med delovno organizacijo in širšim okoljem. Od značaja teh odnosov je odvisna profitna stopnja organizacije, njena rast in seveda njena rentabilnost. Glede na gornje definicije je delovna organizacija lahko:

1. visoko učinkovita, vendar nizko uspešna;
2. visoko učinkovita in tudi visoko uspešna;
3. nizko učinkovita in visoko uspešna;
4. nizko učinkovita in nizko uspešna.

Definiranje gornjih pojmov je odvisno tudi od referenčnega okvira in enote analize. Kar je z vidika ožjega socialnega sistema uspešno, je lahko z vidika širšega socialnega sistema neuspešno.

Očitno predstavlja pojava učinkovitost in uspešnost večdimenzijski koncept in ju je zato težko meriti.

Nič manjše niso težave pri definiranju in merjenju pojma produktivnost. Ker je ta pojem prišel iz ekonomskih ved in ker so ekonomske vede v merjenju prišle nedvomno dalj kot organizacijske vede, skušajmo slediti njihovi argumentaciji.

Produktivnost je možno definirati kot »produktivnost vseh faktorjev, ki sodelujejo v proizvodnem procesu tako dela kakor tudi delovnih priprav in drugih faktorjev« (Aleksander Bajt, Uvod v politično ekonomijo, CZ, Ljubljana 1965, str. 169).

To pomeni, da vsak faktor, ki vpliva na produktivnost, lahko analiziramo in empirično proučujemo z vidika njegove produktivnosti. To je podobno, kot bi vsak posamezni input empirično proučevali v procesu spreminjanja v output. Če se ideja in znanje kot input ne spremene v inovacije in proizvodna dejanja, potem je proizvodnja tega faktorja ali inputa zelo nizka. Problem je torej, kako posamezni faktor, ki vpliva na produktivnost, operacionalizirati in najti zanj mersko enoto.

Produktivnost je možno definirati tudi bolj preprosto kot »količina, ki jo vsak delavec proizvede v delovnem času« (Dictionary of Economics, Forth Edition, Barnes, Noble N. Y. 1961.). V tem primeru posebej obravnavamo faktorje, ki vplivajo na produktivnost (kot npr. oprema, organizacija, delovni in naravni pogoji, trg itd.).

Podobno definiramo — na drugem mestu — produktivnost Aleksander Bajt (Aleksander Bajt, isti vir, str. 167-207) »kot razmerje med količino produkta in delovnim časom, porabljenim za njegovo produkcijo«.

Če označimo produkt s P, za njegovo produkcijo porabljeni delovni čas z Z definiramo delovno storilnost razmerje

$$\frac{P}{Z}$$

Če se pri danem delovnem času poveča produkt, pomeni to povečanje delovne storilnosti. Takšna je v gospodarski praksi in v pretežnem delu teorije uporabljena definicija delovne storilnosti. Takoj opazimo, da ne meri storilnosti dela, ampak storilnost delovnega časa.

Če izdelata v enakem delovnem času dva delavca enaki količini enakega produkta, je produktivnost njunega dela v pomenu delovnega časa enaka.

Razlike med njima pa lahko nastanejo zaradi razlik v delovnem naporu.

Marxova definicija delovne storilnosti se nanaša na produktivnost dela v pomenu delovnega napora.

Ne tako, tovariši — sodelavci!

Razlog je v tem, ker je moral v svoji teoriji izkoriščanja dela po kapitalu strogo razločevati tiste faktorje delovne storilnosti, ki pomenijo večje delovne napore (iz njih izhaja t.i. absolutna presežna vrednost), in tiste, ki povečujejo produktivnost brez večjega napora delavca. Produktivnost dela v pomenu delovnega napora imenuje Marx produktivno moč dela.

Marx pozna namreč dva temeljna pojma produktivnosti. Z ene strani pozna produktivnost z vidika nastajanja vrednosti. S tega vidika je produktivno samo človeško delo; samo človeško delo proizvaja vrednost. Poleg tega pa pozna še produktivnost z vidika izdelovanja produkta. To je pojem produktivnosti, ki ga obravnavamo tu. Zanima nas samo razmerje med delovnim časom in produktom, njegovo velikostjo, ne pa njegovo vrednostjo.

Kar povečuje produkt, povečuje tudi produkt na enoto zaposlitve, torej delovno storilnost. Vsako dobroto ali okoliščino, katere sodelovanje v produkcijskem procesu povečuje njegov produkt, imenujemo faktor delovne storilnosti... Faktorjev delovne storilnosti je nešteto... Bolj koristno kakor naštevane je razvrščanje faktorjev v skupine, ki bolj ali manj dosledno vsebujejo vse faktorje storilnosti. Najbolj znana skupinska razvrstitev faktorjev storilnosti je Marxova. V »Kapitalu« pravi takole: »Produktivno moč dela določajo raznovrstne okoliščine, med drugimi 1. povprečna stopnja delavčeve spretnosti, 2. raven znanosti in stopnja njene tehnične uporabnosti, 3. družbena kombinacija produkcijskega procesa, 4. obseg in učinkovitost produkcijskih sredstev, in 5. naravni pogoji« (Karl Marx, Kapital I, CZ Ljubljana str. 49).

Ker je cena sredstev bolj ali manj odvisna od njihove učinkovitosti, se izraža obseg in učinkovitost sredstev v velikosti kapitala, ki z njim gospodarstvo producira. Pri tem so za storilnost najpomembnejša delovna sredstva. Z družbeno kombinacijo produkcijskega procesa je mišljena delitev dela v gospodarstvu, razčlenjenost produkcijskega procesa v navpični in vodoravni smeri, menjalna in kreditna sredstva in podobno, torej družbena organizacijska produkcijska procesa, poleg tega pa tudi organizacija produkcijskih procesov znotraj produkcijskih enot, t.i. tehnična organizacija produkcijskega procesa. Končni dejavnik storilnosti, pa ni najmanj важен, so naravni produkcijski pogoji. (Aleksander Bajt, citirani vir, str. 167-174).

Ta Marxova razvrstitev dejavnikov, ki vplivajo na produktivnost dela, je tisto stičišče, koder se lahko srečujejo in dopolnjujejo organizacijske vede z ekonomsko vedo; omenjena razvrstitev pa je tudi stičišče pojma produktivnosti in učinkovitosti podjetja. Posamezne skupine dejavnikov, ki po Marxovem mnenju vplivajo na stopnjo produktivnosti, lahko razčlenimo v posamezne dejavnike, ki so bolj predmet organizacijskih kot pa ekonomskih ved. Npr. raven znanosti in stopnja njene tehnične uporabnosti ne delujeta neposredno na stopnjo produktivnosti dela, temveč posredno, preko tega, kako je ta znanost organizirana, kako se znanstveniki in vsi tisti, ki odkritja znanosti aplicirajo, motivirajo v proizvodnem procesu itd.

Skupina dejavnikov, ki jih Marx uvršča v »družbeno kombinacijo produkcijskih procesov«, je v celoti predmet organizacijskih ved in zadeva vse organizacijske spremenljivke — od delitve dela do motiviranja in kontrole — kot tudi spremenljivke okolja, tj. ekonomsko politiko, trg, način povezanosti in delovanja celotne infrastrukture.

Dejavnik, ki vpliva na stopnjo produktivnosti, je sistem in način planiranja. »Plan mora spodbujati hitrejšo rast produktivnosti dela in druge kvalitativne faktorje proizvodnje in družbene reprodukcije...« (Edvard Kardelj, O sistemu samoupravnega planiranja, Teorija in praksa, 1976, št. 12, str. 1137.).

Prav tako vpliva na produktivnost združevanje OZD v večje SOZD in

sploh koncentracijo proizvodnih sredstev, ki je možna v okviru različnih organizacijskih oblik. »Koncentracija proizvodnih sredstev je hitrejša v tistih sektorjih združenega dela, ki se oblikuje po višji produktivnosti dela, bolj ekonomičnem razpolaganju s sredstvi razširjene reprodukcije oziroma z družbenim delom po uspešnejšem poslovanju in vključevanju v delitev dela, po močnejši samoupravni iniciativi in drugih podobnih kvalitetah« (Edvard Kardelj, isti vir, str. 1136).

Z večjo koncentracijo sredstev in z delitvijo dela je možno priti v proizvodnji do velikih serij in ob velikih serijah je možno doseči visoko produktivnost. Nobena naša tovarna avtomobilov, ki ima relativno majhne serije, ne bo v produktivnosti mogla nikoli doseči tistih velikih avtomobilskih gigantov, ki izdelujejo avtomobile v zelo velikih serijah.

Problem merjenja vpliva vseh teh številnih dejavnikov na produktivnost in primerjanje produktivnosti dela med posameznimi družbenimi sistemi, industrijskimi panogami ali med samimi industrijskimi organizacijami, je za organizacijske in ekonomske vede še vedno najtrš oreh.

Dejavniki, ki vplivajo na produktivnost dela, predstavljajo v družbi posamezne subsisteme, za katere je težko najti merske enote. Če pa nam to uspe, ne moremo izmeriti vpliva tega sistema na produktivnost dela v strukturi stoterih dejavnikov.

Za tako merjenje bi potrebovali teoretično-operacionalizirani model, ki bi bil verjetno tako zapleten, da ga metodološko ne bi mogli obvladovati.

Tako nam ostane le ta pot, da merimo učinkovitost posameznih dejavnikov, ki vplivajo na produktivnost dela, in iščemo tiste zveze med posameznimi dejavniki, ki nam omogočajo določene praktične posege.

Če npr. ugotovimo, da je opremljenost s produkcijskimi sredstvi v določeni industrijski organizaciji zelo dobra v primerjavi s tovrstnimi organizacijami in isti industrijski panogi, če ima delovna organizacija visoko organsko sestavo kapitala, storilnost njenih sredstev in delovna storilnost pa sta nižji kot v drugih tovrstnih organizacijah, lahko iz tega sklepamo, da skupina dejavnikov, ki jih je Marx imenoval »družbena kombinacija produkcijskih sredstev«, ne deluje ugodno na produktivnost dela in da je po empirični poti potrebno najti tiste dejavnike, ki najbolj zaviralno delujejo na produktivnost dela. Odkritje teh dejavnikov in analiza njihovega delovanja omogoča praktične posege, ki bi pozitivno delovali na produktivnost dela.

Posamezne skupine dejavnikov, ki jih navaja Marx, kot take nimajo meril, na podlagi katerih bi lahko ugotavljali njihov vpliv na produktivnost dela. Kot celota te skupine nimajo merskih enot, vendar če jih razdelimo v podskupine ali posamezne spremenljivke, jih je možno operacionalizirati in zanje najti merila. Vodenje, kontrola, motiviranje itd. je možno operacionalizirati in najti zanje merila. Problem pa je v tem, kako mersko enoto za kontrolo v proizvodnem procesu povezati s produktivnostjo dela oziroma ugotoviti njen vpliv na produktivnost dela v strukturi sto ali več možnih dejavnikov, za katere nismo hkrati našli merskih enot.

Kakšne možnosti so potem odprte organizacijskim in ekonomskim vedam? Poglejmo, kako je možno ugotoviti in meriti vpliv delovnih prijav na produktivnost dela.

Ugotovili smo, da je storilnost razmerje med količino produkta in delovnim časom; posredovali pa smo tudi podatke, da je storilnost v tovarnah »Volkswagen« za 230 % višja kot v »Crveni zastavi«. Vzemimo, da je podatek točen. Toda iz prakse in teorije vemo, da je pri uvedbi določenega novega stroja produktivnost možno takoj povečati za npr. 100 %. Zato si moramo zastaviti naslednje vprašanje: ali delavci v »Crveni za-

stavi delajo z enakimi delovnimi pripravami, kot delajo v tovarnah »Volkswagen«; ali je torej tehnološka stopnja delovnih priprav ista ali različna? Če je tehnološka stopnja v »Crveni zastavi« za eno ali celo dve stopnji nižja kot v tovarnah »Volkswagen« in če so vsi drugi pogoji isti (dejansko niso nikoli), potem delavci v »Crveni zastavi« lahko vlagajo znatno večji delovni napor kot delavci v tovarnah Volkswagen, vendar ne bodo mogli doseči iste produktivnosti.

Stopnja tehnološke razvitosti delovnih priprav določa stopnjo produktivnosti dela. To pomeni: čim večja bo cena delovnih priprav, s katerimi razpolagajo industrijske delovne organizacije, tem večja bo produktivnost dela. »Čim večji je kapital (K) v primerjavi z zaposlitvijo (na primer v primerjavi s številom zaposlenih), tem večji bo, pri enakih drugih pogojih produkt v primerjavi z zaposlitvijo, t.j. delovna storilnost« (Aleksander Bajt, navedeni vir, str. 177).

Tako dobimo $\frac{K}{Z}$, ki nam ponazarja obseg in učinkovitost sredstev za enoto zaposlitve. $\frac{K}{Z}$ ponazarja tehnično opremljenost dela ali organsko sestavo kapitala.

Ulomek $\frac{P}{K}$ pa nam kaže storilnost sredstev. Delovna storilnost je potem produkt tehnične opremljenosti dela ($\frac{K}{Z}$) in storilnosti sredstev ($\frac{P}{K}$), ki nam jo ponazarja spodnja formula: (Aleksander Bajt, navedeni vir, str. 176–177):

$$\frac{P}{Z} = \frac{K}{Z} \cdot \frac{P}{K}$$

Problem izračunavanja produktivnosti dela na podlagi gornje enačbe je v tem, da odnos produkt – kapital ($\frac{P}{K}$) ponazarja tako potencialno kot tudi aktualno storilnost

sredstev. Nobena skrivnost ni, da različne OZD z istimi delovnimi pripravami – ob enakih ali podobnih drugih pogojih – producirajo različne količine, P. To pa pomeni, da odnos $\frac{P}{K}$ vsebuje celo vrsto dejavnikov, ki vplivajo na produktivnost dela.

V Jugoslaviji – in verjetno tudi drugod v svetu – imamo v isti panogi OZD, ki nimajo najodobnejših in najdražjih delovnih priprav, pa so bolj produktivne kot tiste, ki imajo najodobnejše in najdražje delovne priprave. To pomeni, da lahko nastanejo izredno velike razlike med dvema OZD z istimi delovnimi pripravami, če zna ena organizacija delo dobro organizirati – t.j., da zna delo koordinirati, odpraviti zastoje, razne organizacijske skupine ustrezno motivirati, zmanjšati trenja in konflikte, uvesti ne preveč strogo in ne preveč ohlapno kontrolo, dobiti za kritična mesta dobre strokovnjake in takšne vodilne kadre, ki se hitro prilagodijo spremembam v okolju itd., druga OZD pa tega ne zna. Če primerjamo produkt s sredstvi, potem ta primerjava implicira vse sposobnosti tistih, ki poženejo v tek delovne priprave.

Izkoriščenost sredstev je pri nas relativno nizka, čeprav bi morala biti najvišja prav tam, koder je veliko pomanjkanja kapitala. Tako pa ugotavljamo, da v ZDA, ki razpolaga z relativno večjim kapitalom, sredstva za proizvodnjo v večji meri izkoriščajo kot pri nas. Podatki o stopnji izkoriščenosti sredstev za proizvodnjo v ZDA za prvo četrtletje leta 1976 (to je v času, ko je gospodarstvo šele začelo kazati prva znamenja pozitivne in izhoda iz recesije) nam kažejo, da so bila v vseh industrijskih panogah 82 % izkoriščena.

Naredimo primerjavo o stopnji izkoriščenosti opreme v ZDA (za prvo četrtletje leta 1976) in v Jugoslaviji (leta 1975) v nekaterih industrijskih panogah:

	ZDA (1976) ¹⁶	Jugoslaviji (1975) ¹⁷
železarstvo	78 %	75 %
kemična industrija	80 %	73 %
		barvasta metalurgija
gumarska industrija	86 %	78 %
tekstilna industrija	89 %	70 %
papirna industrija	89 %	80 %
industrija nafte	94 %	89 %

¹⁶ Podatki so vzeti iz Newsweejam 23. avgusta 1976, str. 37.

¹⁷ Podatki so vzeti iz »Dela« 27. 1. 1977.

Čeprav nam ni znana metodologija izračunavanja podatkov, so vendar indikativni, ker kažejo nižjo izkoriščenost opreme v Jugoslaviji. Podatki za Jugoslavijo nam tudi povedo, da niti ena gospodarska panoga ni v letu 1976 zaposlila dveh polnih izmen.

Stopnja izkoriščenosti sredstev je eden izmed pokazateljev stopnje produktivnosti sredstev za proizvodnjo. Sredstva za proizvodnjo so lahko na zelo nizki stopnji tehnološke razvitosti, vendar so npr. skoraj 100-odstotno izkoriščena. Lahko pa so na visoki stopnji tehnološke razvitosti, vendar zelo nizko izkoriščena.

Zato je v modelu raziskave pri stopnji izkoriščenosti sredstev potrebno upoštevati organsko sestavo kapitala.

Vsekakor pa je stopnja izkoriščenosti sredstev za proizvodnjo izrazito sociološko organizacijska spremenljivka, ki nam kaže stopnjo sposobnosti proizvajalcev in organizatorjev proizvodnje v aktualizaciji potencialne učinkovitosti.

S potencialno učinkovitostjo mislimo naslednje: na podlagi določenih sredstev za proizvodnjo in na temelju določenih človeških virov je možno priti do določenega proizvoda (P). Če je dejanski proizvod (P) pod potencialno možnim, pomeni to, da organizatorji proizvodnje niso izkoristili človeških virov, to je znanja in idej ljudi oziroma delavcev, da jih niso znali motivirati, da niso zadovoljivo koordinirali aktivnosti med delavci, delovnimi skupinami, sistemi in sistemi, da niso zadovoljivo prilagodili organizacije tistim elementom okolja, ki jo najbolj ogrožajo, itd. in zato niso mogli iz tehničnega sistema iztisniti tistega, kar ta tehnični sistem potencialno lahko daje.

Aktualizacija potencialne učinkovitosti je v veliki meri stvar organizatorjev proizvodnje, njihove subjektivne usposobljenosti in pripravljenosti. Po drugi strani pa so vsi proizvajalci in organizatorji proizvodnje tudi omejeni ali ujeti v določeno organizacijsko strukturo in sistemske pogoje, ki jih niso sami ustvarili in ki so rezultat zgodovine in stoterih dejavnikov, nad katerimi nimajo absolutne kontrole in moči. Čeprav so delavci ustvarjalci struktur in odnosov, v katerih bivajo in delujejo, so hkrati determinirani z njimi in jih ne morejo volutaristično spreminjati in menjati. Organizacijske strukture niso določene samo z zakoni in samopravilnimi akti, temveč tudi z različnimi interesi, neformalnimi skupinami, raz-

nimi vrednotami, ki medsebojno niso konsistentne, delovno kulturo in raznimi iracionalnimi elementi, ki jih niti ni možno vedno videti, kaj šele izmeriti njihove učinke.

Vse to pomeni, da potencialne učinkovitosti, ki je vsebovana v sredstvih za proizvodnjo, ni tako preprosto aktualizirati, da ta aktualizacija ni samo stvar pripravljenosti delavcev in njihove motiviranosti ter usposobljenosti organizatorjev proizvodnje, temveč je odvisna od strukture organizacije in sistemskih pogojev, ki obstoje kot objektivna zgodovinska danost s svojimi specifičnimi zakonitostmi in kot taka determinirajo akcije posameznika, stopnje njegove aktivnosti, motivacije, stopnjo pripravljenosti za tveganje, njegovo pripravljenost za inovacijo in kreativno delovanje.

Iz doslej povedanega sledi, da sicer tehnično lahko izračunamo storilnost delovnih priprav, vendar nam takšen račun ne pove, zakaj je njihova storilnost visoka ali nizka. Smisel empiričnega proučevanja produktivnosti dela pa je v tem, da odkrijemo tiste dejavnike, ki onemogočajo, da bi se potencialna produktivnost aktualizirala. Pri proučevanju produktivnosti dela lahko izhajamo iz določenih grobih predpostavk o tem, kakšna bi lahko bila produktivnost dela, če razpolagamo z določenimi komparativnimi podatki. Predpostavljamo določeno potencialno storilnost dela in potencialno storilnost sredstev. Pri proizvodnji avtomobilov ali tudi drugih proizvodov predpostavljamo lahko, kolikšen bi moral biti proizvod na enoto zaposlitve. OZD, ki delajo v izrazito tržnem gospodarstvu, v nekem smislu to tudi delajo, saj mnoge delajo razne račune o tem, koliko časovnih enot je potrebnih za njihov proizvod. Nastopanje na svetovnem trgu nujno zahteva takšne račune.

Ker pa je odnos med proizvodom in kapitalom ($\frac{P}{K}$) determiniranim z zelo številnimi dejavniki, je natančen račun o moči teh dejavnikov praktično nemogoč. Če pa ne moremo izračunati strukture dejavnikov, ki vplivajo na to, kolikšen bo v določeni OZD proizvod – pri danih produkcijskih sredstvih (K) – to še ne pomeni, da ne moremo priti do določenih spoznanj o dejavnikih, ki zavirajo večjo produktivnost dela in so kažipot za praktične posege.

Ekonomska veda v izračunavanju primerja produkt bodisi z delovnim časom, bodisi s produkcijskimi sredstvi oziroma delovnimi pripravami. »Upravičena bi se zdela zato zahteva, naj primerjamo produkt z obema, z delovnim časom in s sredstvi. Ker pa sta to dve kakovostno različni skupini tvorcev (delovni čas je količina v času, sredstva pa količina v trenutku), ki ju ni mogoče spraviti

na enoten imenovalec, je rešitev praktično neizvedljiva. Noben poskus v tej smeri ni dal zadovoljivih rezultatov. Mogoče je torej samo eno ali drugo: primerjava produkta z določenim časom ali primerjava produkta s sredstvi« (Aleksander Bajt, navedeni viri, str. 199).

Ker torej ne obstaja operacionaliziran teoretični model, na podlagi katerega bi produkt primerjali hkrati z delovnim časom in s produkcijskimi sredstvi nam ostajajo pri empiričnem proučevanju produktivnosti dela parcialni pristopi. Če primerjamo čas s produktom in odkrijemo, da je produktivnost dela v primerjavi z drugo industrijsko organizacijo nizka, potem lahko proučujemo stopnjo izkoriščenosti delovnega časa. V primeru, da odkrijemo nizko izkoriščenost, so možni praktični organizacijski posegi, ki bi povečali stopnjo izkoriščenosti delovnega časa. Podatki kažejo, da je npr. stopnja izkoriščenosti delovnega časa pri nas v poprečju relativno nizka in da bi z večjo izkoriščenostjo lahko dosegli večji produkt in s tem tudi večji dohodek. Podatki nam kažejo, da je izkoriščenost delovnega časa zelo velika na tistih delovnih mestih, ki so izrazito tehnološko determinirana (Janez Jerovšek, Kontrola nad delovnim procesom, FSPN, Ljubljana 1976), (npr. pri tekočem traku). Čim manj je delo tehnološko determinirano in je pretežno socialno regulirano, tem nižja je izkoriščenost delovnega časa. Vsi podatki nam že vrsto let kažejo zelo nizko izkoriščenost strokovnih kadrov in posebno nizko izkoriščenost njihovega znanja. Omenjeni podatki nam povedo, da z večjo gostoto strokovnjakov z visoko izobrazbo (ki je znašala 1975. leta 1,6 na 100 zaposlenih) ne bi posebno povečali produktivnosti dela ali produktivnosti sredstev, ker bi se z večjo gostoto – ob nespremenjenih drugih pogojih – lahko še povečala količina neizkoriščenega delovnega časa in povečala količina neizrabljenega in neaktualiziranega znanja.

Iz takih parcialnih raziskav – kot npr. izkoriščenost delovnega časa – ne bi mogli priti do sintetičnega modela, ki bi zajel, razvrstil in rangiral posamezne dejavnike, ki vplivajo na produktivnost dela, lahko pa bi se postopno približevali nekemu operativnemu modelu, ki bi razvrščal dejavnike produktivnosti vsaj v več skupin: na tiste, ki imajo izredno moč, in na tiste, ki nimajo velike moči.

	1971	1972	1973	1974	1975 I-III	76
industrijska proizvodnja	109,6	108,7	106,6	111,5	105,1	100,9
produktivnost v industriji	104,9	104,8	103,1	106,5	100,8	98,8

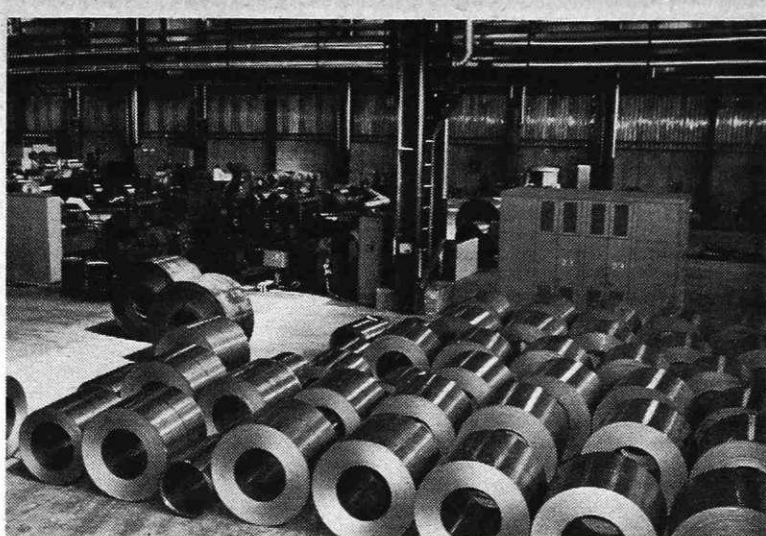
Visoka stopnja rasti industrijske proizvodnje je ponavadi povezana tudi z relativno zadovoljivo rastjo produktivnosti dela. V letih 1974/1975 pa vidimo, da se je industrijska proizvodnja povečala za 5 %, pri produktivnosti dela pa ne vidimo nobene rasti.

Najnovejši podatki (Privredna kretanja Jugoslavije, januar 1977, Ekonomski inštitut pravne fakultete) nam kažejo, da je industrijska proizvodnja od julija 1976 začela zelo hitro rasti, zato znaša povprečna stopnja rasti za leto 1976 7,23 %. Nimamo pa še za Slovenijo podatka (za celo leto) o stopnji rasti produktivnosti dela.

Poglejmo še podatke o rasti produktivnosti v industriji Jugoslavije, skupaj s podatki o prispevku produktivnosti k rasti proizvodnje za obdobje od 1962–1976, kot jih navaja ekonomski inštitut pri pravni fakulteti.

Leto	Povprečna produktivnost v %	Prispevek produktivnosti k rasti proizvodnje v %
1962	5,82	85 %
1963	10,40	68 %
1964	8,48	56 %
1965	4,15	51 %
1966	5,45	128 %
1967	0,09	100 %
1968	6,48	100 %
1969	7,34	66 %
1970	5,05	55 %
1971	5,14	50 %
1972	2,57	33 %
1973	2,37	44 %
1974	5,37	49 %
1975	0,23	4 %
1976	0,06	2 %

V tej razpredelnici opazimo v dveh recesijskih obdobjih pomemben obrat, ki še posebno kaže, kako nujno je intenzivno empirično proučevanje produktivnosti dela. Tako se je v recesijskem obdobju 1966 in 1967 proizvodnja povečala samo zaradi rasti produktivnosti, v obdobju 1975 in 1976 pa je rast produktivnosti minimalno prispevala k rasti industrijske proizvodnje. Rast industrijske proizvodnje je bila v obdobju

V hladni valjarni Bela

Praktično pa bi nam to dalo orientacijo pri organizacijskih posegih in kažipote pri manipulaciji z organizacijskimi spremenljivkami. Zelo preprosto, če so v nekih industrijsko bolj razvitih državah dosegli v elektroindustriji gostoto strokovnjakov, ki je že presegla 10 strokovnjakov na 100 zaposlenih, potem bi bila orientacija naše elektroindustrije, z visokimi stroški, in to vse dotle, dokler se ne bi bistveno povečala izkoriščenost delovnega časa strokovnjakov in dokler nam ne bi uspelo njihovega znanja bolj izkoristiti.

Pri izdelavi modela za proučevanje produktivnosti dela smo odvisni od enote analize (celotna družba, delovna organizacija). Če nas pri merjenju produktivnosti dela zanima življenjski standard družbe, bomo izbrali en pojem o produktivnosti dela. Če pa nas zanima tehnični napredek proizvodnje, moramo izbrati drug pojem o produktivnosti.

Ker sta celotni družbeni napredek in življenjski standard odvisna od rasti produktivnosti, bi bilo potrebno empirično ugotovljati tiste dejavnike, ki najbolj zaviralno delujejo na rast produktivnosti. Potreba po takšnem proučevanju je postala posebno aktualna v zadnjih dveh letih, ker je produktivnost stagnirala. Spodnja razpredelnica (Janez Jerovšek, Kontrola nad delovnim procesom, FSPN, Ljubljana 1976) nam kaže indekse industrijske proizvodnje in produktivnosti dela za Slovenijo:

	1971	1972	1973	1974	1975 I-III	76
industrijska proizvodnja	109,6	108,7	106,6	111,5	105,1	100,9
produktivnost v industriji	104,9	104,8	103,1	106,5	100,8	98,8

ju 1975 in 1976 predvsem odvisna od zaposlovanja novih delavcev, ne pa od rasti produktivnosti.

Tako vidimo, da se je v recesijskem obdobju 1966–1967 povečala proizvodnja na temelju kvalitativnih razvojnih dejavnikov, da pa to za obdobje 1975 in 1976 ne velja več. Če bi se ta trend nadaljeval in veljal tudi za Slovenijo, bomo nastali problemi pri opiranju na kvalitativne dejavnike razvoja. Če namreč raste proizvodnja predvsem po zaslugi zaposlovanja novih delavcev ne pa na podlagi rasti produktivnosti, potem so dejavni predvsem kvantitativni faktorji razvoja.

Omenjeni obrat iz recesijskega obdobja 1966 in 1967 v obdobju 1975 in 1976 je težko razložiti. V čem so vzroki tega obrata in vzroki dolgoročnega zniževanja produktivnosti v zadnjih 15 letih in vzroki za dolgoročno zniževanje prispevka produktivnosti v rasti industrijske proizvodnje?

Teorija in praksa iščeta vzroke za padec produktivnosti v zadnjih dveh letih na dveh različnih ravneh: 1. na makro- in 2. mikroravni. V tem se tudi razlikujejo organizacijske vede od ekonomskih ved, ker so pri proučevanju produktivnosti že na podlagi svojega mikropristopa omejene na tolmačenje produktivnosti dela pretežno na organizacijske spremenljivke. Ekonomske vede s svojim makro-pristopom razlagajo padec produktivnosti pretežno z dejavniki, ki delujejo v globalni družbi. Tako daje ekonomski inštitut pri pravni fakulteti za svoje ugotovitve za znižanje produktivnosti makro ekonomsko razlago.

»Ker je zastoj produktivnosti kratkoročno identičen z zastojem proizvodnje, ta pa je identičen z zastojem v globalnem povpraševanju, o katerem odloča ekonomska politika, poudarjanje potrebe po povečanju produktivnosti v depresijah pomeni poudarjanje mikroekonomske neučinkovitosti, kadar je gospodarska neučinkovitost tipično makroekonomske narave in se lahko zdravi predvsem z makroekonomskimi zdravili, s katerimi razpolaga ekonomska politika« (Isti vir, str. 32.).

Vsekakor obstaja dvojje različnih skupin dejavnikov, ki delujejo na rast ali padec produktivnosti. Ena skupina deluje na makroravni, druga pa na mikroravni. Če razlagamo padec produktivnosti dela zgolj z dejavniki na mikroravni, potem pričakujemo

rast produktivnosti zgolj na temelju raznih organizacijskih posegov, kot so boljše organizacija dela, večja izkoriščenost kadrov, boljše in stimulatívnejše kontrole, boljše izkoriščenost delovnega časa in podobno.

Vse empirične analize nam kažejo, da je na temelju številnih organizacijskih posegov možno izboljšati učinkovitost OZD in s tem tudi povečati produktivnost. Zadnja analiza zvezne gospodarske zbornice je npr. pokazala, da je izkoriščenost strokovnjakov z visoko izobrazbo nizka in se celo zmanjšuje, druga analiza (Marko Kos, Kako ustvariti pogoje za inovacijske posege, Organizacija in kadri 1976, št. 9, str. 780, 782.), je pokazala da število patentov v zadnjih nekaj letih pada, tretja analiza (Janez Jerovšek, Kontrola nad delovnim procesom, FSPN, Ljubljana 1977), nam je pokazala, da nagajevalni mehanizem za dobro delo in veliko količino dela ne deluje zadosti stimulatívno, prav tako pa slabo deluje sankcijski mehanizem, ki bi moral sankcionirati slabo delo in majhno količino dela, itd., itd. Na podlagi številnih organizacijskih posegov, sprememb ali zgolj izboljšav je možno povečati produktivnost na ravni organizacije, in to v recesijskem kot dui nerecesijskem obdobju.

Podatki nam kažejo, da je stopnja produktivnosti delovnih organizacij znotraj iste panoge in veje različna. To nam dokazuje, da so tipično organizacijski posegi pri večanju produktivnosti lahko zelo uspešni.

Iz podatkov, ki jih navaja ekonomski inštitut, je možno domnevati, da se je v recesijskem obdobju v letih 1966 in 1967 dvignila produktivnost dela predvsem na temelju takih organizacijskih izboljšav na ravni delovnih organizacij, da pa to ne velja več za obdobje 1975 in 1976.

Postopno upadanje produktivnosti in različen prispevek produktivnosti k rasti proizvodnje v recesijskih obdobjih nam kaže, da do tukaj nimamo opravka z nekim stalnim vzorcem delovanja makro- ali mikro-dejavnikov. Zelo verjetno je, da so imeli v recesijskem obdobju 1976/76 na rast produktivnosti dela in na oživiljanje gospodarske rasti v drugi polovici 1976. leta večji vpliv dejavniki, ki delujejo na makroravni, kot pa dejavniki ki delujejo na mikroravni.

Toda prav za to, ker nimamo opravka z nekim stalnim vzorcem, kaže empirično proučevati, kateri so vse vzroki, ki vplivajo na padec produktivnosti v recesijskem obdobju in na rast v obdobju oživiljanja gospodarstva in njegove visoke rasti, kako so vzroki v teh različnih obdobjih rangirani in kako delujejo.

V razmerah, ko se gospodarstvo razvija v ciklus, je vse te vzroke težko identificirati in ugotoviti naravo njihovega delovanja. Vse to dokazuje, da je pri empiričnem proučevanju produktivnosti potrebna večja integracija ekonomskih in organizacijskih ved. Parcialni pristopi k proučevanju produktivnosti determinirajo parcialno iskanje in parcialno identifikacijo vzrokov za padec ali rast produktivnosti.

Kaže, da je pristop ekonomskih ved k proučevanju produktivnosti širši kot pa je pristop organizacijskih ved, zato verjetno ugotavljajo dejavnike, ki imajo večjo moč oziroma višji rang na lestvici raznih dejavnikov.

Potreba po širšem empiričnem proučevanju produktivnosti dela in sploh učinkovitosti OZD pa je aktualna posebno v zadnjem obdobju, kjer je produktivnost v zadnjih dveh letih tako stagnirala, da bomo v njeni rasti težko spet dosegli rast, ki jo ima danes večina bolj razvitih industrijskih držav (in ki jo kaže prva razpredelnica).

**DOPISUJTE
V ŽELEZARJA**

OBČINSKA KONFERENCA SZDL SPREJELA PROGRAM DELA

(Nadaljevanje s 1. strani)

Program dela, ki so ga delegati sprejeli na zadnji seji občinske konference, je v bistvu dopolnjen program, ki so ga že obravnavali in delno sprejeli na decembrski konferenci lanskega leta. Seveda je v programu največji poudarek na uresničevanju ustave, oziroma zakona o združenem delu v praksi. Predvsem organizacije in organi sindikata bodo morali trajno analizirati in spremljati uresničevanje akcijskih programov v organizacijah združenega dela o družbeno-ekonomski preobrazbi v smislu ustave in zakona o združenem delu. Pri tem gre za trajno in konkretno spremljanje vseh tistih komponent, ki so bistvene za uresničevanje duha zakona — dohodkovni odnosi, združevanje dela in sredstev, delegatski sistem in podobno. S tem pa se povezuje vrsta nalog, od ustrezne samoupravne organiziranosti, odgovornosti vseh organiziranih socialističnih sil in vodilnega ter strokovnega kadra, poslednega uresničevanja sprejetih družbenih dogovorov, samoupravnih sporazumov in drugih samoupravnih splošnih aktov do ustreznega informiranja delavcev v sleherni organizaciji združenega dela in delovni skupnosti.

V okvir teh nalog sodi tudi vsebinsko poglabljanje delegatskega sistema, za kar nosijo odgovornost vse družbenopolitične organizacije. Pri tem gre za redno spremljanje dela izvoljenih delegacij, njihovo povezanost s samoupravno bazo in družbenopolitičnimi organizacijami, za obojestranski pretok informacij in za permanentno usposabljanje delegatov.

Občinska konferenca SZDL bo v okviru uresničevanja prioritarnih nalog srednjeročnega programa razvoja spremljala predvsem: storilnost in rast proizvodnje po dejavnostih, stanje zalog, likvidnost in izgube, stanje izvoza in uvoza, stanje investicij in modernizacijo proizvodnje, integracijske procese, stanje zaposlenosti, proces prestrukturiranja proizvodnje, združevanje dela in sredstev, preskrbo s hrano in razvoj kmetijstva z vidika možnosti povečati proizvodnjo mleka in mesa.

Naslednje področje nalog občinske konference SZDL zajema področje izobraževanja, ki predstavlja enega temeljnih pogojev za nadaljnji razvoj produktivnosti, tehnologije, samoupravljanja in sploh socialističnega razvoja. Poleg drugih prizadevanj je v ta namen koordinacijski odbor za družbenopolitično izobraževanje pri občinski konferenci že posredoval družbeni dogovor o družbenopolitičnem izobraževanju in usposabljanju v občini. V tem pogledu imajo najodgovornejše naloge že imenovani koordinacijski odbor, delavska univerza in klub samoupravljalcev.

Posebno nalogo program namenja sindikalnim organizacijam in organom v pogledu spremljanja delovnih in življenjskih pogojev delavcev ter v pogledu pospeševanja inovacijske dejavnosti. Pri tem je poudarjeno, da je potrebno vse napore usmeriti za bolj produktivno zaposlovanje in posebno pozornost namenjati problemom, ki nastajajo v zvezi s premeščanjem in prekvalifikacijo delavcev. Še posebno politično odgovornost pa imajo sindikalne organizacije in organi pri pospeševanju izumiteljstva, racionalizatorstva in novatorstva v občini, ki so, razen v Železnici, v občini slabo razviti.

Organizacije SZDL se bodo morale v krajevnih skupnostih zavzemati za oblikovanje konkretnih programov dela, ki morajo zasledovati nadaljnjo krepitve samoupravljanja v krajevni skupnosti in premagovanje miselnosti o delavcu proizvajalcu ter občanu potrošniku kot o dveh ločenih osebah. Na seji je bil pri nalogah s področja krajevnih skupnosti dopolnjen program z nalogo, da je potrebno tudi samoupravni organiziranosti krajevnih skupnosti nameniti posebno pozornost. Dejstvo je namreč, da sedanja samoupravna organiziranost krajevnih skupnosti ne daje dovolj možnosti za učinkovito uresničevanje delegatskega sistema in delegatskih odnosov (povezanost delegatov, oziroma delegacij z volilci).

Posebno poglavje programa dela občinske konference SZDL je namenjeno uresničevanju načela delitve po delu in rezultatih dela, pri čemer imajo še posebno odgovornost sindikalne organizacije. Zakon o združenem delu namreč zahteva, da se v temeljnih organizacijah združenega dela od 1. januarja 1978 dalje uporabljajo vsa določila o ugotavljanju celotnega prihodka in o razporejanju dohodka in čistega dohodka ter o delitvi sredstev za osebne dohodke in za skupno porabo delavcev.

Program dela zadoljuje tudi vse družbenopolitične organizacije, predvsem pa ZSMS, da organiziranost mladih hitreje prilagajajo ustavni preobrazbi združenega dela.

Kajti le ustrezna organiziranost mladih bo zagotavljala tudi poglabljeno vsebinsko, enakopravno in učinkovito delovanje mladih in procesu družbenega samoupravljanja. V pogledu uresničevanja kadrovske politike, program dela obvezuje vse družbenopolitične organizacije, da se prizadevajo za posledno uresničevanje družbenega dogovora o načelih za izvajanje kadrovske politike v občini Jesenice. SZDL pa bo vztrajala, da bodo postopki v skladu s sprejetimi kadrovskimi načeli in merili vedno obsegali vse faze, od evidentiranja, usklajevanja do predlaganja konkretnih rešitev.

Naslednji sklop nalog se nanaša na ljudsko obrambo in družbeno samozaščito ter razvijanje tradicij narodnoosvobodilne vojske. Že doslej so organizacije socialistične zveze ter ostale družbenopolitične organizacije in družbene organizacije, ki jih povezuje SZDL, razvile široko družbeno politično dejavnost na področju obrambnih priprav, kot sestavni del družbenih aktivnosti. Tudi v bodoče bo posebna skrb namenjena podružbljanju ljudske obrambe in družbene samozaščite, kajti še vedno je prisotno nerazumevanje ustavnih določil o podružbljanju obrambne funkcije. Pri aktivnostih na področju ljudske obrambe in družbene samozaščite je potrebno voditi takšno kadrovsko politiko, ki bo zagotavljala, da bodo ženske in mladina skladno z njihovo vlogo in položajem v družbi enakopravno zastopani.

Na področju razvijanja revolucionarnih tradicij NOV bo še posebno pozornost veljala nadaljnjemu zbiranju zgodovinskega gradiva iz obdobja narodnoosvobodilne borbe in socialistične revolucije. Ta akcija bo potekala prek okrožnega odbora Osvobodilne fronte.

Cepur bodo skupščinske volitve šele prihodnje leto, priprave potekajo že vse letošnje leto. Predsedstvo občinske konference SZDL bo imenovalo volilno komisijo, ki bo sestavljena iz delegatov vseh družbenopolitičnih organizacij. Občinska organizacija SZDL bo v zvezi s pripravi na volitve uresničevala svoje ustavne naloge, ki se nanašajo tako na priprave kot na izvedbo volitev delegatov in delegacij v skupščine družbenopolitičnih skupnosti in skupščine samoupravnih interesnih skupnosti. Bo nosilka volilnih opravil za tiste funkcije, katerih nosilec je skladno z določili zakonov občinska organizacija SZDL. Pri tem imata še posebno nalogo imenovana volilna komisija in koordinacijski odbor za kadrovska vprašanja pri SZDL.

Dodatno je bila v program vključena problematika varstva dobrin splošnega pomena in vrednot človekovega okolja, o čemer je letos marca razpravljalo tudi predsedstvo republiške konference SZDL. Te naloge pa v bistvu izhajajo iz odloka skupščine SFRJ o letu človekovega okolja 1977. Razprave o tem, čemur pa morajo slediti konkretni sklepi in ukrepi, morajo potekati tako v občinski konferenci, kakor tudi v konferencah SZDL v krajevnih skupnostih.

Sestavni del sprejetega programa so deljeno izdelani programi v vsakem svetu in koordinacijskem odboru pri občinski konferenci SZDL. Svoje programe dela imajo tudi krajevnne konference SZDL, v okviru frontne organizacije pa ima podrobno izdelan svoj program tudi vsaka družbenopolitična organizacija.

V nadaljevanju so sprejeli zaključni račun dohodkov in izdatkov občinske konference SZDL za leto 1976, ki je bil realiziran z 951.566,20 din dohodka, medtem ko so izdatki znašali 878.981,80 din. Pozitivno razliko so po sklepu konference prenesli in sicer 35.000,00 din na sklad skupne rezerve, 37.584,40 din pa kot dohodek v proračunu za l. 1977. Sprejeli so tudi predračun dohodkov in izdatkov za leto 1977, ki predvideva 965.734,40 din dohodkov in prav toliko izdatkov.

Menili so, da je v bodoče potrebna boljše organiziranost in učinkovitost. Člani ZKS morajo bolj akcijsko delovati na vseh področjih dela. Prizadevati se je treba, da bodo vsi delavci vključeni v samoupravljanje, da bomo s tem premagovali občutek najemnih odnosov. Prizadevati se je treba, da bodo delovni ljudje in občani stališča ZKS sprejeli za svoja. Nadaljevati je treba z utrjevanjem idejne in akcijske enotnosti, da se bodo nekateri člani bistveno drugače obnašali in da bo v sleherni osnovni organizaciji čutili določeno zdravo preobrazbo.

Za učinkovitejšo delo komunistov pa sta potrebni ustrezna organiziranost in povezanost. Kot osnovo za to so sklenili, da se osnovne organizacije ZKS ustanovijo v vseh TOZD, delovnih organizacijah, delovnih skupnostih skupnih služb in krajevnih skupnostih, kjer je vsaj od tri do pet članov in so podani vsi ostali bistveni pogoji za njihovo uspešno delovanje. Tam kjer v teh organizacijah in skupnostih obstaja več osnovnih organizacij ali veliko število članov ZKS, bodo ustanovili konference ZK. Temu ustrezno bodo popravili 31. člen statuta, statutarne komisije pa bo poskrbela, da bo sproti dopolnjevala statut za delo osnovnih organizacij ZK.

V zvezi s sestavo nove občinske konference za prihodnje mandatno obdobje so se dogovorili, da bo vsaka osnovna organizacija imela enega delegata v občinski konferenci ZK. Priporočili so, da naj bi jo po možnosti sestavljala tretjina članov delavcev iz neposredne proizvodnje, tretjina žensk in tretjina mladih. Nadvse pomembno pri tem pa je, da bodo akcijsko in idejno enotni, da bodo sposobni izvrševati naloge, ki se postavljajo pred organizacijo.

B.

NA HRUŠICI PRAZNUJEJO KRAJEVNI PRAZNIK

V spomin na tragičen dogodek, ko je 27. julija 1942 na Belem polju izkrvavelo 46 talcev, krajanji Hrušice vsako leto praznujejo svoj krajevni praznik. Za leto so pripravili še posebno pester in bogat program praznovanja, kajti letos poteka 35 let od ustrelitve talcev, hkrati pa letos proslavljamo tudi pomembne Titove jubileje in obletnico ustanovnega kongresa KPS. Praznovanje letošnjega, že petindvajsetega krajevnega praznika Hrušice, se je začelo v nedeljo, 3. julija, ko so v klubski sobi doma družbenih organizacij odprli zelo zanimivo razstavo znakov, značk, obeskov za ključce in starega denarja. Na razstavi, ki bo odprta do vključno 17. julija, razstavljajo zbiralci teh predmetov s Hrušice, in sicer Aleks Gusev, Janez Palčič in Zdravko Kavalir. Naslednja prireditev je bila v ponedeljek, 4. julija, ko so se strelci pomerili za prehodni pokal talcev.

Praznovanje krajevnega praznika se bo nadaljevalo jutri, 8. julija, ko

se bodo na slavnostni seji sestali predstavniki krajevnne skupnosti, družbenopolitičnih organizacij, društev in delegacij. V nedeljo, 10. julija, bo zatem na programu turnir v balinanju za memorial Antona Gaserja, 16. julija pa bo sektorska vaja gasilcev. Naslednji dan, 17. julija, bo promenadni koncert domače pihalne godbe in zbor političnih zapornikov, internancev in pregančev občine Jesenice v veliki dvorani doma družbenih organizacij. Naslednji petek, 22. julija, pa bodo na Belem polju odkrili osrednjo spominsko ploščo. Do 27. julija pa bo zatem na programu še turnir v malem nogometu, taborni ogenj in žalna svečanost na grobovih ustrelenih talcev v Begunjah. Krajevna skupnost, družbenopolitične organizacije in društva vabijo krajanje, da se vseh prireditev udeležujejo v čim večjem številu ter tako svečano in množično poslavijo svoj krajevni praznik. O posameznih prireditvah bomo še poročali.

J. R.

D.

B.

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Vsi trije zbori občinske skupščine Radovljica so na 28. skupni seji, 29. junija, obravnavali in potrdili odlok o pripravi urbanističnih načrtov, potrdili sklep Ljubljanskih mlekarov o spremembi pravilnika o tržnem redu na blejski tržnici, potrdili odlok o tržnem redu tržnice v Radovljici, odlok o občinskem proračunu za 1977. leto, nadalje so potrdili samoupravne sporazume o temeljnih planov SIS družbenih dejavnosti za obdobje 1976–1980, sklep o potrditvi davčnega zaključnega računa za leto 1976, poročilo o delu izvršnega sveta OS za 1976, poročilo o gibanju gospodarstva v I. četrtletju 1977, poročilo o delu upravnih organov in o delu okrožnega sodišča Kranj, poročilo o izvajanju samoupravnega sporazuma o štipendiranju in problematiki štipendiranja, komisije za pregled območij, kjer so črne gradnje in za izdelavo predloga sanacije stanja ter imenovali komisijo za določitev katastrskega dohodka.

Izvršni svet OS Radovljica je na 89. seji potrdil sklep delovne organizacije Ljubljanske mlekarne o spremembi in dopolnitvi pravilnika o tržnem redu na tržnici Bled ter o tržnem pravilniku KS Radovljica. Obravnaval je poročilo sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, potrdil statut psihiatrične bolnice Begunje, razpis Prešernovih nagrad za 1977. leto, razpravljal o predlogu cene oskrbnega dne v vzgojnem zavodu M. Langusa v Kamni gorici, o družbenem dogovoru o urejanju cen storitev drobnega gospodarstva v SRS. Obravnaval je tudi informacijo o izvajanju programa regionalnih cest, predlog o sklenitvi pogodbe o izvajanju avtomatske obdelave odmere davkov za 1977. leto, vlogo medobčinske organizacije slepih in slabovidnih za odobritev sredstev, poročilo o realizaciji proračunskih odhodkov in izdatkov za obdobje januar–maj 1977, samoupravni sporazum o temeljnih planov razvoja PTT prometa za obdobje 1976–1980, prošnjo za finančno pomoč delovni organizaciji Alpetour – hoteli Bohinj in več premoženjsko pravnih zadev.

Komisija za spremljanje izvajanja zakona o združenem delu pri izvršnem svetu OS Radovljica je od 28. junija do 1. julija obiskala vse OZD v občini, kjer se je pogovarjala s predstavniki sindikata, ZK, ZSMS, delavskega sveta, direktorji in sekretarji TOZD. Obravnavali so kako poteka uresničevanje razvojnih planov, sanacijskih programov, obveznosti iz družbenega plana občine, samoupravnih sporazumov in akcija izvajanja zakona o združenem delu. Razen tega so skupaj ugotavljali kaj je storjeno pri oblikovanju poslovnih in dohodkovnih povezovanj in združenj, pri izvajanju družbenega dogovora o kadrovski politiki, delitvi OD po delu in kako poteka akcija priprav na volitve v leto 1978.

Na 48. seji izvršnega odbora predsedstva OK SZDL Radovljica, 24. junija, so spregovorili o pripravah na podpis listine o pobratenju z občinama Brus in Svilajnac v Srbiji in v zvezi s tem določili občinsko delegacijo, ki bo obiskala obe občini zaradi usklajevanja priprav in programa sodelovanja. Na seji so sprejeli program obiskov šestih delovnih skupin občinske skupščine, izvršnega sveta in DPO v delovnih organizacijah ter pregledali predloge za letošnje podelitve občinskih priznanj.

Prejšnji teden je bilo v hotelu Svoboda na Bledu posvetovanje predstavnikov republik in pokrajinskih skupnosti za ceste ter predstavnikov zveznega sekretariata za ljudsko obrambo. Udeleženci so spregovorili o pomenu cestnega omrežja in o njegovem vključevanju v splošni ljudski odpor na območju celotne države.

Med kratkotrajnim bivanjem v Sloveniji je 22. junija delegacija kitajskih vojnih veterancev v spremstvu predsednika ZB NOV Slovenije Janka Rudolfa in generalpodpolkovnika Jožeta Ožbolta obiskala Begunje in Drago. Ogledala si je muzej talcev in grobišče, kjer je položila venec. Obiskala je tudi vojašnico na Bohinjski Beli in Kropo, odkoder se je podala preko Dražga v Škofjo Loko.

Po poročilu davčne uprave pri OS Radovljica je bilo v petih mesecih letos realizirano v proračunu dohodkov in davkov od OD in dohodka v odnosu na enako obdobje lani 46,03 % več, iz prometnih davkov za 24,71 %, iz taks 50,84 % več, iz denarnih kazni pa za 8,43 % manj kot lani. Vsi dohodki skupaj iz omenjenih virov so bili večji za 14,44 % v primerjavi z dohodki v petih mesecih 1976. leta.

V soboto, 25. junija zvečer je bila v kulturnem domu v Podnartu ustanovna konferenca medkrajnevnega sveta mladih »Sava«, ki ga sestavljajo osnovne organizacije ZSMS Iekra Otoče, Ljubno in Podnart. Navzoči so bili člani predsedstva vseh treh OO ZSMS, ki so sprejeli pravilnik o sodelovanju MKS »Sava«, program dela in izvolili vodstvo sveta.

Na nedavnem sestanku delovne organizacije Alpetour in krajevnih družbenopolitičnih organizacij v Bohinju so pretesali možnosti, da se še pred turistično sezono usposobi od potresa poškodovani hotel Jezero, vsaj za delno obratovanje. Po oceni strokovnjakov bi se namreč poškodbe lahko začasno sanirale z manjšimi posegi tako, da bi hotel še v tej sezoni lahko obratoval, če bi se v te namene vložilo okoli 300.000 din. Celotno preobnovo tega objekta nameravajo začeti že v jeseni prihodnjega leta.

Na razširjeni seji izvršnega odbora KK SZDL Radovljica, ki so se je udeležili tudi predstavniki uličnih in vseh odborov ter vseh krajevnih družbenopolitičnih organizacij, so podrobno razdelili in ocenili samoupravne in delegatske razmere v radovljiški krajevni skupnosti. Izrekli so priznanje predsedniku skupščine in sveta KS ter vodjem splošne delegacije za SIS in za zbor KS v občinski skupščini. Več kritičnih pripomb pa so bili deležni delegati, ki se ne udeležujejo sej. Kot najbolj nezadovoljivo pa so ocenili šibko povezavo delegatov iz združenega dela v KS in njenimi delegacijami prav tako tudi prizadevanost delegatov mladine. Na seji so se dogovorili o izvedbi evidentiranja kandidatov za volitve, ki mora biti opravljeno do 16. julija.

Od 17. do 21. junija so zasedale komisije za sprejem otrok v vzgojno varstvene zavode (vrtce). Vse prijavljene otroke bodo lahko letos sprejeli v varstvo vrtci Begunje, Bohinjska Bistrica, Gorje, Kamna gorica in Kropa, odkloniti pa so morali na Bledu 117, v Lescah 44 in v Radovljici 21 otrok.

V Krpinu v Begunjah so prejšnjo soboto, 25. junija, zborovali delavci GG Bled, ki so zaposleni na deloviščih jeseniške radovljiškega območja. Ob tej priložnosti so se pogovorili o delu sindikatov in razvili sindikalni prapor. Najbolj zaslužnim so podelili priznanja.

V radovljiški občini je vpisanih register 190 društev. Od teh je bilo samo lani ustanovljenih novo 13, okoli pet pa že letos v petih mesecih. Od vseh vpisanih društev jih še vedno okoli 90 ni uskladilo svoja pravila z novim zakonom o društvih, na kar so še posebno opozorili na zadnji seji predsedstva OK SZDL.

Ob 25-letnici ustanovitve zavoda Matevža Langusa v Kamni gorici so učitelji in gojenci pripravili ob 24. do 27. junija v prostorih zavoda razstavo izdelkov učencev, slike likovne pedagogije in slikarke Metke Vovk ter slike kamnogoriškega rojaka Matevža Langusa, ki jih je odstopila Narodna galerija.

Informiranost delovnih ljudi radovljiške občine je razmeroma dobra, o čemer pričajo podatki, da je prijavljenih blizu 7.500 lastnikov radijskih sprejemnikov, 5.026 televizijskih sprejemnikov, časopis Delo redno prebira okoli 700 bralcev, Glas ima 3.140 naročnikov, okoli 200 izvodov pa se prodaja v kolportuži. Precej več 1.000 je tudi naročnikov glasila ZKS Komunist, okoli 800 naročnikov glasila ZB NOV TV 15, razen tega je močno razširjen tudi Železar ter drugi periodični tisk in tovarniška glasila.

Druge letošnje delovne akcije v soboto, 25. junija, za ureditev spominskega parka pri spomeniku NOB in grajski vrta v Radovljici se je udeležilo 35 mladincev in mladnic, pretežno srednješolcev, iz KS Radovljica. Tudi tokrat so na akciji pogrešali starejše mladince, ki imajo sicer veliko pripomb na delo ZSMS, sami pa razen redkih izjem, ne kažejo nobene posebne zagnanosti.

Do 1. junija so v radovljiški občini že presegli polletni program prireditev kulturne akcije za delovne kolektive, ki jo skupaj organizirajo sindikati, kulturna skupnost in ZKPO Radovljica. V tem obdobju so pripravili 21 gledaliških predstav, 3 literarne večere, 4 likovne razstave, 2 koncerta in 6 filmskih predstav ob dnevu mladosti ter 1 prireditev za delavce iz bratskih republik.

Obnovitvena gradbena dela na bodočem družbenem domu na Brezjah, ki so se pričela letošnjega marca, zelo dobro napredujejo. Celoten objekt je že dograjen do strehe. Zdaj se še nadzidajo prostori v katerih bodo dobile svoje mesto vse krajevne družbene organizacije, knjižnica in kino. Navzlic zagnanosti vseh občanov, ki so se lani z referendumom odločili za petletni samoprispevek in prostovoljnem delu pa ta velika stavba ne bo gotova pred 1980. letom.

Gasilsko društvo Ribno je proslavilo 75-letnico ustanovitve. V okviru proslav je bila v petek, 1. julija zvečer sektorska vaja v Ribnem, osrednja svečanost pa je bila v nedeljo, 3. julija popoldne na planoti pod Ribensko goro, ki se je nadaljevala z družabnim srečanjem. Na proslavi je sodelovala godba na pihala DPD Svoboda Lesce, popoldne pa je igral ansambel Murka iz Lesc.

V galerijskih prostorih Sivčeve hiše v Radovljici od 1. junija razstavlja 25 olj z upodobitvijo kraja, akademski slikar Frane Godec iz Ljubljane, ki je pred tem razstavljal v Kranju. Razstava pod naslovom »Letni čas«, ki pomeni lepo likovno poživitev za Radovljico in bo zanimiva tudi za turiste, bo na ogled do konca julija.

Pri OK ZSMS Radovljica je prejšnji teden izšla prva številka glasila mladinske delovne brigade Stane Žagar Radovljica »MDA KOŽBANA 77«. Na 15 tipičnih straneh glasilo prinaša vrsto koristnih zapisov o razvoju mladinskih delovnih brigad in akcij, o samoupravnih organiziranosti MDA, program družbenopolitičnega usposabljanja brigadirjev na delovni akciji KOŽBANA 77, pesmi za vsakdanjo rabo in nekaj duhovitih šalovih prispevkov. Glasilo bo izhajalo, kot obljublja urednik Jaka Por, redno na avgustovski akciji.

Na turneji po Sloveniji so 4. julija na povabilo TKS Radovljica gostovali v radovljiški občini odbojkarji slovenskega izseljenškega društva Slovenija iz kanadskega mesta Toronto. V telovadnici osnovne šole A.T. Linhart so odigrali prijateljsko tekmo z moštvo reprezentance radovljiške občine.

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

KULTURNA IZKAZNICA OBČANA JESENIC

XIX. RAZREZOVANJE PROSTEGA ČASA

Če bi me vprašali, kaj je največja naloga sodobne znanosti, pa bi vam rekel, da bi morala človeka naučiti, kako naj izpolni svoj prosti čas. Pjotr Leonidovič Kapica

ZAKAJ NAS ZANIMA PROSTI ČAS?

Če kulturo opredelimo v ožjem, »klasičnem« pomenu, potem človek nima praktično kaj prida možnost za kulturno udejstvovanje med delovnim časom, ampak zlasti v prostem času. Seveda je nasploh tako utesnjen koncept v celoti že počil po vseh sivih, kljub temu pa je v našem zoženem pogledu raziskave vse-kakor koristen. Zanima nas namreč, kako občani »razrežejo« in »potrošijo« svoj prosti čas. Kajti upoštevati moramo preprosto dejstvo, da je čas stalnica (dan ima 24 ur), in da se v istem času lahko človek v glavnem ukvarja le z eno dejavnostjo.

Primer: če izbere športno ali pridobitno dejavnost A, mu zmanjka časa za kulturno dejavnost B.

OBČAN SI »RAZREŽE« POTICO PROSTEGA ČASA

Poglejmo si zdaj, kako si jeseniški občan razreže svoj prosti čas. Pregled najpomembnejših aktivnosti v prostem času je v nekem smislu hkrati preglednica vrednot jeseniških občanov; seveda ne vseh, le nekaterih. Te podatke smo dobili z odgovori, natančno s tremi odgovori, med predloženimi enajstimi alternativami in eno odprto možnostjo.

Vrstni red najpomembnejših aktivnosti v prostem času razkriva naslednja slika:

1. ukvarjam se s svojo družino	21,6 % (ali 514 odg)
2. hodim v planine in naravo	15,3 % (ali 365 odg)
3. delam zase (na kmetiji, pri hiši) ali za dodatni (honorarni) zaslužek	11,3 % (ali 269 odg)
4. družim in zabavam se s prijatelji	10,6 % (ali 264 odg)
5. ukvarjam se s svojim konjičkom ali delam kaj drugega (najpogostejši odgovori: pri ženskah prevladujejo ročna dela in sicer pletenje, kvačkanje vezenje – kar 106 odgovorov; potem gojenje rož in vrtništvo – 31 odgovorov; zbiranje značk in filatelija – 7 odgovorov ipd)	10,6 % (ali 252 odg)
6. počivam	8,8 % (ali 211 odg)
7. ukvarjam se s kulturo (sodelujem v dramski skupini, orkestru, pevskem zboru, obiskujem gledališče, koncerte, berem knjige ipd.)	6,8 % (ali 161 odg)
8. ukvarjam se s športom, šahom	6,5 % (ali 156 odg)
9. dodatno študiram, oziroma hodim v šolo	4,0 % (ali 95 odg)
10. delam v družbenopolitičnih organizacijah	3,3 % (ali 79 odg)
11. ukvarjam se z lovom, ribolovom	1,2 % (ali 29 odg)
Skupaj	100,0 % (ali 2.385 odg)

Prosti čas jeseniških občanov torej v največji meri prekrivajo tri osrednje aktivnosti: skrb za družino, rekreacijo v planinah, oziroma v naravi ter dodatno delo na kmetiji ali pri hiši ali za

honorarni zaslužek. V seštevku poberejo omenjene dejavnosti občanu skoraj polovico vsega prostega časa (ali natančno 48,2 %).

Naslednjo grupo aktivnosti v prostem času sestavljajo: druženje in zabavanje s prijatelji, ukvarjanje s konjički (zlasti s pletenjem, kvačkanjem in vezenjem ter z vrtništvo) in počivanje. Ta trojica pobere občanu slabo tretjino prostega časa (30,0 %).

Kultura, šport in šah ter dodatni študij so v zadnji trojici, povsem na začetku pa je delo v družbenopolitičnih organizacijah ter lov in ribolov. Vprašanje pa je, če ne bi lahko tudi lov in ribolov vtaknili kar med rekreativne dejavnosti, ki so se prebile celo na drugo mesto.

TIPIČNI SLOVENEK, ZAPRT V SVOJO HIŠKO?

Na osnovi rezultatov lahko sklenemo, da je stereotip vase zaprtega Slovence dokaj resničen: večino prostega časa zabije za svoj najbližji (družinski) krog ter dodatno delo, s katerim si gradi ali urejuje hišo ali dom, pridobiva hrano ali služi denar. Tudi hojo v planine ali naravo lahko vsaj delno vključimo v ta krog, saj se v večini odvija v družinskem ali »dvo družinskem« krogu.

Verjetno je za sedanjost razvojnemu stopnjo naše družbe takšen profil odgovorov ali vedenja občanov kar ugoden, saj razkriva, da večina ljudi posveča svoje sile v prostem času delu in zdravi rekreaciji. Moti morda le preveč egoistično, premalo odprta usmeritev, ki se kaže zlasti v nizki uvrstitvi kulture (sedmo mesto) ter domala porazni sliki dela v družbenopolitičnih organizacijah.

Od teh rezultatov postanejo še kako jasne diskusije, ki so se v jeseniški železarni – in najbrže še marsikje – porajale in izžrpale v dilemi: Kdaj naj bodo sestanki – med delovnim časom ali v prostem času?

Motiviranost za družbenopolitično delo v prostem času je očitno še zelo šibka, čeprav se je mogoče danes z uvajanjem delegatskega sistema situacija že nekoliko izboljšala. Med anketiranjem je bilo delegatsko delo namreč še v povojih.

PASIVNI POČITEK – VROPOTARNICI PRETEKLOSTI

Posebej zanimiv je rezultat, da počitek v prostem času sploh ni več posebej pomemben, saj je z 8,8 % zdrknil kar na šesto mesto. Videti je, da vse bolj izgineva »klasična« podoba delavca, ki pride fizično utrujen z dela, pokosi in se zavali na kavč, kjer preživi večino prostega časa. Vzroki, zaradi katerih na to sliko sedaj vedno debelejši prah zgodovine, so na dlani – celo med železarji (teh je v vzorcu precej), še bolj pa pri drugih, je tehnologija že v veliki meri izbrisala težko fizično delo in s tem potrebo po pasivnem počitku v prostem času. V prihodnosti se bo ta proces še razraščal, zato lahko pričakujemo, da bo pasivno počivanje še manj pomembno.

Franc Belčič in sodelavci

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

UKVARJAM SE S SVOJO DRUŽINO

21,6%

HODIM V PLANINE IN NARAVO

15,3%

DELAM DOMA ALI ZA HONORARNI ZASLUŽEK

11,3%

DRUŽIM IN ZABAVAM SE S PRIJATELJI

10,6%

UKVARJAM SE S KONJICKOM IN PODOBNO

10,6%

POČIVAM

8,8%

UKVARJAM SE S KULTURO

6,8%

UKVARJAM SE S ŠPORTOM, ŠAHOM

6,5%

DODATNO ŠTUDIRAM

4,0%

DELAM V DRUŽBENOPOLITIČNE ORGANIZACIJE

3,3%

LOVIM, RIBOLOVIM

1,2%

Slika 14: KAJ NAJVEČKRAT DELATE V PROSTEM ČASU? (Označite tri odgovore?)

SREČANJE POLITIČNIH ZAPORNIKOV, INTERNIRANCEV IN PREGNANCEV – 17. JULIJA NA HRUŠICI

Ko praznuje letos Hrušica svoj krajevni praznik, ki je vezan na nepozabno okupatorjevo morijo mineva 35 let, ko je bilo iz območja naše občine pregnanih in odvedenih v razna taborišča in zapore največ naših rodoljubov.

V nedeljo, 17. julija, ob 10. uri, prireja krajevna skupnost Hrušica skupno s komisijo za internirance pri občinskem odboru ZB NOV Jesenice srečanje vseh v občini živčih političnih zapornikov, internirancev in pregnancev, v dvorani kulturnega doma na Hrušici.

Želimo, da se tega srečanja udeležijo vsi, ki so bili v letih 1941 – 1945 pregnani od okupatorja.

Posebnih vabil ne bomo pošiljali in naj to obvestilo velja kot topla želja, da se vsi zberemo na Hrušici.

Prireditelji

PREVZELI SO V OSKRBO SPOMINSKO OBELEŽJE IVANA KRIVCA V JASNI

V počastitev Titovih in partijskih jubilejev in dneva borca je bila v petek, 1. julija, v Jasni v Kranjski gori svojevrsna slovesnost. Elektrostrojno podjetje TIKI iz Ljubljane, ki ima tamkaj svoj počitniški dom, je od ZB NOV Kranjska gora na slovesen način prevzelo v oskrbo spomenik Ivanu Krivcu, ki je tu v bližini padel 10. 3. 1944. Ob tej priliki je predsednik delavskega sveta TIKI Franc Ribič izročil štiri izvide spominske listine, katerih dve sta prejeli hčerki padlega prvoborca Erna in Marica, en izvod je prevzela krajevna organizacija ZB NOV Kranjska gora, četrti izvod pa je za TIKI prevzel sekretar osnovne organizacije

Zveze komunistov Božo Kremžar. Med to slovesnostjo je Jože Kramar prebral življenjepis prvoborca Ivana Krivca, moški pevski zbor KUD Slavko Černe Kranjska gora pa je zapel več pesmi.

Krajevna organizacija SZDL je izkoristila to priložnost in ob tej priliki podelila bronaste značke OF prizadevnim družbenopolitičnim delavcem in društvu v krajevni skupnosti. Predsednik krajevnega konferenca SZDL Stane Rižnar je priznanja izročil: Antonu Dolminu, Rudiju Hlebanju, Janezu Jelinčiču, Andreju Tarmanu, Mariji Zavidovič, Francu Žerjavu in moškemu pevskemu zboru Kranjska gora.

Slovesnosti se je udeležilo približno 100 domačinov in predstavnikov kolektiva TIKI. Po proslavi, ki je bila ob spomeniku, so vse udeležence povabili na ogled počitniškega doma in na prijetno tovariško srečanje.

B.

300 KANDIDATOV ZA AVTO ŠOLO

Avto-moto društvo Jesenice sodi med starejša društva pri nas. Najbolj vneti pristaši tega športa so namreč že 20. oktobra 1945. leta ustanovili pri takratnem fizikalnem društvu Jesenice svojo moto sekcijo, ki se je razvijala v skladu s takratnimi predpisi in navodili do leta 1948, ko je bila ustanovljena skupščina avto-moto društva.

Društvo šteje 1207 članov in ima 14 šolskih vozil. Njegova vloga je velika, še zlasti, če upoštevamo sedanjo gostoto v cestnem prometu in naloge, ki jih opravlja, saj poleg vzgajanja novih voznikov skrbi tudi za preventivno vzgojo udeležencev v cestnem prometu in še posebej svojih članov. Zato bi bilo prav, da se čimveč voznikov aktivneje vključi v društvo, kjer bodo dobili tudi strokovne in

druge napotke za sebe kot voznika in za svojega »železnega konjička«, kako mora biti vzdrževan za na cesto.

Društvo pestijo tudi nekateri problemi predvsem prostorski in kadrovske. Zaradi adaptacije in širitve železarskega izobraževalnega centra se bo moralo izseliti iz sedanjih prostorov. Upravni odbor si prizadeva najti primeren lokacijo, kjer bi lahko razvilo svojo celotno dejavnost. Čeprav se trenutno pripravlja 25 novih instruktorjev za praktično vožnjo in se jih bo polovica kmalu udeležila preizkušnje, bo še pomanjkanje tega kadra. Trenutno je na spisku okrog 300 kandidatov za avto šolo in se je čakalna doba praktično podaljšala na leto dni.

P.

SPOMINSKA SVEČANOST NA SEDUCAH

Preteklo nedeljo, 3. julija, je bila pri spominskem obeležju padlih kurirjev na Seducah vsakoletna spominska svečanost, ki jo je pripravila borčevska organizacija Dovje-Mojstrana. Na tem mestu, kjer je stala kurirska postaja, je okupator 4. avgusta 1944 zahrbtno napadel kurirje. Padli so Stefan Prevč, Stanko Eržen, Zofija Zahler, Emil Zupan, Mirko Korbar in Andrej, pobegli vojak iz nemškega ujetništva.

Ob spominskem obeležju se je zbralo okrog sto krajanov in pred-

stavnikov družbenopolitičnih organizacij in društev. Predstavica osnovne organizacije ZSMS Dovje-Mojstrana se je v uvodnih besedah spomnila mladih kurirjev, ki so žrtvovali svoja življenja za svobodo. V kulturnem programu so zatem nastopili učenci osnovne šole 16. decembra Mojstrana, domači pevski kvintet, vojak s karavle Belca pa so izstrelili častno salvo. Popoldan je zatem minil v prijetnem tovariškem srečanju borcev in krajanov na Sedučnikovi domačiji.

J. R.

ZVOKI JESENIŠKIH GODBENIKOV MED BRIGADIRJI V POSOČJU

Člani pihalnega orkestra Jeseniških železarjev so v petek, 1. julija, izvedli še en izredno uspešen koncert. Tokrat so se s celotnim novim programom predstavili brigadirjem, ki delajo na zvezni mladinski delovni akciji Posočje 77. Koncert je organiziral koordinacijski svet ZSMS Železarne oziroma Železarna, ki je pokrovitelj letošnje brigade jeseniško-bohinjski odred v Posočju.

Koncert se je začel ob 19. uri sredi Kobarida, kjer je bil ta dan brigadirski večer. Naši godbeniki so že po prvih skladbah navdušili brigadirje in krajanje Kobarida, ki so z zanimanjem sledili koncertu. Ob koncu je pihalni orkester Jeseniških železarjev prejel nedeljena priznanja za resnično umetniško izveden program. Tako so člani ponovno potrdili, da so zlati plaket na republiškem tekmovanju povsem zaslužili. Tudi v Kobaridu je najboljši navdušila skladba Desant na Drvar. Brigadirji so zatem godbenike povabili na večerjo in se jim zahvalili za lep in prijeten večer.

J. R.

OB ODHODU

JANEZA PONIKVARJA

Po štirih desetletjih dela in življenja v Gorenjesavski dolini, v Mojstrani in na Jesenicah se je pevovodja Janez Ponikvar poslovil od svojih pevcev. Preselil se je v Strazisce k svojemu sinu, da bi ob svojih najbližjih preživel zasluženi pokoj.

Janez Ponikvar je bil rojen leta 1906 v Cerknici in kot mlad fant je dokončal glasbeno šolo v Ljubljani. Petje je ljubil od otroških dni in mu v življenju posvetil svoj prosti čas. Leta krize je preživel po raznih krajih in leta 1937 je dobil mesto občinskega tajnika v občini Dovje – Mojstrana. Ustvaril si je družino in našel pevke prijateljke, katerim je ostal zvest vse do sedaj, ko odhaja iz naše občine.

Kmalu po svojem prihodu v Mojstrano je bil soustanovitelj in pevovodja moškega zbora prosvetnega društva Jakob Aljaž na Dovjem. Zbor je gojil slovensko pesem vse do okupacije. Tudi Ponikvar jo je občutil in to v vsej surovosti. Sodeloval je v narodno-osvobodilnem gibanju in bil v začetku leta 1943 aretiran, zaprt v Begunjah, in dalje v zloglasnih taboriščih Dachau, Flossenbürg in Mauthausen, kjer je iztrpan komaj dočkal osvoboditev in zlom nacizma. Kaj vse so Nemci počeli z zaporniki v teh taboriščih, kjer je smrt skrhalo svojo koso, je znano, in skozi vse to je kot mnogo Slovencev moral tudi Janez Ponikvar. Vrnil se je v svoobodno domovino, zaposlil se je v organih občinske skupščine, kjer je tudi dočkal svojo upokojevo.

Kmalu po osvoboditvi je ponovno postal pevovodja moškemu zboru na Dovjem, ki je deloval devet let. Med tem časom je vodil nekaj časa tudi mešani zbor. Nekaj več kot leto in pol je bil tudi zborovodja moškega zbora KUD Slavko Černe v Kranjski gori. Jeseni leta 1966 se je kot pevec priključil moškemu zboru Jeklar, kateremu je tudi po smrti Poldeta Ulage nekaj časa dirigiral, deset let pa je bil zborovodja zbora upokojevcov z Jesenic. Moški pevski zbor Vintgar na Blejski Dobravi je prevzel februarja 1975 in sedaj po dveh letih in pol se od njega poslova.

S tem je zapustil harmonij za umrlimi Kastelicem, Mejačem, Jeramom, Ambrožičem in Ulagom eden zadnjih pevovodij te generacije, ki je desetletja v naši občini držala pokonci pevsko kulturo. Z ljubeznijo do slovenske pesmi so si vsi postavili nepozabne zasluge. Tisoče žrtvovanih ur in prav toliko ljudem posredovanih pesmi je obračun vsakega od njih in tudi Janeza Ponikvarja. Vsak zase je bil zaljubljen v svoj zbor, vsak je vlagal nove pevece in vsak se veselil doseženih uspehov.

V zobotov zvečer je še dirigiral koncert pevskega zbora Vintgar na Dobravi, in 35-letniški zbor je ostal brez pevovodja. Sicer smo slovo pričakovali, toda ni nam uspelo v letu dni najti nadomestila. Zbor rabi novega pevovodja, ki bi nadaljeval delo in bogatil znanje, kajti vse je že utečeno in začetne težave so premagane.

V imenu PD Vintgar in vseh pevcev, katerim je bil Ponikvar zborovodja, učitelj in tovariš, se mu najlepše zahvaljujemo.

AL

IZVRŠNI ODBORI SKUPNIH KOMISIJ PODPISNIC SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA O ŠTIPENDIRANJU UČENCEV IN ŠTUDENTOV V OBČINAH JESENICE, KRANJ, RADOVLJICA, ŠKOFJA LOKA IN TRŽIČ

RAZPISUJEJO ŠTIPENDIJE

za šolanje na srednjih šolah in študij na višjih in visokih šolah za šolsko leto 1977/78 iz združenih sredstev za štipendije v občinah Jesenice, Kranj, Radovljica, Škofja Loka in Tržič.

Do štipendije iz združenih sredstev so upravičeni:

- učenci in študenti pri katerih lanakoletni dohodek na člana družine ne presega 2.162 din,
- učenci in študenti s stalnim bivališčem v navedenih občinah.

Štipendije bodo podeljene po kriterijih družbenega dogovora in samoupravnega sporazuma o štipendiranju učencev in študentov. Štipendiranje se ureja s pogodbo.

Izpolnjeni vlogi za štipendijo obr. DZS 1,65 (dobi se v knjigarni) je treba priložiti:

- overjen prepis ali fotokopijo dokazil o učenem uspehu iz preteklega šolskega leta (zadnje šol. spričevalo, potrdilo o opravljenih izpitihi);

- potrdilo o šolanju za šolsko leto 1977/78;

- potrdilo o premoženjskem stanju in številu družinskih članov (izdaja ga davčna uprava pri skupščini občine); iz potrdila mora biti natančno razvidno število preskrbljenih in nepreskrbljenih družinskih članov, ki živijo v skupnem gospodinjstvu;

- potrdilo o dohodkih staršev iz preteklega koledarskega leta (obrazec je odtiskano že v vlogi za štipendijo);

Zajeti morajo biti vsi dohodki (dohodki iz rednega delovnega razmerja, dohodki iz kmetijstva in obrti, dohodki iz dela v podaljšanjem delovnem času, dohodki iz sezone zaposlitve in drugih dejavnosti), razen regresa, od 1. januarja do 31. decembra. Če so starši upokojeni priložite julijski ali decembrski odrezek od pokojnine;

- potrdilo o mesečni višini otroškega dodatka prosilca (obrazec je odtiskano na vlogi);

- kandidati, ki prejemajo kadrovske štipendije morajo predložiti kopijo pogodbe o kadrovski štipendiji, ostali pa na obrazcu podpišejo izjavo, da ne prejemajo štipendije druge oziroma, da nimajo nikakršnih štipendijskih obveznosti;

- prosilci, ki se šolajo na poklicnih šolah morajo na potrdilo o šolanju navesti čas teoretičnega pouka;

- poročeni študenti, ki imajo svoje gospodinjstvo, morajo to dokazati s potrdilom KS, skrbstvenega organa ali matičnega urada;

- učenci in študenti, ki stanujejo med šolanjem izven kraja stalnega bivališča, morajo to dokazati s potrdilom o začasnem bivališču.

Razpis velja tudi za učence in študente, ki prejemajo štipendijo pri OZD ali SIS, pa njihova štipendija skupaj z lanskoletnim dohodkom na člana družine ne presega že navedenih minimalnih življenjskih stroškov (razlike med kadrovske štipendije in pripadajočo solidarnostno).

Na razpis se lahko prijavijo tudi učenci in študenti iz drugih republik, ki že prejemajo štipendijo organizacij združenega dela na Gorenjskem.

Učenci, ki so končali šolanje na srednjih šolah, pa so že prejeli štipendijo iz združenih sredstev in bodo nadaljevali šolanje na višjih in visokih šolah ter želijo prejemati štipendijo tudi v naprej, morajo ponovno vložiti zahtevek za štipendijo (obr. 1,65) z vsemi navedenimi prilogi. Za štipendijo lahko prosijo šele tedaj, če jim štipenditor ni ponudil ustrezne zaposlitve. Štipendisti ostalih letnikov srednjih, višjih in visokih šol pa predložijo tiste dokumente, ki jih bo strokovna služba zahtevala. O tem bodo pisмено obveščeni.

Rok razpisa poteče za učence srednjih in za študente višjih in visokih šol 15. avgusta 1977. Prosilci, ki do tega roka ne bodo mogli predložiti potrdila o šolanju, oziroma frekventacijskega potrdila, naj ostalo dokumentacijo kljub temu oddajo strokovni službi.

Prošnje z zahtevanimi prilogi oddajo prosilci osebno v uradnih dnevih — ponedeljek od 7. do 13. ure in sredo od 7.—15. ure za področje:

občina Jesenice — Enota skupnosti za zaposlovanje Kranj, Jesenice, Titova 73;

občina Kranj — Skupnost za zaposlovanje Kranj, Sejmišče 4;

občina Radovljica — Enota skupnosti za zaposlovanje Kranj, Radovljica, Kranjska 13;

občina Škofja Loka — Enota skupnosti za zaposlovanje Kranj, Škofja Loka, Stara cesta 12;

občina Tržič — Enota skupnosti za zaposlovanje Kranj, Tržič, Trg svobode 18.

V ostalih dnevih vlog ne bomo sprejemali, niti dajali informacij v zvezi s štipendiranjem.

Vloge za štipendijo so takse proste.

Nepopolni vlog izvršni odbori komisij podpisnic sporazuma o štipendiranju ne bodo obravnavali.

Prednost pri pridobitvi štipendije bodo imeli:

- prosilci z boljšim učnim uspehom,
- prosilci, ki so po mnenju službe PU za izbrano šolo ali poklic primernejši.

Strokovna služba bo sprejemala vloge vseh kandidatov, ki so glede na razpisani cenzus do štipendije upravičeni, vendar pa pri podelitvi štipendij ne bodo imeli prednosti naslednji poklici:

- na visoki stopnji: dipl. kmet. inž., dipl. gozd. inž., prof. tujih jezikov, prof. filozofije, prof. industrije, pedagogike, dipl. biolog, dipl. geograf, zdravnik splošne medicine, dipl. farmacevt, prof. zgodovine, dipl. živil. tehnolog, dipl. umet. zgodovinar, stomatolog, dipl. geodet;

- na višji stopnji: gozdar, inž., inž. organizator, predmetni učitelji — jugoslovanskih jezikov, tujih jezikov, biologije, — kemije, zemljepisa, zgodovine, višje medicinske sestre, socialni delavec, drugi višji zdravstveni delavci;

- na srednji stopnji: gozdarski tehnik, geodetski tehnik, papirniški tehnik, tekstilni in modelarski tehnik, usnjarski tehnik, sanitarni tehnik, farmacevtski tehnik, zobotehnik, zobni asistent, oblikovalni tehnik.

Neprednostni poklici so določeni na osnovi srednjeročnih in kratkoročnih potreb po kadrih ter ustreznosti njihove realizacije, pa tudi na osnovi podeljenih in razpisanih kadrovskih štipendij.

Vsi kandidati za štipendiranje iz združenih sredstev, so se dolžni javiti na razpise kadrovskih štipendij, če so razpisane za šolanje v njihovem poklicu.

Izvršni odbori skupnih komisij podpisnic ne bodo podelili solidarnostnih štipendij, dokler ne bodo oddane vse kadrovske štipendije za izbrani poklic.

KRAJEVNA SKUPNOST HRUŠICA na podlagi sklepov 25. seje sveta ponovno razpisuje prosto delovno mesto

TAJNIKA KRAJEVNE SKUPNOSTI

Pogoji:

- srednja šola ekonomske ali upravne ali politične smeri,
- splošna družbena razgledanost in moralno politična neoporečnost,
- delovne izkušnje zaželjene.

Za navedeno delovno mesto bo osebni dohodek določen skladno s samoupravnim sporazumom o osnovah in merilih za razporejanje dohodka, oblikovanje ter delitev sredstev za osebne dohodke ter skupno porabo delavcev v krajevnih skupnostih v SR Sloveniji.

Rok za prijavo je 15 dni od objave razpisa.

Prijave z dokazili pošljite na naslov: Krajevna skupnost Hrušica, Hrušica 55/a, 64270 Jesenice z označbo »za razpisa«.

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

9. in 10. julija franc. barvni krim. komični film VRNITEV MODREGA AGENTA, režija Iv Rober, v gl. vlogi Pier Richar, ob 17. in 19. uri.

11. in 12. julija amer. barv. film — drama MANDINGO, režija Richard Fleischer, v gl. vlogi James Mason, ob 17. in 19. uri.

13. julija italij. franc. nem. CS barvni film OD ARDENOV DO PEKLA, režija Alberto De Martino, v gl. vlogi Curt Jurgens, ob 17. in 19. uri.

14. julija ni predstav.

15. julija italij. barvni film PRIDI IN SPOZNAJ MOJO ŽENO, ob 17. in 19. uri.

DEŽURNA TRGOVINA

V soboto, 9. julija, bo na Jesenicah od 15. do 19. ure odprta trgovina ZARJA, KASTA 4 NA PLAVZU

ZAHVALA

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi našega dragega moža, očeta, brata in strica

JOŽETA MAVRIČA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani in sočustvovali z nami.

Posebno zahvalo smo dolžni dr. Keržanu, dr. Rojčevi ter sestram dispanzerja za pljučne bolezni Jesenice, enako tudi dr. Sajevcu za dolgotrajno zdravljenje. Hvala tudi dr. Vidaliču, dr. Mencingerju ter sestram internega oddelka bolnišnice Jesenice.

Zahvala sosedom tov. Vebrovi, Ličofovim, Sreču Čelesniku in Pikonovim za humanost ter sosedom za vrneno in denarno pomoč, vsem sorodnikom in znancem za prelepo cvetje.

Enako smo dolžni zahvalo kolektivu VIATOR Jesenice za vso pozornost in venec, hvala godbi in pevcem za žalostinke ter KO ZB NOV Javornik—Koroška Bela in Francu Trevnu za poslovilne besede ob odprtem grobu, praporščakom ter vsem, ki ste ga spremili na zadnji poti.

Se enkrat vsem za vse iskrena hvala.

ZALUJOČI: žena Helena, hčerki Jožica, Nataša z družino, sestri in brat z družinami ter ostalo sorodstvo

RAZVOJNA POT MEDICINE DELA...

(Nadaljevanje s 3. strani)

Kranj so tudi ambulate za preglede športnikov, oseb pod zdravstvenim nadzorom, preglede voznikov motornih vozil in nabornikov. Poleg tega imata službi medicine dela Jesenice in Kranj strokovni nadzor nad pristojnimi zdravniki manjših organizacij združenega dela, ki nimajo lastne obratne ambulate.

Od leta 1968 v zavodu za zdravstveno varstvo Kranj ni več dispanzerja za medicino dela z ambulantno dejavnostjo, temveč zavod vrši le dejavnosti s področja medicine dela, ki imajo medobčinski, to je regionalni pomen za celotno gorenjsko medicinsko regijo.

V službi medicine dela na Gorenjskem je danes zaposlenih 40 zdravnikov in 70 drugih zdravstvenih delavcev. Med zdravniki je deset specialistov za medicino dela in deset zdravnikov z dvosemestralnim podiplomskim tečajem iz medicine dela.

Z organizirano službo medicine dela na Gorenjskem je preko dispanzerjev za medicino dela, obratnih ambulant in pristojnih zdravnikov v organizacijah združenega dela zajetih z aktivnim zdravstvenim varstvom približno 52 % delavcev.

V letu 1976 je bilo v dispanzerjih za medicino dela in obratnih ambulantah na Gorenjskem opravljenih okrog 30.000 preventivnih pregledov.

V zadnjih desetih letih so zdravniški službe medicine dela na Gorenjskem obiskali okoli 400 industrijskih, obrtnih in drugih delovnih organizacij na Gorenjskem, pri čemer je bilo pregledanih 20.000 delovnih mest in opravljenih 10.000 objektivnih meritev in preiskav.

Zavod za zdravstveno varstvo Kranj vodi že od leta 1952 register prijavljenih poklicnih bolezni na Gorenjskem. Zanesljivo je, da je to najstarejši sistematični register poklicnih bolezni v Jugoslaviji.

Od 1952. do 1976. leta je bilo na področju Gorenjske uradno obvezno prijavljenih 2.200 poklicnih bolezni, od tega približno odpade 30 % na poklicne prašne bolezni dihal, 20 % na poklicne zastrupitve, 20 % na poklicne bolezni kože, 15 % na poklicne okvare sluha, 5 % na vibracijsko bolezen in 1 % je poklicnih nalezljivih bolezni. Na vse ostale druge poklicne bolezni, za katere je

Kino KRANJSKA GORA

9. julija franc. italij. barvni film ZORO, ob 20. uri.

10. julija italij. franc. barvni film KOMISAR BREZ PIŠTOLE, ob 20. uri.

13. julija amer. barvni film MANDINGO, ob 20. uri.

16. julija franc. barvni film VRNITEV MODREGA AGENTA, ob 20. uri.

17. julija amer. barvni film NASLEDNJA POSTAJA GREENWICH VILLAGE, ob 20. uri

Kino DOVJE-MOJSTRANA

9. julija amer. barvni film AVTOCESTA NASILJA, ob 19. uri.

10. julija franc. italij. barvni film ZORO, ob 19. uri.

16. julija amer. barvni film MANDINGO, ob 19. uri.

17. julija franc. barvni film VRNITEV MODREGA AGENTA, ob 19. uri.

VIZ — TOZD DELAVSKA UNIVERZA JESENICE, TRG TONETA ČUFARJA 1

vpisuje v šolskem letu 1977/78 vključno do 1. septembra vsak dan, razen sobote, od 7. do 14. ure in popoldne ob sredah od 17. do 19. ure:

a) V ODDELKE ŠOL ZA ODRASLE

1. osnovna šola 5., 6., 7. in 8. razred
2. administrativna šola
3. delovodska šola za avtomehansko stroko
4. srednja komercialna šola
5. srednja upravno administrativna šola
6. srednja tehnična šola — elektro stroke
7. srednja šola gostinske smeri

Pouk v šolah bo od dva do štirikrat tedensko v popoldanskem ali v večernem času.

b) V JEZIKOVNE TEČAJE

1. angleščine — začetni in nadaljevalni
2. nemščine — začetni in nadaljevalni
3. italijanščine
4. francoščine in
5. slovenščine za pripadnike jugoslovanskih narodov

Tečaji so namenjeni odraslim in bodo dva do trikrat tedensko.

c) V OBLIKE IZOBRAŽEVANJA ZA DELO IN DELOVNE FUNKCIJE

1. tečaj o varstvu pri delu
2. tečaj za skladiščenje
3. tečaj za pridobitev osnovnega znanja o higieni živil in osebni higieni
4. tečaj za sobarice
5. tečaj za snažilke
6. tečaj za vratarje in čuvaje
7. tečaj za strojepisje
8. tečaj za knjigovodstvo
9. tečaj za delovodje
10. tečaj psihologije trženja in prodaje

Pojasnila o šolah, tečajih in seminarjih dobite na delavski univerzi Jesenice telefon 81 — 072.

obvezna prijava, je v tem času odpadlo 9 %. Največ prijavljenih poklicnih bolezni je bilo iz črne metalurgije 30 %, tekstilne industrije 30 %, elektro industrije 10 %, kovinske industrije 10 %, lesne industrije 2 %, živilske industrije 5 %, kemične industrije 3 %, industrije usnja in obutve 2 %. Na panoge odpade le 8 % prijavljenih poklicnih bolezni v tem obdobju.

Služba medicine dela na Gorenjskem je vključena v strokovno delitev dela v gorenjski regiji, v Sloveniji in Jugoslaviji. Dokler v SR Sloveniji ni bilo še inštituta za medicino dela kot republiškega, strokovnega, organizacijskega in metodološkega vrha službe medicine dela, so dispanzerji za medicino dela in obratne ambulate opravljali strokovna dela, ki po svoji zahtevnosti sodijo v pristojnost republiške institucije. Tako je službo medicine dela na Gorenjskem danes možno občutiti ne le v republiškem, temveč v zveznem merilu.

Zaznavni so uspehi obratne ambulate železarne Jesenice pri proučevanju fiziologije in patologije dela v metalurgiji, predvsem pri proučevanju kroničnega bronhitisa. Dispanzer za medicino dela v Radovljici uspešno dela na področju akustične travme in toksikologije epoksičnih smol. Obratna ambulanta Sava Kranj je iniciator in prvi organizator fiziologije dela na spodnjem delu Gorenjske, medtem, ko ima obratna ambulanta Tekstilindusa Kranj vidne uspehe na področju skrbi za ženske — delavke v tekstilni industriji. Dispanzer za medicino dela v Kranju proučuje profesionalno patologijo v tako imenovanih para-industrijskih panogah, to je v gozdarstvu, kmetijstvu, obrti in pri delavcih, ki so zaposleni v živilski stroki.

Enote za ekologijo dela v dispanzerju za medicino dela zavoda za higieno in socialno medicino ZD Kranj in železarne Jesenice, so povezane z vsemi ekološkimi službami SR Slovenije v solidno, strokovno in operativno telo, ki lahko opravi praktično vse ekološke meritve in analize. Izdelana je priročna orientacijska kartoteka zdravju škodljivih delovnih mest za vse organizacije združenega dela na Gorenjskem, ki imajo več kot 50 zaposlenih.

Laboratoriji za preiskavo biološkega materiala v službi medicine dela na Gorenjskem, so povezani s toksikološkim laboratorijem zavoda za varstvo pri delu Ljubljana in s toksikološkim laboratorijem oddelka za poklicne bolezni inštituta za medicino dela JAZU v Zagrebu.

Rezultati strokovnega raziskovalnega dela zdravnikov in ustanov službe medicine dela na Gorenjskem so bili v zadnjih desetih letih objavljeni v 60 publikacijah v strokovnih časopisih SR Slovenije in v 20 publikacijah v strokovnih časopisih izven meje naše republike.

Dispanzerji za medicino dela in obratne ambulate na Gorenjskem imajo zelo dobro vpeljano specifično patronažno službo na področju zdravstvenega varstva delavcev, ki delajo na zdravju škodljivih delovnih mestih. Služba medicine dela na Gorenjskem ima dobre uspehe na področju zdravstvene vzgoje delavcev v okviru splošne in varnostne vzgoje. Zdravstveni delavci iz obratnih ambulant in dispanzerjev za medicino dela so redni predavatelji na uvajalnih tečajih in na poklicnih, srednjih, višjih in visokih strokovnih šolah.

Po ustanovitvi inštituta za medicino dela pri kliničnih bolnicah v Ljubljani v letu 1970 so trije zdravniki — specialisti za medicino dela iz Gorenjske stalni zunanji strokovni sodelavci inštituta.

V času od 1964. do 1966. leta je bil na Gorenjskem sedež upravnega odbora sekcije za medicino dela slovenskega zdravniškega društva. V zadnjih 15 letih ima gorenjska služba medicine dela svojega predstavnika tudi v upravnem odboru združenja za medicino dela SFRJ.

Z novimi statuti zdravstvenih domov Jesenice in Kranj je v 1974. letu prerasla služba medicine dela na Gorenjskem v obširnejšo, strokovno ter samoupravno bolj organizirano integralno strokovno enoto medicine dela, prometa in športa. Od teh organizacijskih, strokovnih in samoupravnih sprememb upravičeno pričakujejo delavci na Gorenjskem izboljšanje svojega zdravstvenega varstva.

Za uspešno delo v bodoče je potrebno službo medicine dela na Gorenjskem še nadalje kadrovske, strokovno in materialno razvijati.

OBČINSKA TRIM LIGA V MALEM NOGOMETU

Preteklo sredo, 29. junija, je bilo na sporedu peto kolo v občinski trim ligi v malem nogometu.

V prvi skupini so bili doseženi naslednji rezultati: Zaštrka : TVD Hrušica 4:1, Plavž - Železnice: Gorenjska 6:1, TVD Partizan Jesenice : KK Jesenice 1:4, KS Kr. gora : Kovin - preloženo, Carinarnica prosta.

V drugi skupini pa so bili doseženi naslednji rezultati: Postaja Milice : Zel. postaja 1:1, Gradis : Podmežaklja I 3:1, Kompas : KO-OP Mojstrana 3:0 b. b., Jeklarna : Podmežaklja II 7:1, Murova : Gradbinec 0:4.

V šestem kolu, ki je bilo 1. julija pa so bili doseženi naslednji rezultati:

prva skupina: Zaštrka : Kovin 4:1, KS

Kr. gora : KK Jesenice 0:1, Carinarnica : Gorenjska 2:2, Plavž - železnice: TVD Partizan Jesenice 3:0 b.b., druga skupina: Postaja Milice : Podmežaklja I 1:1, Gradis : KO-OP Mojstrana 3:0 b.b., Zel. postaja : Podmežaklja II 4:0, Jeklarna : Murova 5:1, Kompas : Gradbinec 0:6.

V prvi skupini vodi po šestem kolu Zaštrka brez izgubljene tekme in ima 18 točk, Hrušica je s 16 točkami druga, Kovin pa je še vedno brez točk.

V drugi skupini vodi Gradbinec in Jeklarna s po 24 točkami in še vedno sta edini ekipi, ki nasprotniku nista oddali nobene točke. KS Podmežaklja II pa je še vedno brez osvojene točke.

A. G.

V Martuljkovi soteski se je odlomil del previsne skale. Njen plaz je pregradel sotesko, tako da se je pred zrušenimi skalami, kamenjem in peskom naredilo malo jezerce. Tu skozi so planinci in domačini speljali le zasilno stezo, čez vodo na koncu jezera pa so položili le hlod in desko. Del skale še grozi. Kdaj se bo sprožila, je še neznanka? Morda bi jo bilo treba razstreliti in zopet urediti varen prehod skozi to čudovito tesen. (B)

BALINANJE

Društvo upokojencev Žirovnica je v petek, 1. julija popoldan organiziralo v počastitev krajevnega praznika in letošnjih obilnic balinarski turnir. Ker se tega dne zaradi naliva ni mogel končati, so ga nadaljevali na dan borca, 4. julija. Turnir se je odigral na balinarskem igrišču pri domu upokojencev, kot zadnja športna prireditel v okviru praznovanja krajevnega praznika.

S tem so športniki iz Žirovnice počastili spomin na 35-letnico požiga železniškega mostu in na 29 tallecev, žrtv fašističnega okupatorja.

REZULTATI BALINANJA - EKIPNO (OSEM EKIP) 1. Društvo upokojencev Žirovnica (Franc Pintar in Andrej Stres), 2. AMD Žirovnica (Zvone Spec in Alojz Tomažič), 3. TVD Partizan (Miran Mekina, Janez Oven) itd.

K. M.

»KO JE HUDIČ Z OGNJENIM BIČEM POKAL PO TRIGLAVU«

OB 155-LETNICI PRVE SMRTNE PLANINSKE NESREČE NA TRIGLAVU
5. DO 6. VII. 1922

Z mnogo preje, predno so pogumni in srčni domačini, lovci, pastirji, drvarji in gozdarji, skupaj z razumniki in prosvetitelji po francoski revoluciji začeli usmerjati poglede in korake v planinski svet, so bogiboječi prebivalci gorskega sveta postali na vrhove gora in grebene po katerih so jezili poleti in pozimi snežni meži in viharji prestole, trone in domovanje bogov in boginj, tam so bili zmaji in druge pošasti.

Na vrhu Olimpa so stari Grki ustoličili najvišjega boga Zeusa, tudi na gorah polotoka Halkidiki so prebivali bogovi in boginje, na Araratu, najvišji gori Turčije, je pristal s svojo barko po vesoljnem potopu svetopisemski Noe, na Sinaju je Mojzes med gromom in bliskom uzakonił svoje zapovedi, na japonski Fudžijami so prebivali japonski bogovi in boginje. Gorski svet šest, sedem in osemstočakov je bil domovanje žil duhov, bogov, zmajev, boginj in drugih pošasti na Kavkazu, v Alpah, Andih, Karakorumu, Hindukušu, Pamirju in Himalaji.

Pogumni in srčni domačini so skupaj s prosvetitelji, razumniki, slikarji, pisatelji in pesniki šele pred francosko revolucijo v začetku 18. stoletja usmerili poglede in korake v veličastni planinski svet, kjer so najvišji skalni vršci prebadali megle in oblake in se dotikali samega neba.

Tudi Triglav, troglavi bog Slovencev je prebival na tronu sredi naših gor.

Tudi slavni znanstvenik svetovnega imena, francoskega rodu, Balthazar Hacquet, ki je prišel iz Idrije v Bohinj leta 1766, je skupaj z ostalimi Slovenci, baronom Žigom Zoissom, šele nekaj let pozneje začel boj za vrh Triglava, kajti v Bohinju ni mogel najti človeka, ki bi lahko smelo trdil, da je

že bil na vrhu Triglava. Pred 199 leti, 26. avgusta 1778, so štirje srčni možje premagali in ukrotili ponosni vrh »očakov Kranjskih« si v'ga poglavarja« baje, verjetno prvič odkar stoji svet!

Štirinštrideset let pozneje, v prvih dneh meseca julija, pred 155 leti, leta 1822, so pogumni ljudje pod vodstvom stotnika von Bosia in korporala Rothemmla postavljali na vrhu Triglava prvo triangulacijsko znamenje.

Petega julija popoldne, ko je bilo znamenje skoraj že gotovo, so se začeli zbirati nad vrhom temni, grozeči oblaki, ki niso obetali nič prida, od vsepovedi je odmeval grom in bliski so parali nebo nad Bohinjem, Trento in Dolini. Orjakov Šimen, Anton Kos in drugi iz Bohinja so naglo, panično zapustili vrh in si poiskali varno zavetje v skalah pod Triglavom, le stotnik Bosio, korporal Rothemml in Cerkovnikov Tonej iz Koprivnika, so se pogumno oddčili, da prežive viharno noč med gromom in bliski na samem vrhu Triglava.

To pa je bilo za Antona Korošca, Cerkovnikovega Toneja iz Koprivnika usodno. Sredi noči med 5. in 6. julijem leta 1822, pred 155 leti, je Triglav zahteval prvo smrtno žrtev, strela je ubila na vrhu Triglava slavnega bohinjskega gorskega vodnika, najbolj srčnega in pogumnega iz prve pionirske generacije bohinjskih gorskih vodnikov.

Drugi dan so naši prvi gorski reševalci opravili prvo reševalno akcijo v zgodovini naše gorske reševalne službe.

Grom, strela, snežni meteži, vsemočee uje in viharji, so pozneje še večkrat kruto in neumljeno gospodarili ne samo po Triglavu in njegovi sosesčini, temveč tudi po drugih gorah, vrhovih, skalnih vršcih in grebenih. Najpreje gorski vodniki in po letu 1912, so morali gorski reševalci reševati po gorah številne laže, teže in tudi smrtno ponesrečene izletnike, turisti,

KEGLJAŠKI TURNIR V ŽIROVNICI

V počastitev krajevnega praznika Žirovnica in letošnjih jubilejev je bil v petek, 1. julija na kegljišču gostilne Knafeji kegljaški turnir v izvedbi domačega Partizana. Organizatorju se je prijavilo 25 moških in 11 žensk. Tekmovanje je bilo dobro organizirano, množično in posamezniki so pokazali precej kvalitete v tem, v našem kraju priljubljenem športu.

REZULTATI POSAMEZNO: 1. Zvone Spec 93 kegljev, 2. - 3. Mirko Strnad Miran Mekina 92 kegljev itd.

EKIPE (OSEM EKIP) MOŠKI: 1. Obrtniki Žirovnica 273 kegljev (Zvone Spec, Jože Peljhan in Miro Peljhan), 2. TV Partizan - 262 (Miran Mekina, Lado Bartole in Silvo Kapus), 3. HC Moste - 258 (Mirko Strnad, Milan Šlibar in Tina Avsenak) itd.

ŽENSKÉ POSAMEZNO: 1. Simona Kapus, 2. Mihaela Kapus, 3. Marija Mekina itd.

EKIPNO ŽENSKÉ: 1. TVD Partizan (Simona Kapus, Mihaela Kapus, Marija Slamnik), 2. - 3. osnovna šola Žirovnica in Gostilna Knafeji.

K. M.

AVTO-RALLY V ŽIROVNICI

V počastitev krajevnega praznika in letošnjih obilnic je na dan borca, 4. julija, AMD Žirovnica priredilo avto-rally.

Tekmovalna proga je potekala s starta v Mostah do Begunj v Zapuže, Podvin, Črnivec, Podnart in Kamno gorico - Radovljico, Lesce in Bohinj (Janez) na Pokljuko in nazaj do cilja ob jezeru Završnice. Dolžina proge je bila 123,8 km.

Proga je imela časovne kontrole, kjer so voznikom v tekmovalni karton vpisovali dejanski čas prihoda. Hitrost vožnje je bila okrog 40 km na uro. Tekmovalec je za vsako sekundo prepoznega ali prezgodnjega prihoda na cilj vsake kontrole izgubil minus eno točko.

Prireditel je bil dobro organiziran, kar ima zaslugo AMD Žirovnica.

Nastopilo je 14 voznikov s sovozačem, najboljši pa so se uvrstili: 1. Stane Gjerkeš 8 točk, 2. Miro Pivk 15, 3. Mitja Koman 20, 4. Jure Novčak 23, 5. Franc Novčak 34 točk (vsi AMD Žirovnica) itd.

K. M.

STRELSKO TEKMOVANJE ZA PREHODNI POKAL TALCEV

V okviru praznovanja krajevnega praznika na Hrušici je v ponedeljek, 4. julija, krajevna organizacija ZB NOV izvedla tradicionalno strelsko tekmovanje za prehodni pokal talcev. Nastopilo je pet triletskih ekip borčevskih organizacij iz Kranjske gore, Rateč, Hrušice in Mojstrane. Prehodni pokal talcev so tokrat osvojili Ratečani, trije najboljši posamezniki pa so prejeli praktična darila.

REZULTATI - EKIPNO: 1. Krasjevi odbor ZB NOV Rateče, 2. KO ZB NOV Hrušica, 3. KO ZB NOV Kranjska gora.

NAJBOLJŠI POSAMEZNIKI: 1. Karol Paulus, 2. Milče Koren, 3. Oskar Kovačič itd.

J. R.

Namizni tenis

V počastitev krajevnega praznika Žirovnica je bil v četrtek, 29. junija, namiznoteniški turnir v izvedbi TVD Partizan Žirovnica.

Turnir se je igral po izločilnem sistemu, na katerem je nastopilo 24 pionirjev in 12 članov - mladincev, ki so igrali v eni starostni kategoriji.

Tekmovanje je trajalo pet ur in je bilo res množično, nekateri pionirji in mladinci so pokazali precej znanja v igri z belo žogico, da bi lahko nastopali tudi drugod v občinski ligi ali v višjem razredu.

Rezultati:

Člani - mladinci (12 tek.): 1. Janez Dovžan, 2. Dušan Rajgelj, 3. Zoran Mekina itd.

Pionirji (24 tek.): 1. Miran Šmid, 2. Stane Mihelič, 3. Vinko Toman itd.

Prvi trije v vsaki kategoriji so prejeli diplome.

K. M.

Namizni tenis

ste, smučarje, planince, plezalce in alpiniste. Samo v Triglavu so ujme, plazovi in viharji zahtevali preko 50 smrtno ponesrečenih obiskovalcev gora.

Pogumni, neustrašni in do skrajnosti požrtvovalni gorski vodniki in gorski reševalci so morali hiteti na pomoč na Tomiškovo pot, na pot čez Prag, v slovensko, nemško in bavarsko, skalalstvo in gorenjsko smer. Reševati so morali laže, teže in smrtno ponesrečene iz Črne grabe, izpod Ladje in Sfinje, iz Jugove grape, iz Luknje in poti čez Plemenice in iz samega vrha Triglava, s severne, vzhodne, južne in zahodne strani ponosne gore. Vsekakor so opravili ogromno, herojsko delo v dobrobit, napredek in zdravo rast množičnega, rekreativnega planinstva in vzpon plezalnega športa in vrhunškega alpinizma.

Pred petimi leti, 29. junija 1972, so se zopet razbesnele ujme na Triglavu. Grom je pretresal temelje ponosne gore, bliski so parali nebo, znova je hudič z ognjenim bičem bičal skale po Triglavu kot pred 155 leti. Na malem Triglavu je strela ubila pet mladih življenj iz Dobrave pri Podnartu.

V času, ko se vsa slovenska in jugoslovanska planinska skupnost načrtno pripravljala na veliko vsjugoslovansko planinsko slavo, dvostoletnico prvega pristopa na Triglav, 26. avgusta 1778 - 1978, je prav, da obudimo spomin na te številne hrablje tragedije, ki so se odigrale v Triglavu in njegovih višavah. Nenehno je treba resno opozarjati ljubitelje in obiskovalce Triglava, da moramo biti na planinski poti ali plezalno-alpinističnem vzponu vedno skrajno previdni, da moramo biti vedno in povsod plemeniti in iskreni tovariši. V primeru kakršne koli laže, teže ali smrtné nesreče v gorah, moramo v prvi vrsti biti plemeniti, požrtvovalni in disciplinirani reševalci. Nikoli in nikjer ne podcenjujmo številnih, velikih nevarnosti gora, prav tako pa tudi nikoli in nikjer ne smemo precenjevati svojih sposobnosti, opreme in znanja. Zavedati se moramo, da je v gorah mnogo laže in tudi ceneje preprečevati laže, teže in smrtné nesreče, kakor pa tvegano, težko in nevarno reševati. Pogum, samo pogum ne pomeni v gorah veliko, skoraj nič, če se mu ne pridruži previdnost.

Uroš Zupancič

Krajevna organizacija ZB NOV Plavž je v počastitev dneva borca, Titovih in partijskih jubilejev pripravila 3. julija že tradicionalni balinarski turnir v Logu Ivana Krivca na Plavžu. Udeležilo se ga je deset ekip ZB NOV, SZDL in tabornikov. Prvo mesto je osvojila prva ekipa ZB NOV, drugi so bili taborniki, tretja pa je bila prva ekipa SZDL. Ekipo, ki je osvojila prvo mesto so sestavljali: Pančur, Beguš, Pavlič, Čelik, drugo so sestavljali: Koselj, Horvat, Kopitar in Dermota, tretjo pa: Gregorič, Krek, Keber in Smrke. Na sliki otvoritev turnirja. (B)

Start avto-rally v Žirovnici

ŠPORTNO-REKREATIVNA IN KULTURNA DEJAVNOST DU JAVORNIK - KOROŠKA BELA

Društvo upokojencev Javornik - Koroška Bela ima svojo člansko balinarsko ekipo, ki se dobro uveljavlja. Na pobudo upokojenk pa so pričele balinati tudi članice društva. Čeprav ni to izrazito šport za ženske, pa so vendar vredne pohvale, saj so prišle že prvi dan štiri na domače balinišče in z vso vnemo pričele vaditi. Tako so upokojenke na Javorniku med prvimi v Sloveniji pričele s to aktivnostjo in upamo, da se bo število članic - balinark še povečalo. Vadijo vsak torek in četrtek od 16. do 18. ure. Zelo so vztrajne in vabijo tudi ostale članice DU, da se jim pridružijo, saj je balinanje zelo prijetno, ne preveč naporno in vedno je pri njem veselo.

Moški pevski zbor, pod vodstvom Jaka Vebra, je 11. junija sodeloval in nastopil na tretjem srečanju pevskih zborov DU Slovenije v Velenju, v splošno zadovoljstvo organizatorjev in poslušalcev. V juniju je bil predviden tudi članski izlet po Dolenjski, vendar se je predvsem zaradi takratne vročine prijavilo premalo udeležencev.

Izveden pa je bil 22. junija izlet prejšnjega upravnega in sedanjega izvršnega odbora s pevskim zborom in drugimi aktivnimi člani v Čateške toplice in v Kumrovec. V deževnem vremenu, vendar v vselem razpoloženju, predvsem zaradi Viatorjevega šoferja Francija Pogačnika, ki mu nikoli ne zmanjka domislje, smo se zapeljali mimo Kranja in Ljubljane na dolenski magistralski. Ob cesti so nas spremljala polja z dozorevajočim ječmenom in pšenico, ki je že vabila na žetev, med potjo pa smo videli tudi razne zanimivosti. V daljavi smo videli kupolo atomske elektrarne Krško, ustavili pa smo se v Čateških toplicah, kjer smo zajtrkovali. Za kopanje je bilo premalo časa, smo si pa ogledali rastlinjake kmetijskega kombinata Agraria iz Brežic. Po številu jih je devet, vsak pa zavzema 60 arov površine, samo eden le 40 arov (zimele sobne rastline). V vsakem so določene vrste rož, najlepši pa je bil vsekakor pogled na cvetoče rdeče chaband nageljne. Rezano cvetje razpošiljajo po vsej Sloveniji, nekaj pa tudi v Zagreb. Pred našim odhodom so pevci zapeli še nekaj pesmi in brž smo imeli krog poslušalcev - zdraviliških gostov, ki so jim navdušeno zaploskali.

Ob nasadih hmelja smo nadaljevali pot v Brežice, prekoračili Sotlo in že smo bili v Hrvatskem Zagorju z njegovimi številnimi gradovi, z njivami, zasajenimi največ s koruso, videli smo tudi spomenik Antonu Mihanoviču, pesniku hrvatske himne Lepa naša domovina, nato pa po krajši vožnji dospeli do cilja potovanja - v Kumrovec.

Najprej smo se ustavili pred veličastnim spominskim domom borcev in mladine Jugoslavije. Pobudo za gradnjo tega veličastnega objekta sta dali organizaciji ZB NOV Kumrovec in Posavja ter občine Ljubljana-Bežigrad. Temeljni kamen doma je vžidal tovariš Tito 21. aprila 1972, dograjen pa je bil ob dnevu republike 29. 11. 1974. Zavzema 7.100 kv. metrov zaprtega, v 2.500 kv. metrov odprtega prostora. Z delom ali prispevki je sodelovalo okoli deset milijonov Jugoslovancev. Dom so zgradila razna podjetja največ iz Zagreba in Slovenije ter obsega troje delov: spominski, društveno-trgovski in stanovanjski del. Na odprtem prostoru trga so poleti razne množične prireditve. Ob otvoritvi spominskega doma je tovariš Tito jasno napovedal njegov namen z besedami: »Iz tega kraja bosta izžarevala bratstvo in enotnost, ker bodo sem prihajali borci in mladina iz vseh naših krajev.« Tako je postal ta spominski dom zbirališče mladih, v katerem se proučuje celotni Titov opus in naša socialistična revolucija in ki je v ponos vseh narodov in narodnosti Jugoslavije.

Žal nam je bilo, ker si doma nismo mogli natančneje ogledati, smo se pa v spomin na ta obisk na trgu slikali. Obiskali smo tudi rojstno hišo tovariša Tita in se slikali pred njegovim spomenikom, ki je delo kiparja Antona Avgustinčiča. »Hižo« kot pravijo Zagorci, so restavrirali že pred 20 leti, letno pa jo obišče okrog 300.000 ljudi, letos še več.

Srečni smo bili in za doživetje bogatejši, ker smo prav v letošnjem letu - letu obletnic, obiskali rojstni dom velikega revolucionarja, najboljšega borca in voditelja države in naših narodov Tita. Ivan Potrč je napisal »Titov Kumrovec in le del Titove poti, Kumrovec je postal za vse nas del naše poti!«

Po ogledu vasi smo se vrnili v avtobus, se odpeljali v Podčetrtek, kjer smo opazili ogromen in lepo grajen hotel, ki ga gradi ZTP in bo služil gostom zdravilišča, ki jih je vsako leto več.

Po kosilu smo odšli na kopanje v atomske toplice, se nekoliko povsneli, nato pa se po dolini Voglajne ter Sentjurja, znanega iz lepega domačega filma Ipavci, mimo Štor, Celja, Zalca s krajšim postankom na Trojanah in v Radovljici vrnili domov. Vso pot in posamezne postanke so na izletu popestrili še pevci, katerim so tudi drugi radi pritegnili. Izlet je v celoti uspel, v največje zadovoljstvo udeležencev.

Organizatorjem in vsem, ki so na kakršenkoli način pripomogli k zanimivemu, vselemu in prijetnemu izletu ter srečni vrnitvi: iskrena hvala.

T.